

yaşar

Sayı:11 Ekim 2006

04 mekan: Yallılar 06 müzik: Evin İlyasoğlu 08 sanat: Ömer Uluç 12 yaşam rehberi: Samuel Beckett
14 mimar: Şefik Birkiye 20 yaşam rehberi: koleksiyonerlik 22 gezi: Mehmet Yaşın 28 yaşam rehberi: yoga
30 edebiyat: Solmaz Kamuran 32 yaşam rehberi: Nobel 34 fotoğraf: Ayşe Kaya 38 müzik: Cem Adrian
40 sanat: Sevan Bıçakçı 44 söyleşi: Ömer Madra 46 yaşam rehberi: rüzgar sörfü 48 söyleşi: Mehmet Barlas
50 yaşam rehberi: damak tadı 52 iş dünyası: Tike Restoran 54 fotoğraf: Muammer Yanmaz
58 çevre:AhmetÖncü 60 gelenek: hamam 64 röportaj: Metin Çorabatır 66 tarih: Leyla Neyzi
68 yaşam rehberi: sağlık 70 sinema 72 kitap 74 Yaşar kısımlar 76 english summaries

Tüketicinin yüzü gülünce bizim de yüzümüz güler

YAŞAR'ın tüketiciye olan yakınlığı, ilgisi, sevgisi uzun bir geçmişe dayanıyor. İlk temelimizin atıldığı boya dükkanından başlayan, duvarlarımızda asılı "Müşteri Velinimetimizdir" tabelasına kadar eski. Yıllar geçti, dünyada ve ülkemizde önemli değişimler oldu. Pazarlama kabuk değiştirdi. Yeni ürünler, yeni markalar ve yeni pazarlama teknikleri gelişti. Ama özde tek bir şey değişmedi, insan faktörü ve tüketici. Duygularda, düşüncelerde ve ürünlerde hep ön planda oldu.

leri ile tüketicilerine ürünlerini sunmakta. Tüketicinin profili; bulunduğu ülkeye, yöreye, iklim şartlarına göre değişiklik göstermekte ve artık markalar tüketiciye uyum sağlamaktadır. Tüketici memnuniyeti dünyada global anlamda ürün üreten kurumlar için bir numaralı önem taşıyor.

Bugün Türkiye Kalite Derneği'nin (KalDer) girişimi ile başlayan Türkiye Müşteri Memnuniyeti Endeksi çalışmasının neticesini sizlerle sevinerek paylaşmak isterim.

Son teknolojileri yenilikleri, son ürünleri en uygun koşullarda güvenli bir şekilde piyasaya sunmak Yaşar Topluluğu'nun önemli bir misyonu oldu

Topluluğumuzun sanayi geçmişinde çok farklı sektörlerde 1000'den fazla ürün ve hizmet ürettik, ama hepsinde ortak bir payda vardı o da nihayi tüketicimiz.

Markalarımızla, ambalajımızla, dağıtım kanallarımızla; hep onların ihtiyaçlarını düşündük, nasıl daha iyi ürünler sunarız, nasıl onların yüzünü güldürürüz diye uğraştık. Son teknolojileri yenilikleri, son ürünleri en uygun koşullarda güvenli bir şekilde piyasaya sunmak Yaşar Topluluğu'nun önemli bir misyonu oldu. İlkleri yarattık hep sizler için. Büyüdük, geliştik. Rekabeti sevdik, destekledik. Kayıt dışından hoşlanmadık, mücadele ettik.

Tüketici ve talepleri dünyanın değişik yörelerinde farklılıklar göstermekte. Bu farkı gözleyebilen global markalar yöresel özel ürün-

Bu çalışmaya göre Pınar müşteri memnuniyetinde içecek sektörü birincisi, Türkiye ikincisi oldu. Tüketicinin bizim çalışmalarımıza verdiği en büyük taltif budur. Herkesi kutluyorum, özellikle İcra Başkanımız Hasan Denizkurdu'na, Başkan Yardımcımız Olcay Sunucu'ya, ekiplerine markamızı bu noktaya getirdikleri için teşekkür ediyorum. Ve diyorum ki YAŞAR markaları bu sorumluluğu en iyi şekilde taşıyacaklar, yeni ürünlerle, yeni hizmetlerle siz tüketicilerimize en iyisini sunmaya devam edecekler.

Bugün iddiamızı her zamandan daha güçlü sürdürmeye kararlıyız. Tüketicimizin yüzü gülünce bizim de yüzümüz güldü, gülüyor, gülecek....

Sevgi ve saygılarımla,

Feyhan Kalpaklıoğlu
Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı

yaşa

Yaşar Holding A.Ş. Adına Sahibi
Feyhan Kalpaklıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Yaprak Özer

İçerik ve Tasarım Uygulama
İndeks

İçerik İletişim Danışmanlık
Kore Şehitleri Cad. No:28 Atılım İş Merkezi
K:4 D:4 Zincirlikuyu-İstanbul
Tel: 0212 347 70 70 **Faks:** 0212 347 70 77
e-mail: indeks@indeksiletisim.com
web: www.indeksiletisim.com

Yazı İşleri

Yayın Direktörü: Fülay Yaşa

Editör: Berrin Türkmen

Haber Merkezi: Umut Bavlı, Elif Erdem, Demet Şeker, Damla Tomru, Esra Melek Yiğitsözlü, Mert Yıldız, Görgün Yılmaz

Çeviri: Lucy Wood, Dara Çolakoğlu

Tasarım Yönetmeni

Gündüz Hakan Savaşer

Görsel Yönetmen

Esen Ataman Kürklü

Grafik Tasarım

Serkan Bengin, Emre Ergül

Fotoğraf: Dianet

Teknik Koordinasyon: Çağlayan Bayroğlu

İdari İşler: Özge Yurtseven

Baskı

Stil Matbaacılık

İbrahimkaraoğlu Cad.

Yayınlar Sk. No: 5 Stil Binası

Seyrantepe/İstanbul

Telefon: 0212 281 92 81

Yayın Türü

Yerel-Süreli-3 Aylık

Dergi Yönetim Yeri

Yaşar Holding A.Ş. İstanbul Temsilciligi

Setüstü Kabataş No: 23 İstanbul

Telefon: 0212 251 46 40

Faks: 0212 244 42 00

e-posta: yasadergi@yasar.com.tr

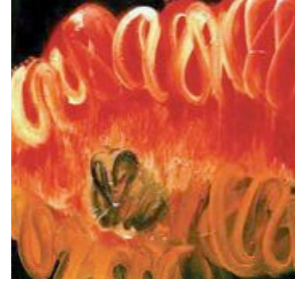
"Yaşa" Dergisi'nin içerik ve tasarım İndeks İçerik İletişim Danışmanlık tarafından yaratılmış olup, Fikir ve Sanat Eserleri Yasası kapsamında eser olarak koruma altındadır. "Yaşa" Dergisi'nde yayınlanan yazı ve fotoğrafların yayma hakkı ve "Yaşa" markası ve logosu Yaşar Holding A.Ş.'ye aittir. Kaynak gösterilse dahi, hak sahiplerinin yazılı izni olmaksızın ticari amaçlarla kullanılamaz. Dergide yayınlanan yazılar, yazarların kişisel görüş, yorum ve tavsiyelerini içermektedir, İndeks İçerik İletişim Danışmanlık veya Yaşar Holding A.Ş., yazılarda yer alan bilgi, görüş ve tavsiyeler nedeniyle doğabilecek maddi veya manevi zararlardan hiçbir şekilde sorumlu değildir.

04

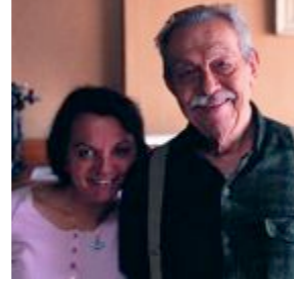
06

08

14

30

34

38

40

44

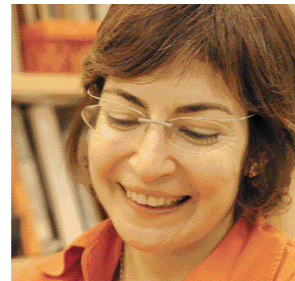
48

54

60

66

04 mekan: Yalılar 06 müzik: Evin İlyasoğlu 08 sanat: Ömer Uluç 12 yaşam rehberi: Samuel Beckett 14 mimar: Şefik Birkiye
20 yaşam rehberi: koleksiyonerlik 22 gezi: Mehmet Yaşın 28 yaşam rehberi: yoga 30 edebiyat: Solmaz Kamuran 32 yaşam rehberi: Nobel
34 fotoğraf: Ayşe Kaya 38 müzik: Cem Adrian 40 sanat: Sevan Bıçakçı 44 söyleşi: Ömer Madra 46 yaşam rehberi: rüzgar sörfü
48 söyleşi: Mehmet Barlas 50 yaşam rehberi: damak tadı 52 iş dünyası: Tike Restoran 54 fotoğraf: Muammer Yanmaz 58 çevre: Ahmet Öncü
60 gelenek: hamam 64 röportaj: Metin Çorabatır 66 tarih: Leyla Neyzi 68 yaşam rehberi: sağlık
70 sinema 72 kitap 74 Yaşar kısımlar 76 english summaries

04 mekan: Yalılar

hazırlayan: demet şeker

İstanbul yalılarının yeni yüzü

Her biri farklı renk ve yapıdaki yalılar, İstanbul'un tarihi güzellikleri arasında yer alır. İhtişamlı güzellikleriyle içlerinde farklı dönemlere ait yaşamışlıklar barındırırlar. Bir zamanlar yalılarda insanların yaşadığını düşünmek, bize imkansız gibi gelebilir. Aslında o yalılardan, ne paşalar, ne sadrazamlar geçmiştir. 18. yüzyıldan itibaren, Osmanlı toplumunun zengin kişileri Boğaziçi'nde genellikle padişahın kendilerine başışladığı arazilerde yalılar inşa ettirmeye başlarlar. 19. yüzyıldaysa, Boğaz'da ulaşım sorununu çözen buharlı gemilerin kullanılmaya başlanması, insanların bölgeye yönelmesini sağlar. Böylece Boğaz'ın iki yakasındaki yalıların sayısı artar.

Ancak bu yalıların bir bölümü zamana yenik düştü ve günümüze kadar gelemedi. Bir kısmı ise geçirdikleri restorasyonun ardından otel olarak ya da çeşitli kutlamalar için mekan olarak kullanılmaya başlandı.

Yalıdan otele

Bu yalılardan birisi Ahmet Rasim Paşa Yalısı. Osmanlı sultanlarından Abdülaziz ve Abdülhamit'in saltanatlık yıllarında yaşayan Rasim Paşa yalının sahibi. Çocukluğu Yunanistan'da geçen Rasim Paşa, İstanbul Belediye Başkanlığı ve son olarak da Trablusgarp valiliği yapar. 1897'de kendi ismini verdiği yalısında vefat eder. Ailesi 1915'te yalıyı belediyeye satar. Ahmet Rasim Paşa Yalısı 1970 yılına kadar okul olarak kullanılır. Kanlıca'da bulunan yalıyı Arman Tekstil iki yıl önce, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden 29 yıllığına kiralar. Restorasyon çalışmaları tamamlanan yalı, Eylül 2004'te restoran ve butik otel olarak hizmete açıldı. İşletmeciliğini İstanbul Doors Group'un yaptığı mekan, yazlık ve kişlik restoranı ve 16 odalı butik otel konseptiyle ilgi görüyor. Konuklara Akdeniz mutfağından lezzetlerin sunulduğu yalının yeni adı ise "A'jia"

Aslanlı Yalı'nın hikayesi

"Aslanlı Yalı" olarak bilinen Yeniköy'deki Sait Halim Paşa Yalısı, 19. yüzyıla ait. Osmanlı sadrazamlarından Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu prens Abdülhalim tarafından harap durumdayken satın alınır. Prens yalıyı tamamen yıktırarak bir sahil sarayı yaptırır. Yalı ismini prensin kardeşi, Osmanlı sadrazamlarından Sait Halim Paşa'dan alır. Yalı 1960'lı yıllarda varisleri tarafından Turizm Bankası'na satılır. 1995 yılında nedeni bilinmeyen bir yangından dolayı yanan yalı, restore edilir. Restorasyon çalışmaları 2002 yılında tamamlanır. Yalı 2004 yılında Göçtur Turizm Yatırım ve Ticaret A.Ş. tarafından 49 yıllığına kiralanır. 2004 yılında hizmete açılan yalıda çok amaçlı ve farklı ihtiyaçlara göre donanımlı toplantı salonlarının dışında Osmanlı tarzında dekore edilmiş suitler ve restoranlar yer alıyor. Yalı, tüm bu donanımı ve muhteşem Boğaz manzarası ile toplantı ve davetlere ev sahipliği yapıyor.

Esmâ Sultan'ın taht kavgası ve yalısı

Ortaköy'de bulunan Esmâ Sultan Yalısı, restore edilecek günümüze kadar gelmeyi başaran yalılardan birisi. Yalı, I. Abdülhamit'in kızı Esmâ Sultan'a aitti. Esmâ Sultan 25 yaşında dul kalır. Yaşadığı aşklarla ünlü, eğlenceye ve şık giyinmeye düşkün olan Esmâ Sultan yalıdan, o dönem İstanbul'da çıkan isyanları destekler. Bunun üzerine kardeşi IV. Mustafa, devrin padişahı II. Mahmud tarafından bir gece öldürülür. Ama ayaklanmalar yatışmaz, yeniçeriler tahta Esmâ Sultan'ın çık-

Ahmet Rasim Paşa Yalısı (A'jia)

Yalılar, yüzyıllardır İstanbul'un güzelliğine güzellik katıyor. Osmanlı döneminin zengin kişileri tarafından yaptırılan ihtişamlı yalılar, bugün yenileniyor. Yazıda, otel ve çeşitli davet organizasyonları için restore edilen yalılardan bazıları yer alıyor.

masını talep ederler. Eğer başarılı olsalardı Esmâ Sultan, Osmanlı tahtına çıkan ilk kadın olacaktı. 1975'de çıkan yangında beden duvarları hariç tamamen yanan yalı, uzun süre boş ve bakımsız kalır. Daha sonra restore edilir. Bugün Esmâ Sultan Yalısı çeşitli organizasyonlara, ihtişamı ve zerafetiyle ev sahipliği yapıyor.

Yalının küllerinden butik otel doğdu

Dört yıl önce hizmete açılan Kuruçeşme'deki "Les Ottomans"ı duymuşsunuzdur. Otel'in bulunduğu yerde 1800'lü yıllarda Muhsinzade Yalısı yükseliyordu. Yalıda, kuşaklar boyu Osmanlı sadrazamlarından Muhsinzade Mehmet Paşa'nın çocukları ve torunları oturur. Tüm saraylarda olduğu gibi, Muhsinzade Yalısı'nda da şaşalı bir yaşantı vardır. Büyük düğünler yapılır, Fransız matmazeller eğitim verir, salonlarında piyano sesleri yükselir. Ailenin son kalan birkaç üyesi 1929 yılında yalıdan taşınırlar. Yalı 1935 yılında bir kum deposu olarak kullanılmaya başlanır ve ardından da yıkılır. Arazi birkaç yıl önce Belçika merkezli bir turizm şirketi olan Unit Yatırımlar A.Ş.'ye satıldı. Şirket yalının aynısını inşa ettirecek bir butik otel haline getirdi. 11 odalı Les Ottomans, görkemli Boğaz manzarası, dubleks suitleri ve Spa'sıyla konuşulan mekanlardan birisi.

Yalılar, ister geçmişteki ihtişamları, isterse yeni yüzleriyle olsun, her zaman İstanbul'un incileri olarak dikkat çekmeye devam edecekler.

Sait Halim Paşa Yalısı

Esmâ Sultan Yalısı

“Müzik kurtarılmış bölgem”

Evin İlyasoğlu, bir müzik araştırmacısı ve yazarı. Hayatını, müzik üzerine araştırma yapıp yazı yazmaya adanmış. Yazılarında kullandığı naif dille okuyucularını yıllardır keyifli müzik yolculuklarına çıkarıyor. Konuşmasının da bir müziği var. Konuşurken kelimelerin ağzından özenle dökülmesi, tonlamaları, dinleyende bir müzik parçasını besteliyor izlenimi uyandırıyor...

Yaşamı müzikle dolu geçen İlyasoğlu, küçük yaşlarda müziğe ilgi duymaya başlıyor. Yedi yaşındayken, alaturka ve alafrağa piyano çalan annesinin müzik öğretmeninden ders almaya başlıyor. Zamanla müziğe ilgisi artıyor ve profesyonellerin piyanoyu nasıl çaldıklarını merak ederek konserlere gitmeye başlıyor. İlyasoğlu, o gün bugündür konserleri büyük bir ilgiyle takip ediyor. Özel dersler yetmiyor, İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda da piyano üzerine altı yıl eğitim alıyor.

İlyasoğlu'nun yazarlığı ilgisi ise henüz ilkokul öğrencisiyken başlıyor. Behçet Necatigil'in öğrencisi olan ağabeyine özenerek şiirler yazmaya girişiyor. 1966'da Arnavutköy Amerikan Kız (Robert) Koleji'nden Halide Edip Adivar Edebiyat Ödülü ile mezun oluyor. Müziğe ve yazarlığına ilgisi ise ileriki yıllarda birleşiyor. ABD Michigan Devlet Üniversitesi'nde müzik eleştirisi, müzik tarihi ve estetiği üzerine eğitimler alıyor. İlyasoğlu, uzun yıllar özel radyo ve televizyonlarda müzik programları hazırladı ve sundu. Müzik üzerine yaptığı araştırmaları ve Cemal Reşit Rey gibi ünlü Türk bestecileriyle gerçekleştirdiği söyleşileri topladığı 15 kitabı bulunuyor. “Zaman İçinde Müzik”, “Çağdaş Türk Bestecileri”, “Müziğin Kanatlarında Söyleşiler”, “Ayla'yı Dinler Misiniz?” bunlardan bazıları... Boğaziçi Üniversitesi ve Simya Galerisi'nde müzik eğitimi veren İlyasoğlu, 10 yılı aşkın süredir Cumhuriyet Gazetesi'nde müzik yazıları yazıyor.

nuşma sesine dönüşen, ritm ve çalgıların bastırdığı şarkıları dinlerken içime fenalık geliyor. O zaman müzik ruhun gıdası olmaktan çıkıyor.”

“Müzik eleştirisi yapılmıyor”

Klasik müzik Türkiye'de cumhuriyetin ilanından kısa süre önce dinlenmeye başlıyor yani Türkiye için çok yeni bir müzik... Tango ve ilk operetlerle birlikte çok seslilik müziğimize giriyor. Konservatuvar, opera ve baleler de o yıllarda kuruluyor. Türkiye'de Batı müziğinin bu neredeyse bir asırlık yürüyüşünde İlyasoğlu, kendisini klasik müzik ve çağdaş Türk müziğini tanıtmaya adanmış bir müzik yazarı. Amacı, yabancılaşmış olan müzik türlerini, geniş kitlelere duyurmak ve dinlerken keyif alınmasını sağlamak.

İlyasoğlu müzik eleştirisini, yeni bir sanat dalının karşıt dalı olarak düşünmek gerektiğini söylüyor. “Türkiye'de müzik eleştirmeni olmak çok zor” diyen İlyasoğlu, başka ülkelerde müzik eleştirisi yapmanın çok daha kolay olduğunu belirtiyor. Çünkü diğer ülkelerde eleştiri yazılarının yayınlandığı yayın organları var ve oradaki yazıları belli bir kitle okuyor. Türkiye'de müzik yazıları ise, gazetelerin sayfalarda yayınlanıyor. Günlük gazetelerin sayfalarda yayınlanan eleştirisi özel bir kitleye değil, herkese hitap ediyor. İlyasoğlu, Türkiye'de Batı ülkelerindeki gibi müzik eleştirilerinin yer alabileceği müzikoloji dergileri olmadığı için gerçek anlamda müzik eleştirisi yapılmadığını söylüyor. Kendisini müzik araştırmacısı ve yazarı olarak tanımlıyor ve “müzik eleştirmeni” denilmesini kabul etmiyor; “Kendimi müzik eleştirmeni olarak sınırlamak ve çatık kaşlı konuma gelmek istemiyorum. Ben müzik dünyasının bir sözcüsüyüm. Kendimi Batı'daki müzik eleştirmenleri gibi görmüyorum.”

Müzik eleştiriminin görevi

Müzik eleştiriminin en önemli görevlerinden birisi, okuru bilgilendirmek. İlyasoğlu, bilgilendiren müzik eleş-

rni geçirmek için bir uğraş değil, insanı insan yapan faktörlerden biri olduğunu kavradıklarını belirtiyor.

İlyasoğlu'nun “Zaman İçinde Müzik” isimli kitabı 40 bin sattı. Bu da insanların müzikle ilgili yayınları takip ettiklerini gösteriyor. İlyasoğlu, “İmza günlerimde insanların ellerinde okunmuş, sayfaları kıvrılmış, altları çizilmiş eski kitapların olduğunu görüyorum. Bu da beni çok mutlu ediyor” diyor. Müzik yazarlarına gelince... Türkiye'de müzik okuru gibi müzik yazarlarının sayısı da yeterli değil. Ancak İlyasoğlu, müzikoloji okuyan genç kuşaktan umutlu. Müzikoloji okuyup müziği bilimsel olarak bilmenin yanı sıra iyi yazı yazmanın da önemli olduğunu söylüyor.

Zevki için müzik dinleyemiyor

İlyasoğlu, işi gereği sürekli müzik dinliyor. Genellikle

Müzik araştırmacısı ve yazarı Evin İlyasoğlu, müziği kocaman bir deniz olarak tanımlıyor ve “Ben o denizin her kademesinde büyük keyif alarak yüzüyorum” diyor. Müziğin insanı kapıp götüren bir etken ve sığınak olduğunu söylüyor.

“Müzik, insanlar için bir sığınak”

Müzikle ilgilenen kişiler genellikle çok küçük yaşlarda müziğe ilgi duymaya başladıklarını söyler. Müziğin yaşamlarına tam olarak ne zaman girdiğini bilmezler. İlyasoğlu, müziğin kişiyle birlikte gelişen, onu yönlendiren ve kişi tarafından yönlendirilen bir olgu olduğunu, bu nedenle de müziğe ilgisinin tam olarak hangi tarihte başladığını bilmediğini söylüyor. Müziği denize benzetilen İlyasoğlu, denizin her kademesinde keyif alarak yüzdüğünü belirtiyor; “Müzik, insanın içinde öyle bir tutku oluyor ki, zaman içinde bir parçanıza haline geliyor. İnsanın içinde kurtarılmış bölge gibi bir şey...”

“Müzik ruhun gıdasıdır” sözünü çok sık kullanırsınız. Yoruca geçen bir günün ardından arabaya bindiğimizde ya da yorgun argın eve gittiğimizde müzik dinlemek isteriz. Bir anlamda müziğe sığınır, ruhumuzu dinlendirmek isteriz. Psikolojik sorunu olan kişilere, ameliyat sırasında ve nekahat dönemindeki hastalara müzik dinletilmesinin nedeni de “huzur” bulmalarını sağlamak. Aristo; “Nasıl jimnastik insanın bedeni için gerekliyse, müzik de insanın ruhunu disipline etmek için gerekli” diyor.

Müziği insanlar için bir sığınak olarak tanımlayan İlyasoğlu, müziğin insan ruhunu belli bir düzene soktuğunu ve ona belli ölçütler getirdiğini düşünüyor: “İnsanlar müzikle huzur buluyor. Müziğin insanı kapıp götüren bir etken olduğuna inanıyorum. İçinde müzik olmayan, ko-

tirisinin; okurun görüşüne katkıda bulunan ve kullanılan teknik terimleri parantez içinde açıklayan eleştiriler olduğunu söylüyor. Ortak bir dil kullanma ve bu dille insanların bilgilendirilmesini önemli olduğunu belirtiyor. İlyasoğlu, müzik yazılarında eleştirilere satır aralarında yer vermeye özen gösteriyor. Bir piyanistin; “Pedalı yanlış kullanıyordun, akorlar iyi değildi, beş parmak kullanımını öğrenmemişti” gibi teknik terimler kullanılarak eleştirilebileceğini, ama bunun okuyucu kitlesinin azalmasına neden olacağını söylüyor. Bu tarz eleştirileri zaman zaman yaptığını söyleyen İlyasoğlu, asıl görevinin eleştiri yapmaktan çok köprü kurmak olduğunu söylüyor. Müzisyenlerin çoğunun arkadaşı olduğunu söyleyen İlyasoğlu, zaman zaman yazdığı yazılar nedeniyle tepki aldığını, kendi deyişimiyle yazılarında “dokundurduğu” kişilerin kendisini arayarak; “Bunca yıllık arkadaşımın. Bana bunu nasıl yaparsın?” dediklerini gülerek anlatıyor.

Türkiye'de müzik yazılarını okuyan belli bir kitle var. Pe-ki, bu kitle kimlerden oluşuyor?

İlyasoğlu'nun gözlemlerine göre bu kitleyi, üniversite mezunu orta yaş grubu kişiler oluşturuyor. İlyasoğlu, müzik yazılarını çok küçük bir kitle okuyor diye üzülmediğini söylerken, son yıllarda bir hareketlenmenin yaşandığını da aktarmadan edemiyor. Ailelerin çocuklarına iyi bir eğitim vermeye çalıştıklarını, müzik dersi aldıklarını, onları dans ve resim kurslarına gitmeye yönlendirdiklerini söyleyen İlyasoğlu, sanatın boş zamanla-

derste anlatacağı müziğe göre dinleyeceği müziği seçtiğini söylüyor. Zaman zaman kendisine gönderilen CD'leri dinliyor. Ama kendi zevki için müzik dinlemeye çok zamanı olmuyor. Araba kullanırken ve yürüyüş yaparken kulağında MP3 çalar ile müzik dinliyor. Bazen bir şarkıya takıldığını ve üst üste birkaç gün aynı şarkıyı dinlediğini söyleyen İlyasoğlu, bunun duygularla ilgili bir durum olduğunu belirtiyor. Bütün çağ müziklerini dinlemeyi seven İlyasoğlu için 20. ve 21. yüzyıl da önemli bir merak alanı. Bedio, Johny Adams, Litos Lawski, Tavaner ve çağdaş Türk bestecilerinden Kamran İnce ile Mahir Cetus'i dinlemeyi seviyor.

“Günümüzün popüler müziğiyle ilgili ne düşünüyorsunuz?” diyerek noktalamak istiyoruz söyleşiye: “Müzik bir bilim. Ama günümüzde müziği ve şarkı söyleme tekniğini bilmeyen, birkaç solfej dersi alan kişiler sahneye çıkıyor ve bağırarak şarkı söylemeye çalışıyor. Fiziki düzgünse müziğe zaten gerek kalmıyor. Fizik, müzikten önce geliyor. Pop müzik yucelıyor. Bence popülerle klasiğin karşıtlığı üzerinde durmalıyız. Popüler dediğimiz şey, sabun köpüğü. Şu anda o yükseliyor, ama bir süre sonra yok olabilir. Klasik müzik ise her zaman var. Mozart'ın modası hiç geçmiyor ve geçmesine de imkan yok. Ama tabii ki popun da klasik olmuş olanları var. Popüler müzikle klasik müziğin ayrı değerleri var. İkisini birbirine karşılaştırmamak gerekiyor. Pop müziğin de iyisi yapıyor.”

Git geller ve sıkışmışlık

Ömer Uluç, 50 yılı aşan sanat serüveninde tuvalden üç boyutlu figürlere, üç boyutlu figürlerden hareketli objelere ilerleyerek sanatının sınırlarını zorlayan, farklı ve orijinal olanı arayan bir sanatçı.

1990'lı yıllarda tuval Ömer Uluç'a dar gelmeye başladığında figürleri tuvalden çıkarak üç boyuta kavuştu. Figürler üç boyutun içerisinde de sıkıştığı anda ise hareket kazandılar ve en son Yapı Kredi Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen "Aralıkta Gidip Gelmeler" adlı sergisinde aramızda dolaşmaya, atlarındaki motor aracılığıyla durağanlıktan uzaklaşıp özgürce hareket etmeye başladılar.

Uluç'un sanatında görülen sıkışma ve bu sıkışıklığı aşma çabası arada kalmışlığı ifade ediyor. Konumu itibarıyla Asya ve Avrupa kıtaları arasında kalan Türkiye'nin, tarih boyunca da Doğu ile Batı, modern ile geleneksel ve birbirinden farklı kültürler arasında kaldığını söyleyen Uluç, "Farklı noktalar arasında gidip gelen yalnızca ben değilim. Neredeyse hepimiz bu arada kalmışlığı ve noktalar arasında gidip gelmeleri yaşıyoruz" diyor.

Tarih öncesi medeniyetlerden, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu'na kadar birbirinden farklı pek çok kültüre ev sahipliği yapan Anadolu'nun, bu zengin tarihi ve kültürel mirasına rağmen, "Türkiye'de neden bir Picasso, Mozart ya da Dali yetişmiyor?" sorusunu çoğumuz merak etmişizdir. Uluç sorumuzu, sanat anlamında dahi sayılan kişiler yetiştirmenin mümkün olmadığını söyleyerek yanıtıyor. Uluç'a göre sanat öğretilmez ve müzelerle, eğitim çalışmalarıyla ısmarlama bir sanat dehası yaratılmaz. Uluç, sanat dehası yaratmanın bir yolu olmadığını da vurguluyor: "Sanat anlamında bir dehanın bir ülkede ortaya çıkması, sanatın tarihi dalgalanmalarındandır. Her ülkenin bir dönem sırası gelir ve bir anda ilginç bir adam çıkarabilir. Eğitimle, görsel tecrübeyle, müze sayısıyla ancak kültürlü bir toplum kurulabilir. Bu nedenle 'Türkiye'den neden Mozart çıkmıyor, neden Rönesans yok?' diye tartışamayız. Ancak 'Rönesans olmadan nasıl bir çağdaş sanat yapılabilir?' di-

hareketli objeler gibi bir sıralama içerisinde ilerlemedim. Kendiliğinden öyle gelişti. Bu arada zaman zaman geriye dönüşler de yaşıyorum. Tuvalden sıkıldığım bir anda birden bir seri tuval resmi yaptığım ve müthiş zevk aldığım dönemler de oluyor.

Üç boyutlu ve hareketli objeleri de resim sanatı içerisinde değerlendirmek mümkün mü?

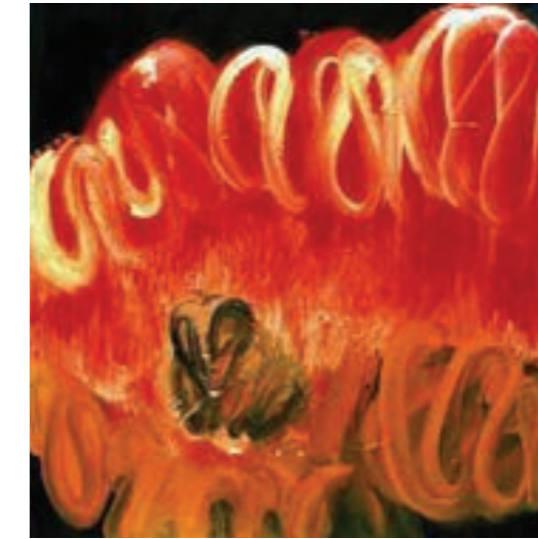
Bütün bunlar görsel sanatlara dahil. Yapıştırmayla yapılan çeşitli kombinasyonlar, yerleştirmeler, hatta videosunu yapmak, hareket katmak, boyut aramalar buluş yapmaktır. Buluşsuz sanat olmaz. Sanatın varlık nedeni insanları duygulandırmak değil düşündürmektir.

Figür olarak hortumları kullanmanızın nedenleri neler?

Hortumları kullanmamın özel nedenini Türkiye'deki "hortumcu" kavramıyla ilgili sanıyorlar. Oysa bunun en önemli nedeni şekil verme kolaylığı. Her sanatçının bir çıkış noktası bulunur. O noktalarda sanatçı kendini gösterir. 1960'larda yaptığım desenlerim var. O desenler benim sanatımın çıkış noktasıdır. Daha sonra desenlerin üç boyutlu olabilmesi için kıvrılan ve eğilen, biçime giren bir malzeme gerekiyordu. Önceleri büyük brandaların bükülmesini düşündüm. Ancak çok dramatik oluyordu. Oysa kullanacağım malzemenin doku sunun monoton olmasını istiyordum. Gerilimsiz bir doku arıyordum. Neredeyse endüstriyel bir görüntü istiyordum. Hortum bu açıdan arayışlarımıza cevap veren malzeme oldu.

Dünyada hortum figürlerini kullanan tek kişi misiniz?

Hangi sanatla ilgilerseniz ilgilenen size özel bir unsur olmalı. Orijinalliğe çok önem veriyorum. Orijinal olmayan şeyler yaşamaz. Dünyada hareket eden objeleri kullananlar belki vardır. Ama bu şekilde üç boyutlu bir çalışmaya hiç rastlamadım. Ancak görsel sanatlar çok

ye düşünebiliriz. Japonya, Çin ya da Hindistan'da da Rönesans yoktu. Ama çağdaş sanatlarda olağanüstü insanlar çıkardılar. Demek ki birkaç olağanüstü insan çıkarabilmemiz mümkün." Uluç bir dönem ABD ve Afrika'da yaşadı. Kendi ifadesiyle yaşamı da ABD ve Afrika gibi her anlamda iki ayrı uçta gidip gelmelerle geçti. Belki de mühendislik eğitimi alıp resme yönelmiş olması da bunun bir göstergesi. Ona göre mühendislik eğitimi, farklı malzemeler deneyerek gerçekleştirdiği figür arayışında olumlu bir rol oynuyor. Farklı kültürlerden birçok insanın yaşadığı Türkiye'yi kalabalık bir vagona benzetiyor, başarılı olmak isteyen sanatçının vagonun dışına çıkıp nefes alması gerektiğini söylüyor.

Tuvalin dışına çıkmak, çalışmaların üç boyutlu hale getirmek resimde bir aşama mıdır?

Benim için öyle. Tuval unsurunu her zaman sorguladım. İnsanın sorgulayan bir varlık olması gerektiğine inanıyorum. Önce tuval, sonra üç boyutlu, daha sonra

büyük bir endüstri, bu endüstri içerisinde görmediğim bir çalışma olabilir. Görsel sanatlar endüstrisi içerisinde zamanında 10 bin Dolar'a alınan bir eser bugün 10 milyon Dolar'a satılabiliyor. Yüksek miktarlar dönüyor. Hiçbir alanda bu kadar kısa sürede bu kadar katlanarak değeri artan bir yatırım yok. Türkiye'de henüz böyle bir sektörden söz etmek mümkün değil. Ancak Türkiye'de Fikret Mualla, Osman Hamdi Bey gibi sanatçıların eserlerinde benzer bir değer artışı göze çarpıyor.

Türkiye'de sanat ortamını nasıl buluyorsunuz?

Sanat ortamı Türkiye'de bir türlü ayağa kalkmıyor. Bu sorunun temelinde orijinalliğin olmayışı yatıyor. Tabii ekonomi, kültür gibi faktörlerin de etkisi var. Türkiye'nin kültürünün diğer ülkelerin kültürleriyle; halkın devletle ilişkisi kompleks ilişkiler. Bu ilişkilerin yürütülmesinin kesin bir reçetesi ya da ezbere çözümleri yok. Sanat adamlarımızın kendilerini yenilemeleri ve özleş-tiri yapmaları gerekiyor. Türkiye'nin en acıklı tarafı in-

sanların "Aman ben ayakta durayım, kimse bana dokunmasın" diye düşünmeleri.

Küratörlerin rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sanat anlamında önemli adamlar yetiştirebilmek öncelikle sanatçılara saygı duymakla gerçekleştirilebilir. Bir sanatçı, sanatının tepesine çıktıktan sonra küratör diye geçinen, hiçbir uluslararası başarısı olmayan, kitapları olmayan, ülkenin sorunlarına kültürel, entelektüel çözümler getirmeye kalkmamış insanların eline bir sürü şeyi bırakamaz. Öyle tek tek isim düşünüp birini saymam. Ama Türkiye'de gerçek anlamda bir küratör yok. Küratörlük Türkiye'de gençlerin gözünü korkutarak yanlış sanat ideolojilerine sürüklüyor. Moda, trend olana yöneltiyor. Trend olan şey zaten bir başka yerde ilk olarak yapılmış ve orası için önemli olabilir. Orada sanat tarihi adına bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Ama onu takip etmek, paralel çizgide bir şey yapmak doğru değil.

Türk resim sanatının geleceğini nasıl görüyorsunuz? Günümüzde bir Çallı ya da İyem yetişir mi?

Türkiye'de resme 1940'lı yıllardakinden daha fazla ilgi var. Bugün gençler arasında bir Çallı ya da İyem olmadığını söylemek yanlış olur. Çünkü bugünkü gençlerin ne seviyede olduklarını henüz bilmiyoruz. Ama eminim ki bir yerlerde bir sürü şey oluyor. Olmaması mümkün değil. Ancak herhangi bir isim vermek zor. İsim verebilmek için daha spesifik noktaları, daha geniş biçimde konuşmak gerekir. O zaman birkaç isim saymak mümkün olabilir. Yine de "Şu isim Çallı olacak, bu isim İyem olacak" gibi bir şey söylemek mümkün değil. Ayrıca bu söylediğiniz isimler acaba çok iyi ressamlar mı? Bu sorun bile Türk sanatının yeniden ve yeniden yazılmasını gerektiriyor. Dışarıda böyle oluyor. Sanat sürekli gözden geçiriliyor.

Ama bazı koleksiyonerler daha bilinçli olmaya çalışıyor. Eskiden resim sayısı önemliydi. "Bende 300 resim var, şunda 500 resim var" diye konuşulurdu. Ne bulmuşlarsa almışlar. Bu koleksiyonerlik değil toplayıcılık oluyor. Ama şimdi 2-3 adama kadar indirgen ve onların eserlerine yönelen kişiler var. Bu çok önemli bir gelişme.

"Aralıkta Gidip Gelmeler" adı neyi temsil ediyor?

Türkiye'yi bütün kültürlerin, inanışların ortasında sıkışmış bir alan olarak görüyorum. Burada gidip gelmeler yaşanıyor.

Farklı kültürler aynı zamanda bir zenginlik değil midir?

Vagonda kalabalıktan sıkıştığınızı düşünün. Tren durduğu zaman dışarı çıktığınızda müthiş bir rahatlama hissedersiniz. Trendeki kalabalık ve dışarının ferahlığı arasındaki tezat hoştur. Bir de trenden hiç çıkmadığınızı düşünün. Sıkıntıdan patlar, yanı boğulmuş olursunuz. Herkesin sizden üstün olduğu gibi kompleksler edinirsiniz. Hareketlerinizi kompleksleriniz yönlendirmeye başlar. Toplumun ve tarihin tuzaklarla dolu olduğunu ve bütün ülkelerin birbirlerine hem yardım ettiklerini hem tuzak kurduklarını, her şeyin iki yüzü olduğunu, hiçbir gerçeğin tek tarafı olmadığını düşünen bir insan olarak bu sıkışmışlığın da bir faydası olabileceğini sanıyorum. Çünkü sıkışmışlık durumunda daha iyi bir kurtuluş için daha iyi düşünen insanlar olabilir.

Yurtdışında vagondan çıkıp nefes alabildiğiniz için mi Türkiye'nin sıkışık bir vagon olduğunu görebiliyorsunuz?

Hayatımın 25 yılını dışarıda geçirdim. Ama bu sürekli bir dışarıda kalmak değildi. Gelip gittiğim dönemlerin yanı sıra beş yıl gibi uzun zaman kaldığım da oldu. "Büyük nefesler" alıyor ve dönüyordum. Sanatıma dışarıdan baktım ve kendimi bulmamda dışarıda olmanın çok büyük bir yardımı oldu. Dışarıdan her şeyi da-

"Türkiye'nin yapması gereken, sanat adamı yetiştirmek olmalı. Sanatçıdan çok sanat adamımız olmalı. Sanat tarihini, felsefeyi bilen, bu işe hayatını verebilecek ve arada sırada yurtdışına gidip gelen insanların yetişmesi gerekiyor."

Türkiye'de nasıl oluyor?

Türkiye'de bir gözden geçirme pek olmuyor. Eskilere pek bakılmıyor. Türklerin resimle ilişkisi süsleme üzerinden geçiyor. Süsleme sanatını küçümseme niyetiyle söylemiyorum. Süsleme çok önemli bir Doğu sanatı. Ama süsleme olarak yapılmamış resimler, süsleme amaçlı alınıyor. Sanatsal bir mesaj alma-verme ilişkisi kurulmuyor. Bir heyecan yaşanmıyor. Oysa duygusal ve zekasal bazda bir ilişki kurulması gerekiyor. Eskiden Türkiye'de koleksiyoner kavramı da yoktu. Ressamlar yaşayabilmek için memuriyet, öğretmenlik gibi farklı meslekler de yapardı. Bugünkü gibi profesyonel anlamda atölyesinde oturup resim yaparak yaşamını resimlerinden kazanan ressam sayısı yok denecek kadar azdı. Neredeyse herkes devlet memuruymdu.

Türkiye'de resimlerden anlayan koleksiyonerlerden çok resimleri toplayan arşiv meraklıları mı var?

Evet, ama aralarında gerçek anlamda koleksiyonerler de var. Merak eden, araştıran insanlar var. Dünya çapındaki kuralları bilenler var. Ama bu süreç Batı'da da böyle işledi. Resmi hiçbir zaman ilk olarak halk almadı. 19. yüzyılda koleksiyonerler büyük aileler, burjuvaziydi. Ama onlar da bildiklerinden, resimden anladıklarından değil evlerini süslemek için alıyordardı.

Bu anlamda Türkiye hangi dönemi yaşıyor?

Avrupa'nın daha önceki dönemini yaşıyor diyebiliriz.

ha rahat görebiliyorsunuz. Ayrıca hem Batı'da olmamın hem de bir dönem Afrika'da bulunmamın büyük faydasını gördüm. Batının en uç yeri Amerika kıtasıyla, Batı'nın dışında en uç kıta Afrika'da bulundum. Bunlar bana ilham verdi.

Kalabalık vagondan çıktıktan sonra neden tekrar girme ihtiyacı hissediyorsunuz?

Buradan zaten hiç kopmadım. Şu anda Paris'te bir atölyem var. Ama kendimi bir tarafı seçmiş ve oraya yerleşmiş olarak görmüyorum. Kendimi düşünce, teknik gibi her anlamda melez olarak görüyorum. Bir insanın kendini bir yere ait hissetmesine şaşıyorum.

Hem ressam hem mühendis olarak teknoloji ve sanatın buluşmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Teknoloji sanata yol gösteriyor. Çünkü teknoloji yeni duygusal ve görsel bir dünya yaratıyor. Bunu kullanmamak çok yanlış olur. Ancak bizdeki eğitim alanlarında böyle şeyler yok. Fakültelerden çıkan sanatçıların bunu hayat içerisinde kendilerinin bulmaları gerekiyor. Diğer ülkeler bu konuda çok ilerlemiş durumda. Türkiye'nin yapması gereken, sanat adamı yetiştirmek olmalı. Sanatçıdan çok sanat adamımız olmalı. Sanat tarihini, felsefeyi bilen, bu işe hayatını verebilecek ve arada sırada dışarı gidip gelen insanlar olması gerekiyor. Vagondan çıkıp nefes alacak, nasıl nefes alınacağını öğrenecek ve başkalarına da öğretecek adamlara ihtiyacımız var.

Ömer Uluç kimdir

1931'de İstanbul'da doğdu. 1949-1953 arasında İstanbul'da, 1953-1957 arasında ABD'de önce mühendislik daha sonra resim eğitimi aldı. İlk kişisel sergisini Boston'da Earl Pilgrim Galerisi'nde 1955'te açtı. 1965-1966 arasında Londra, La Haye'de ve Paris'te yaşadı. 1966-1971 arasında yaşadığı İstanbul'da kişisel sergiler açtı. 1971-1972 arasında ABD ve Meksika'da, 1973-1977 arasında ise Nijerya'da yaşadı. 1983'ten bu yana, 1986'da Galerî Jean Claude Fiedel'de kişisel sergi açtığı Paris'te yaşamını sürdüren Uluç, çalışmalarına Paris, İstanbul ve New York'ta devam ediyor.

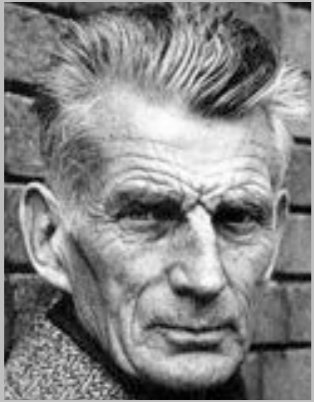

Godot'u Beklerken

Absürd tiyatronun babası Samuel Beckett

Absürd tiyatronun babası, varoluşun tüm anlamsızlığını ve boşluğunu, umutsuzluğu, etraftaki kalabalığa karşın insanların içini bomboş hale getiren yalnızlığı en güzel anlatan Samuel Beckett'in bu yıl 100. doğum günü kutlanıyor.

Hep denedin... Hep yenildin... Olsun... Yine dene... Yine yenil... Daha iyi yenil... Bu sözlerin yazarı Samuel Beckett'in Nisan 2006'da 100. doğum günü kutlandı. 2006 yılı tüm dünya tiyatrolarında Beckett yılı olarak kabul edildi. Türkiye'de düzenlenen 15. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali'nde de yazarın dört oyunu sahneye koyuldu ve 100. yaş seyirciyle birlikte kutlandı. Dünyaca ünlü "Godot'u Beklerken"ın yazarı Beckett'in trajikomik oyunları doğumundan 100 yıl sonra dahi 20. yüzyıl tiyatrosunun en önemli eserleri arasında yer alıyor.

Absürd tiyatroya doğru...

İrlandalı oyun yazarı, romancı, şair ve eleştirmen Beckett, Protestan bir ailenin oğlu olarak 13 Nisan 1906'da Dublin yakınlarındaki Foxrock'da doğdu. Annesi koyu bir dindardı. Beckett ise dini yalnızca can sıkıntısı veren bir şey olarak görüyordu ve annesinin dindarlığından doğaüstü olayları sorgulama eğilimi kazanarak etkilendi. 1920'de Portora Kraliyet Okulu'na gitti. 1923'te Dublin'deki Trinity College'a girdi. 1927'de bu okullardan Fransızca ve İtalyanca uzmanı olarak mezun oldu. Bir süre Belfast'ta öğre-

menlik ve Paris'te İngilizce okutmanlığı yaptı. Bu süreçte içinde hayatını çok etkileyecek olan James Joyce ile dostluk kurdu. Joyce'un ileride "Finnegan's Wake" (Finnegan'ın Uyanışı) adıyla yayımlanacak romanının bir bölümünün Fransızca'ya çevrilmesine yardım etti. Beckett'in yayımlanan ilk eseri de Joyce üzerine bir denemeydi. Şair olarak çıkışını 1930'da yayımlanan, 98 dize ve onları anlatan 17 dipnotta oluşan "Whoroscope" adlı şiiriyle yaptı. Bu şiiri sayesinde ilk edebiyat ödülünü aldı. 1931'de lisansüstü eğitimi tamamlamak ve ders vermek için Dublin'e döndü. Akademik hayatı ona hiç çekici gelmediği için 1931'de buradan ayrıldı ve tüm zamanını yazmaya ayırdı. Bu dönemde denemelerinden oluşan "Proust"u ve 1934'te öykü kitabı "More Pricks Than Kicks"i yayımlandı.

1937'de Paris'e yerleşen Beckett, 1940'ta Naziler Paris'i işgal edince bir yeraltı direniş örgütüne katıldı. Grubunun birkaç üyesi tutuklanınca sevgilisi Suzanne Dechevaux-Dumesnil'le Naziler'den kaçmak amacıyla Fransa'nın güneyine gitti. Burada gündüzleri tarım işçisi olarak çalışırken, geceleri "Watt" adlı romanını yazdı.

1937'de Paris'e yerleşen Beckett, 1940'ta Naziler Paris'i işgal edince bir yeraltı direniş örgütüne katıldı. Grubunun birkaç üyesi tutuklanınca sevgilisi Suzanne Dechevaux-Dumesnil'le Naziler'den kaçmak amacıyla Fransa'nın güneyine gitti. Burada gündüzleri tarım işçisi olarak çalışırken, geceleri "Watt" adlı romanını yazdı.

Savaşın sonuna Fransızca'ya gelerek 1945'te Paris'e yerleşti ve Almanlara karşı verdiği mücadeleden dolayı iki ödül aldı. 1946-1950 yıllarında yazarlık yaşamının en verimli dönemini yaşadı. Bu dönemde yapıtlarını önce Fransızca yazıp sonra İngilizce'ye çeviriyordu. Bunun nedeni Beckett için Fransızca'da "üslupsuz" yazmanın, İngilizce'ye göre çok daha kolay olması ve dil değiştirerek aşına olduğu her şeyden kurtulabilmesiydi. Bu dönemde "Molloy (1947)", "Malone Ölüyor (1948)", "Adlandırılmayan (1950)" üçlemesini yazdı. Kitaplarda Descartes'in felsefesinden hareket ederek insanın benlik ve varoluş arayışlarını inceledi. Ve sonunda 1950 yılında, 50 yıldır etkisini sürdüren ve tüm dünyada absürd tiyatronun başyapıtlarından biri olarak görülen "Godot'u Beklerken"i yazdı. Godot'u Beklerken yazıldığı günden beri öyle büyük bir başarı sergiledi ki İngiltere Kraliyet Ulusal Tiyatrosu'nun oyununu, eleştirmen, oyun yazarı ve yönetmenlerin katılımıyla yaptığı ankette 20. yüzyılın en ünlü İngilizce eseri seçildi.

Godot'u Beklerken

Beckett'in New York Times'a verdiği röportajlara göre bu eser, Beckett'la Suzanne Deschevaux-Dumesnil'in Roussillon'da yaptığı sohbetlere dayanıyordu. İki perdelik bu trajikomedi ilk kez 5 Ocak 1953'te Théâtre de Babylone'da sahnelendi ve kendi alanında çığır açtı.

Beckett akademi hayatı ona hiç çekici gelmediği için 1931'de üniversitedeki görevinden ayrıldı ve tüm zamanını yazmaya ayırdı. Bu dönemde denemelerinden oluşan "Proust"u ve 1934'te öykü kitabı "More Pricks Than Kicks"i yayımlandı.

Güllünlük ve tekrar üzerine kurulu bu oyunda Aristoteles'ten beri tiyatroya egemen olan kuralların hiçbir geçerliliği yoktu. Bu oyunda, bir olay ve hikayesi yer almadığı için aksiyonun yükselmesi, alçılması ve çözüm noktasına ulaşması gerçekleşmiyordu.

Oyunda, bir yolun kenarında, yaprakları dökülmüş bir ağacın altında, yarı berduş yarı palyaço iki kişi, yani Vladimir ve Estragon, hiçbir zaman gelmeyecek olan Godot'u bekler. Bir çocuk birbirlerine Didi ve Gogo diye hitap eden bu karakterlere ertesi güne kadar beklemeleri gerektiğini belirten bir mektup getirir. Ertesi gün yine Godot'yu beklemeye başlarlar ama Godot yine gelmez, onun yerine Pozzo ile Lucky isminde birbirlerine efendi ve köle ilişkisiyle bağlı iki kişi ortaya çıkar. Zaman geçip Didi ve Gogo hala Godot'u beklerken ayakkabılarla ve şapkalarla oynar, yemek yer ya da Godot hakkında konuşurlar. Ama hiçbir şey bir günün sonu gelmezliğini ortadan kaldıramaz. İkinci perdede Pozzo ve Lucky ikinci kez ortaya çıkar. Zamanla düşkünleşmiş ve yaşlanmışlardır. Efendi kör, köle de dilsiz olmuştur. Vladimir ve Estragon ise değişmemiştir. Beklemeye, zamanın geçmezliğine ve umutsuzluğa dayanamayan iki arkadaş kendilerini asmaya kalkarlar ancak buna da güçleri yoktur. Beklenen Godot vaat dolu tüm mesajlara karşın oyun boyunca gelmez.

Godot'un sonrası

Godot'u Beklerken'den sonra Beckett radyo, sahne ve televizyon için metinler üretmeyi sürdürdü ve oyunları dünyanın her tarafında sahnelenmeye başladı. Bu oyunların arasında "Oyun Sonu (1957)"da bulunuyordu. 1959'da yazdığı, odasında yalnız başına oturan yaşlı bir adamın kendi geçmişinden çeşitli ses kayıtları dinlediği "Son Band"la Beckett ana dili İngilizce'ye döndü. Godot'u Beklerken'den sonra yazdığı eserleri de absürd tiyatronun en çarpıcı örnekleri olarak kabul

Türkçe'ye çevrilen eserlerinden bazıları...

Son Band (İletişim, 1993)
Toplu Kısa Oyunlar (Yapı Kredi, 1993)
Bütün Oyunları 1, 2 (Mitos Boyut, 1993)
Godot'u Beklerken (Can, 1994; Kabalci, 2000)
Murphy (Ayrıntı, 1994)
Mercier ile Camier (Ayrıntı, 1998)
Üçleme: Molloy, Malone Ölüyor, Adlandırılmayan (Ayrıntı, 1997)
Dünya ve Pantolon (Sel, 2000)
Acaba Nasıl (Ayrıntı, 2001)
Proust (Metis 2001)

edildi. Bu oyunlarda Beckett kara mizah havası yaratıp, dekoru ve kişileri en aza indirgeyerek insanın amaçsız ve anlamsız bir evrendeki umutsuzluğunu, yalnızlığını aktarmaya çalışıyordu.

Beckett, 1969'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Ödülü kabul etti, ancak törene katılmayı reddetti. Beckett'in Nobel kazanması konusunda Beckett ile 1961'de evlenen Suzanne Dechevaux-Dumesnil'in yorumu, "bu bir felaket" oldu. Beckett'in Nobel Ödülü'nden kazandığı parayı hayır için bağışladığı tahmin ediliyor.

Yazarın, 1978'de "Mirlitonnades", 1979'da "All Strange Away", 1984'te "Catastrophe" adlı oyunları yayımladı. 80. doğum günü Paris ve New York'ta törenlerle kutlandı, ama Beckett tahmin edildiği gibi bu kutlamalara katılmadı. 1989'da dairesinde düşerek yaralandı ve küçük bir bakım evine taşındı. Bu olaydan kısa bir süre sonra da eşini kaybetti. Ömrünün son günlerini az eşyayla döşenmiş bir odada, ziyaretçileri kabul ederek, televizyondan tenis ve futbol maçları izleyerek ve yazarak geçirdi. Bu dönemde yazdıkları da "Stirring Still" kitabında yayımlandı. Beckett, 22 Aralık 1989'da solunum yetmezliğine bağlı sorunlar nedeniyle hayatını kaybetti.

“Mimarlığın son noktasındayım”

Mimar Şefik Birkiye'nin 1979'da Brüksel'de kurduğu Atelier D'Art Urbain, Avrupa ve dünyanın önemli şehirlerinde projeler yapıyor. Proje geliştirme ve finans alanına da giren Birkiye, Türkiye'de kurduğu AAU Mimarlık'la yatırımlarını artırmayı planlıyor.

Brüksel'deki Radisson SAS Hotel 1987-1990 yılları arasında inşa edildi. Hem dış hem de iç cephesi için şehirle uyumlu bir tasarım çözümü üretilen binada, klasik tarz korunurken modern bir çizgi oluşturulmuş.

Mimaride özgünlüğü yakalamayı, başarılı projelere imza atmayı ve kalıcı olmayı her mimar ister. Bu kimilerine göre yetenekle, kimilerine göre uyumlu bir ekip çalışmasıyla, kimilerine göre fırsatlar ve iyi müşterilerle çalışmayla elde edilebiliyor. Son yıllarda inşaat sektöründeki gelişmeler ve artan talepler nedeniyle sayıları hızla artan konut, iş merkezi ve alışveriş merkezi projeleri mimaride birçok tartışmayı beraberinde getirdi. Özellikle büyük ölçekli projelerde Avrupalı mimarların imzasının dikkat çekmesi, Türk mimarlarının ve Türk mimari kimliğinin sorgulanmasına neden oldu. Bu tartışmaların bir tarafında da Türk mimarların Avrupa'ya neden açılmadıkları da konuşulmaya başlandı. Avrupa'da iddialı projeler yapan, ödülleri kazanan, kendisinden söz ettiren mimar Şefik Birkiye, Türk mimarlara örnek teşkil ediyor.

Bugün 87'si mimar olmak üzere 120 kişilik bir ekiple Karayipler, Mısır, Fas, Budapeşte, Fransa, Hollanda, Lüksemburg başta olmak üzere dünyanın önemli şehirlerinde projelerini sürdüren Birkiye ve ekibi, bugüne kadar toplam 7 milyon metrekarelik proje yaptı. Bunlar arasında Avrupa Birliği'nin 12 büyük binası, oteller, alışveriş merkezleri, büyük banka binaları ve kentsel dönüşüm projeleri yer alıyor. Atelier D'Art Urbain'i 1994'ten bu yana Belçika'nın en büyük mimarlık ofisi haline getiren Birkiye, yeteneklerini daha fazla kullanmak amacıyla projelerini kendi finanse edeceği bir iş modeli geliştirdi. Gayrimenkul yatırım alanında uzman 30 kişilik profesyonel bir ekip oluşturarak 2000'de proje geliştirme ve finans şirketi Viztion Europe'u kurdu. Dünyada bugüne kadar çok az mimarın denediği bir işe başlayan Birkiye, projelerini kendi finanse edeceği bir iş modeli geliştirdi. Türkiye'de de yatırımlarını artırmak amacıyla Aralık 2005'te 12 kişilik bir ekipten oluşan AAU Mimarlık'ı kurdu. Brüksel'de yaşayan Birkiye

ye'yle, Türkiye'ye gelir gelmez çalışmalarını ve başarılarının sırnını öğrenmek üzere bir araya geldik.

Bu işe başladığınızda önünüze büyük hedefler koydunuz mu?

Hiç büyük hedeflerim olmadı. Brüksel'de mimarlık eğitimi aldıktan sonra küçük hedefler belirledim. Her etabı başardıktan sonra yeni hedefler koydum. Büyük projeleri sevdiğim için mecburen büyük olmak ve büyük bir ekip kurmak zorundaydım. Mimarlık ofisleri sanayi gibi değil. İşler çeşitli nedenlerle ertelenebiliyor. Zarar etmemek için 20-30 projeyi bir arada yapabilmemiz gerekiyor. Yüzde 60 Belçika'da, yüzde 30 Belçika dışında proje yaparak 10 yıl boyunca bunu başarabildik. Son yıllarda bu oran yarı yarıya olmaya başladı.

Nasıl bir mimari çizginiz var?

Binlerce yıldır insanların nasıl daha iyi beraber yaşayacaklarını ispat eden şehirler ve mimarlar oldu. Bunların içinden konu ve yöreyle ilgili en iyi tarihi örnekleri seçip onun çerçevesinde güncel mimari yapabilmek gerektiğine inanıyorum. Her şehrin tarihinden esinlenerek güncel mimari yapmaya çalışıyoruz. Her yere satılabilecek bir yaklaşımımız yok. İnsanların en iyi yaşayabileceği ve yaşarken küçük detaylardan haz alabileceği tipte mimari yapıyoruz. Stile gelince... Ana prensiplerden ayrılmadan tarihi örneklerin yeni bir lüğatinin yapılması gerekiyor. Bu nedenle yaptığımız binalar esinlen-

diğimiz tarihi örneklere benziyor, ama hiçbir şekilde kopyası değil. Ancak bir meydanda iki tane simetrik bina yapmak gerekiyorsa eski bir binanın simetriğini yapmaktan da çekinmem. Tasarımda ise kopyanın anlamı yok. Rönesans, neoklasik, barok, gotik, neogotik gibi eski mimari stillerinden herhangi bir seçimimiz yok. Yöresine ve konusuna göre hangi eski örnekler uygunsa oradan hareket edip ona yeni bir çizgi getirmeye çalışıyoruz. Geçen yüzyılın başındaki Ardeco yaklaşımı bizim yaklaşımımıza benziyor. Hem yepyeni bir çizgi hem de tarihi örneklerden esinleniyor.

Bir projeyi yaparken süreç nasıl işliyor?

Çok çabuk tasarım yapıyoruz. Stili olan mimarlar çözüme çabuk ulaşıyor. Çünkü yanıtlar neredeyse kafanızda hazır oluyor. Bunun avantajını yaşıyoruz. Çünkü detaylarla ilgilenmek için çok zaman kalıyor. Hem bu açıdan hem de yaklaşımımız tarihsel olduğu için çok detaylı binalar yapıyoruz. Bu binaları piyasa fiyatına yapmak için bütün malzemeleri tanımak ve detayları iyi bilmek gerekiyor. Ne yazık ki mimarın bir de ekonomik yanı var. Bence mimarın gerçek yanı ekonomik olmayan yanı. Çünkü ekonomik kısmı inşaat; sanat kısmı mimari. Yani gerekmeyen şeyler mimariyi yaratıyor. Mimari; senaryo yapmak, hisleri uyandırmak, insanları şaşırtmak, mekanlar arasındaki farkları hissettirmek demek. Bunun için yalnızca inşaat değil suni elemanlar da gerekiyor.

Bu süreçte siz nerede duruyorsunuz? Ekiple aranızda nasıl bir diyalog var?

Ekip küçükken fotokopiden çöp çıkartmaya kadar her işe karışıyordum. Zamanla ekibe müdahale azaldı. Daha çok müşteri bulmak, istenileni anlamak, çözüm getirmek ve tasarımı kontrol etmek gibi işlerle ilgileniyordum. Ekipte bir orkestra şefine ihtiyaç var. Ekipte herkesin önemli rolleri var. Her projenin bir ekibi ve so-

rumlu mimarı var. Her aşamada onlarla küçük çalışmalar yapıyoruz. Böylece stilimizi koruyabiliyoruz. 60 projeyi aynı anda yapabiliyoruz, 3 milyon metrekaarelik bir projeyi altı ayda çizebiliyoruz. Mısır'da üç gökdelenli 300 bin metrekaarelik bir projeyi dört ayda çizdik. İyi bir ekip oluşturamaz ve detayları bilmezseniz başarılı olmazsınız. Aynı anda onlarca projeyi yapmamıza karşın hepsini bir kişi çizmiş gibi oluyor.

Nasıl bir şefsiniz? Nasıl bir yönetim anlayışınız var?

Yarı ABD, yarı Avrupa. Biraz orijinal bir yaklaşıma sahibim. Avrupa'da fazlasıyla kalifiye insan olduğu için daha çok kişisel çabalara dayanan organizasyonlar var. ABD'de ise daha büyük ekipler var. 400-500 kişilik mimarlık ofisleri olunca kişilere güvenerek organizasyon olmuyor. Biz ikisi arasında bir çapta, 120 kişilik bir ofis olduğumuz için yarı ABD, yarı Avrupa stiline sahibiz. Ofisimizde departmanlar, koordinatörler ve proje mimarları var. Bir projeye bir mimar hakim oluyor ve diğer departmanlardan servis alıyor. En iyi bilenlere proje sorumluluğu vermiyoruz. Onları diğerlerine danışman olarak çalıştırıyoruz.

Bugüne kadar yaptığınız projelerden sizi en çok etkileyen hangisi oldu?

En orijinallerinden biri Silivri'deki Klassis Resort Hotel'di. Yarışmayı kazandığımızda 29 yaşındaydım. Böyle tarihi bir yapıyı bu çocuk yapamaz dediler. Çok maceralı geçen yarışmayı biz kazandık. Proje için burada 28 kişilik bir büro kurduk. Kapı koluna kadar A'dan Z'ye her şeyi çizdik. Binalar inşa edilirken sanki tapınak yapıyorumuz gibi heyecanlandık. Her şeyin başında olmak çok zevkliydi.

Şu an hangi projeler üzerinde çalışıyorsunuz?

Karayıpler, Mısır, Fas, Türkiye, Budapeşte, Fransa.

“Mimarın gerçek yanı ekonomik olmayan yanı. Çünkü ekonomik kısmı inşaat, sanat kısmı mimari. Yani gerekmeyen şeyler mimariyi yaratıyor. Mimari; senaryo yapmak, hisleri uyandırmak, insanları şaşırtmak, mekanlar arasındaki farkları hissettirmek demek.”

Radisson SAS Hotel'in iç mekanının dekorasyonunda kullanılan bitkiler, taşlar ve havuz, doğal ve sıcak bir ortam sunuyor. Çatısı camla kaplanan mekan Neoklasik bir ruhu sahip.

Hollanda, Lüksemburg başta olmak üzere 12 noktada projelerimiz sürüyor. Müşterileri çok iyi tanımadığımız takdirde çok uzak noktalara gitmiyoruz. Tanımadığımız, bilmediğimiz kültürde çalışmak istemiyoruz, çünkü katkımızın olmayacağını düşünüyoruz. Biz bir çizimi yeri belirlenmeden oraya buraya aktarmaya karşıyız. Daha çok Avrupa etkisi olan yerlerde çalışıyoruz.

Proje geliştirme ve finans şirketi Vizzion Europe'u kurmaya nasıl karar verdiniz?

Bu mimarlığın son noktası. Bir yerden sonra istediğiniz kalitede proje yapamıyorsunuz. Projeler sizi tatmin etmeyebiliyor. Çünkü en kaliteli müşterinin bile sanat ihtiyacı sizin için yetersiz kalıyor. Yeteneğimizi daha fazla kullanmak için beş yıl önce projelerimizi kendimiz finanse etmeye karar verdik. Mimariye yeniden başlar gibi, mimari finansmana ya da mimari sanata yatırım yapacak bir kuruluşu kurmak beş yılımızı aldı. 2000'de 18 yatırımcının bulunduğu ekiple işe başladık. Geliştirdiğimiz projelerin olgunlaştığı 2002'de ilk yatırım fonlarını kurduk. Şimdi 7-8 tane fonumuz var. Ne kadar proje yapabilirsek, o kadar para alıyoruz. Tamamen krediyle çalışan bir sistem. Yüzde 80'ini bankalar, yüzde 20'sini özel bankaların kurduğu fonlar veriyor. Çok az kar dağıtmamız gerektiği için çok daha kaliteli projeler yapıyoruz. Uzun vade finans olduğu için yatırım riski yok.

Bu konuda ne gibi tepkiler alıyorsunuz?

Avrupa'da birçok kişiyi rahatsız ediyor. Çünkü bütün meslekleri kendimiz yapıyoruz. Arazi ve pazar araştırması, pazara uygun tasarım, inşaat izinlerini almak, finansmanı kurmak, vergi sistemini en iyi şekilde oturtmak gibi işleri üstleniyoruz. Pazarlamasını da kendimiz yapıyoruz. Sonra malları elimizde tutuyor, satmıyoruz. Devamlı bir fon oluyor. Risk kapitalinden inşaat safhasında fon finansmanıyla devam ediyor. Uzun vade fon-

lara kirasını satıyoruz ve mali elimizde tutuyoruz. Zaman içinde temizleme, bakım gibi işleri yapıp kalitemizi koruyoruz. Çünkü binaları tamamen geri dönüşümlü malzemelerle yapıyoruz. Hem dayanıklı hem de büyük enerji tasarrufu yapan binalar olduğu için elimizde tutmamızın bir anlamı oluyor. Uzun vade yatırıma uygun olduğu için uzun vade yatırımı baştan yapabiliyoruz. Bu da piyasaya bir alternatif getiriyor. Bu yaklaşım her projeye uygun değil. Basit yapsat, spekülatif yaklaşımlara uygun değil. Çünkü spekülatif proje yapmıyoruz. Üzerinde izin olmayan bir projeyi almıyoruz. Devamlı izinle beraber satın aldığımız için proje finansmanı diyoruz.

Finans ve mimarlık farklı işler, farklı uzmanlık alanları. Bir mimar olarak finansa nasıl odaklanıyorsunuz?

Aslında ikisi o kadar farklı değil. Örneğin müzikte bu hep olmuştu. Bütün büyük gruplar istedikleri gibi kayıt yapabilmek için kendi plak şirketlerini kurdu. Sinemada da öyle. Aktörler de kendi filmlerini yapıyor. Clint Eastwood hayatında ödül almamıştı, ama kendi yaptığı filmle bütün ödüllerini aldı. Sanatını en iyi şekilde yapabilmek için finansmanını kendi aldı. Biz aslında sanata yatırım yapıyoruz.

AAU Mimarlık'ı kurarak Türkiye pazarına girme nedeniniz nedir?

Türkiye'de müşterilere mimari yapmak çok zor. Kendi finansını yaptığımız binaları inşa edebilmek için ancak finans sisteminin geliştiği bir anda buraya girebilirdik. Sistemimizin çalışması ancak istikrarlı bir sisteme bağlıydı. Türkiye'deki finans sistemi üç yıldır gelişti. Artık Avrupa'ya benzer bir finans sistemi kurulabileceği için buraya gelmenin zamanı olduğunu düşündük. Avrupa parasını getirebilmemiz gerekiyordu. Kiminle yapacağımız önemli olduğu için, eski iş ortaklarımızdan Dr. mimar Selim Dalaman'la AAU Mimarlık'ı kurduk.

Mimar Şefik Birkiye'nin Türkiye'de yaptığı ilk proje Silivri'deki Klassis Resort Hotel. 1984-1989 yılları arasında inşa edilen proje için Türkiye'de 28 kişilik bir büro kuran Birkiye, binalar inşa edilirken sanki tapınak yapıyorlarmış gibi heyecanlandıklarını söylüyor.

Le Jardin des Fonderies Brüksel'deki bir fabrikanın apartman dairelerine dönüştürülmesi projesi. 16 apartmandan oluşan projeye endüstriyel bölgenin yeniden canlandırılması hedeflenmiş. Kiremit ve metal bir arada kullanılarak Neoklasik ve eklektik yapıda evler oluşturulmuş.

Soldaki fotoğraf: "French Consulate" ofis binası
Sağdaki fotoğraf: "Loi 62" ofis binası

Türkiye'de mimariye değer verilmiyor

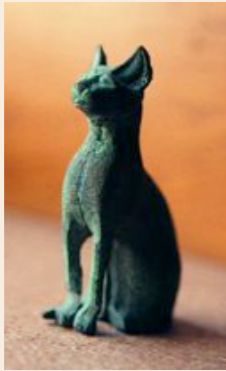
"Türkiye'de mimariye, Avrupa'da anladığımız anlamda değer ne yazık ki verilmiyor. Ne mimarlar serbest bırakılıyor ne de hak edilen para veriliyor. Az olsun, biraz benzesin yeter deniyor. Onun için Türkiye'deki binaların yüzde 99'u mimari değil, inşaat. Bu nedenle Türkiye'de oturmuş bir mimari kimlikten söz edilemiyor. Uzun yıllar tarihi yaklaşımları hep kenara atıp Avrupa kopyası projeler yapıldı. O da yöresel ve yeni bir modern Türk mimarisinin oluşmasını engelledi. Bugün Avrupa'da tanınan Türk mimarlar ne yazık ki yok denecek kadar az. Türk mimarların Avrupa'da yarışma kazanması mümkün, ama çok zor. Bu çok pahalı bir iş olduğu için o kadar yatırımı yapamıyorlar. Son yıllarda Türkiye'deki büyük projelerde Avrupalı mimarların imzasının dikkat çekmesinin nedeni de bu. Türkiye'de müşteriye çekmek için biraz isim merakı da var, ama büyük bir projeyi iki ayda çizebilecek ekip yok. Bu güce sahip değiller."

Anıları donduran adam

Turgay Tuna gazoz kapaklarından Atatürk pullarına, Bakırköy'den Mısır'a, Yeşilköy'den baykuşlara kadar farklı alanlarda sabırla koleksiyonlar yapıyor. Yıllar boyunca biriktirdiği objeleri kimi zaman bir sergiye kimi zaman bir kitaba dönüştürerek zaman içerisinde yok olmaktan kurtarıyor.

Bakırköy ve Mısır araştırmalarıyla tanınan yazar ve fotoğrafçı Turgay Tuna, çocukluk yıllarından itibaren zaman içerisinde yok olmasına razı olmadığı objeleri saklayan ve sonraki nesillere aktarılması için çaba gösteren bir koleksiyoner. 1970'li yılların başlarında Hacettepe Üniversitesi Turizm bölümünde öğrenimine devam ederken profesyonel tercüman ve rehber olarak çalışmaya başlayan Tuna, uzun yıllar Mısır'da kalarak Mısır medeniyetinin tarih ve kültürü üzerine de araştırmalar gerçekleştirdi. "3000 Yıllık Gizem Tut-Ankh-Amon", "Bir Zamanlar Bakırköy", "Hebdomon'dan Bakırköy'e" kitaplarının yazarı olan Tuna ile Bakırköy'de düzenlediği Mısır sergisinde buluştuk. Türkiye'de tarih bilincinin zayıf olduğunu söyleyen Tuna, "Koleksiyonlarla insanların bilgilerinin artmasına katkıda bulunuyorum. Bir obje hakkında yazmak, bilgi vermek, paylaşmak büyük haz veriyor" diyor.

Neden koleksiyon yapılır?

Koleksiyonculuğun insanın genlerinde olması gerektiğine inanıyorum. Çünkü çoğu insan için koleksiyon hiçbir şey ifade etmez. Bence temelde iki çeşit koleksiyonculuk var. Birinci gruptakiler zevk için toplayanlar. Çeşitli objeleri biriktirerek depolarlar. Benim gibi ikinci gruptakilerin toplama merakı ise araştırmaya dayalıdır.

Topladığım objeleri alıp bir kenara koymak yerine topladıklarından kitap, sergi, makale gibi bir çalışma yapmayı tercih ederim. Bakırköy araştırmacıyım ve Bakırköy'e dair bulduğum her malzemeden bir çalışma ortaya koymaya çalışıyorum. Paylaşmayı seviyorum. Böylece yıllar boyunca toplamış olduğum objeler sayesinde insanlar yeni şeyler öğrenebiliyor. Bu objelerin kaybolmasının önüne geçmiş oluyorum.

Koleksiyonunuzun en önemli parçası nedir?

Maddi açıdan değerlendirmedim için hepisi eşit derecede önemli. Benim için bir objeyi değerli kılan ne olduğundan çok hikayesidir. Küçük bir parçadır, ama eşim çok önemli bir günde getirip vermiştir, benim için en kıymetli obje o olur. Bir de onlarla yaşanan bir takım güzel hatıralar var. Yeşilköy hakkında araştırmalar yaparken şu an 80 yaşında olan Yeşilköylü bir kadınla tanıştım. Bu kadın bana araştırmalarımda epey yardımcı oldu. Daha sonra bir gün anne ve babasının ünlü mimar ve ressam Pietro Bello'nun komşusu olduklarını söyledi. Bello'yu yıllar boyunca araştırmıştım. Hakkında çok az bilgi var. Bu kadın bana anne ve babasından kalma Bello'nun bir tablosunu verdi. Pahalı bir eser olduğu için istemedim, ama "Yarın bir gün öleceğim. Bu tablo eskiciye gider ve değeri bi-

linmez" dedi. Yıllardır araştırdığım adam bir anda karşıma çıkmış oldu ve satın alamayacağım kadar değerli bir tablonun sahibi oldum. Bunun bana Bello'dan bir hediye olduğunu düşünüyorum. Değeri nedir bilmiyorum ve hiç araştırmadım. Ama benim için değerli olan o resmin gün ışığına çıkmış olması.

Mısır tutkunuz nasıl başladı?

1980-1986 yılları arasında Mısır'da kaldım. Bir Fransız acentesinin temsilciliğini yürütüyordum. Bugün artık rehberlik yapıyorum. Mısır'ın muazzam bir tarihi var. Hala nasıl yapıldığının cevabı verilemeyen piramitleri inşa etmiş bir medeniyet. Firavun öncesi dönemde Anadolu'ya baktığımızda Mısır'dan daha ileri düzeyde olduğunu görüyoruz. Aynı dönemde Mısır ilkel bir yaşantıyla sahip. M.Ö. 2800'lere geldiğinde Mısır medeniyeti büyük bir atılım gerçekleştirerek tıp, sanat, mimari gibi alanlarda ilerliyor. Anadolu'da iklim elverişli olmadığı için organik maddelerin hepsi zaman içerisinde yok olmuş, oysa Mısır'da her geçen gün yeni bir şeyler bulunuyor. Mumyalama tekniği gelişmeden önceki yıllara ait cesetler bile kuru iklim şartları sayesinde bozulmadan günümüze ulaşıyor. Anadolu deprem bölgesi olduğu için büyük tapınaklar zamana direnememiş, Mısır'da ise deprem çok az görüldüğü için büyük tapınaklar bozulmadan günümüze ulaşmış durumda. Bu açıdan Mısır medeniyetinin çekiciliğine kapılmak mümkün değil.

Etik açıdan eserler ait oldukları medeniyetin midir, müzelerin midir?

Her şey asıl çıktığı yerindir. Ama ne yazık ki bazı ülkeler kendi topraklarında bu eserleri hak ettikleri derecede koruyamıyorlar. Eserleri çıktıkları topraklardan kendi müzelerine götüren ülkeler ise çok daha iyi bakabiliyorlar. Osmanlı'nın son döneminde Türkiye'de yapılan kazılarda pek çok eser yurtdışına çıkarıldı. Ancak Türkiye'nin ne yazık ki bu eserleri geri isteme şansı pek yok. Çünkü o dönemde Avrupa'da koleksiyon bilinci gelişmiş, Osmanlı'da ise böyle bir bilinç oluşmadığından eserlerin değerleri bilinmemiş. Kazılarda çıkan altın, mücevher gibi değerli malzemelerin Osmanlı'ya bırakılması şartı konulmuş. Bu objeler dışında kalıntılara değersiz taş gözüyle bakılmış. Dünyanın yedi harikasından sayılan Zeus Tapınağı'nın altar kısmı parça parça Almanya'ya götürülmüş ve orada monte edilmiş. Almanlar bunu padişahın izniyle yapmışlar. Altınları vererek taşları götürmüşler. Almanlar buradan aldıkları parçalarla Berlin'de muhteşem bir müze yapmışlar. Oysa şu anda Türkiye'de bulunan kalıntılar hala bakımsız. Almanya'ya götürülen parçalar bugün burada olsaydı akıbetleri farklı olmayacaktı. Mısır sahiplenmeye başladı, Türkiye'nin de özen göstermesi gerekiyor.

Özen konusunda bir gelişme var mı?

Ne yazık ki yok. Geçen yıl Bakırköy'de büyük bir arazi kazıldı ve büyük bir otopark yapıldı. Müteahhitler kazılan yerin etrafını kazı alanı görünmesin diye tahta perdelerle ya da reklamlarla kaplıyorlar. Kazı sırasında ben Bakırköy'de değildim. Kazıyı yapanlar yerlerde kocaman mermer blokların çıktığı anlatıldı. Kamyonlarla taşınıp götürülmüş. O bölge Bizans'tan kalma çok önemli kiliselerden Vaftizci Yahya Kilisesi'ne ev sahipliği yapmış bir alan. Perde çekiyorlar ki gözükmesin. Çünkü gözüktüğü zaman inşaat durduruluyor. Herkes kendi rahatını kendi parasını düşünüyor. O müteahhidin nezdinde çıkan taşların bir değeri yok.

Düzenlediğiniz Mısır sergisine ilgi var mı?

Büyük bir ilgiyle karşılaştık. Ancak sergide bir şeref defteri bulunuyor ve 30 sayfanın 24 tanesinde teşekkür yer alıyorsa geriye kalanında insanlar küfrediyor. Kafir olduğumuzu yazanlar var. "Tanrı dediğiniz bu heykelleri nasıl buraya getirirsiniz, çarpılacaksınız, sizi lanetliyorum" ya da "Bize neden Mısır kültürünü gösteriyorsunuz, bize Osmanlı'yı gösterin" diyenler var. Oysa zaten Türk kültürünün, Osmanlı kültürünün içinde yaşıyoruz. Diğer kültürleri de ancak bu tarz sergilerle görebilmemiz mümkün. Aksini cehalet olarak görüyorum.

Ahşap Horüs heykelciği başı

Nefertiti nasıl kaçırıldı?

Berlin'de Mısır Müzesi de var. Nefertiti'nin büstü sergileniyor. Onun da Almanya'ya götürülme öyküsü ilginç. 1910'lu yıllarda Almanlar Nefertiti'nin büstünün bulunduğu yerde kazı yapıyorlar. Kazı konusunda Mısırlılarla anlaşmaları gereği çıkan eserleri öncelikle Mısır'ın seçme hakkı var. Güzel olanları Mısır kendine ayırıyor, diğerlerini Almanlara bırakıyor. Almanlar büstü bulunca hayran kalıyorlar. Büstün her yanını çamurla sıvayarak taşlar yapıştırıyorlar ve kötü gözükmesini sağlıyorlar. Böylece alıp kaçırıyorlar. Ama sonuçta izin verilen objeler listesinde yer aldığı için Mısır'ın büstü geri alması mümkün değil. Zaten bundan sonra da Almanlar geri vermeye yanaşmazlar. Çünkü yalnızca Nefertiti büstünü görmek için Berlin'e her yıl bir sürü insan geliyor. Büstten çok fazla para kazanıyorlar. Bugüne kadar olan olmuş, bugünden sonra sahiplenmek gerekiyor. Batıda bir müze yapıldığı zaman alarm tesisatından güvenliğine kadar her ayrıntısı çok ince hesaplarla planlanıyor. Bizde ise ne yazık ki tarihi eser kaçakçıları cirit atıyor.

Piramitlerin esranı

- Piramit, kimin adına yapıldıysa, onun bulunduğu

Turgay Tuna

odaya, doğduğu ve tahta çıktığı günler olmak üzere yılda yalnızca iki kez güneş giriyor.

- Piramitlerin içerisinde ultrason, radar, sonar gibi cihazlar çalışmıyor.
- Piramitlerin içi yazın soğuk kışın sıcak olur.

Mısır Medeniyeti

Kuzey Afrika'da Nil Nehri etrafında önceleri Nom adı verilen şehir devletleri varken, M.Ö. 4000'den itibaren merkezi krallık haline geldi. Kral Menes ile Firavunlar Devri başladı. Firavunlar için piramitleri inşa ederek ölümlerini mumyaladılar. Bu durum, öldükten sonra dirilme inancının olduğunu gösteriyor. Halk mezarlarına ise labirent deniyordu. M.Ö. 1280'de tarihin ilk yazılı antlaşması Kadeş'i Hititlerle imzalandı. Kendilerine özgü hiyeroglif yazısını papirüs denilen bitki yaprakları üzerinde kullandılar. Eczacılık, kimya ve tıpta gelişmişlerdi. Mısır, M.Ö 525'te Persler, M.Ö. 333'te de Büyük İskender tarafından işgal edildi. Büyük İskender'in istilasıyla Yunan ve Mısır medeniyetleri birbirini etkiledi. Matematikte "Pi sayısı"ni buldular. Nil Nehri'nin taşma zamanını astronomik yöntemlerle hesaplamışlardı. Dünyada güneş yılı esasına dayalı ilk takvim, Mısırlılar tarafından kullanıldı. Romalılar Mısır'dan aldıkları bu takvimi geliştirerek bugün kullandığımız takvime temel olan Jüljen sistemini oluşturdu.

Git, kim olursan ol git

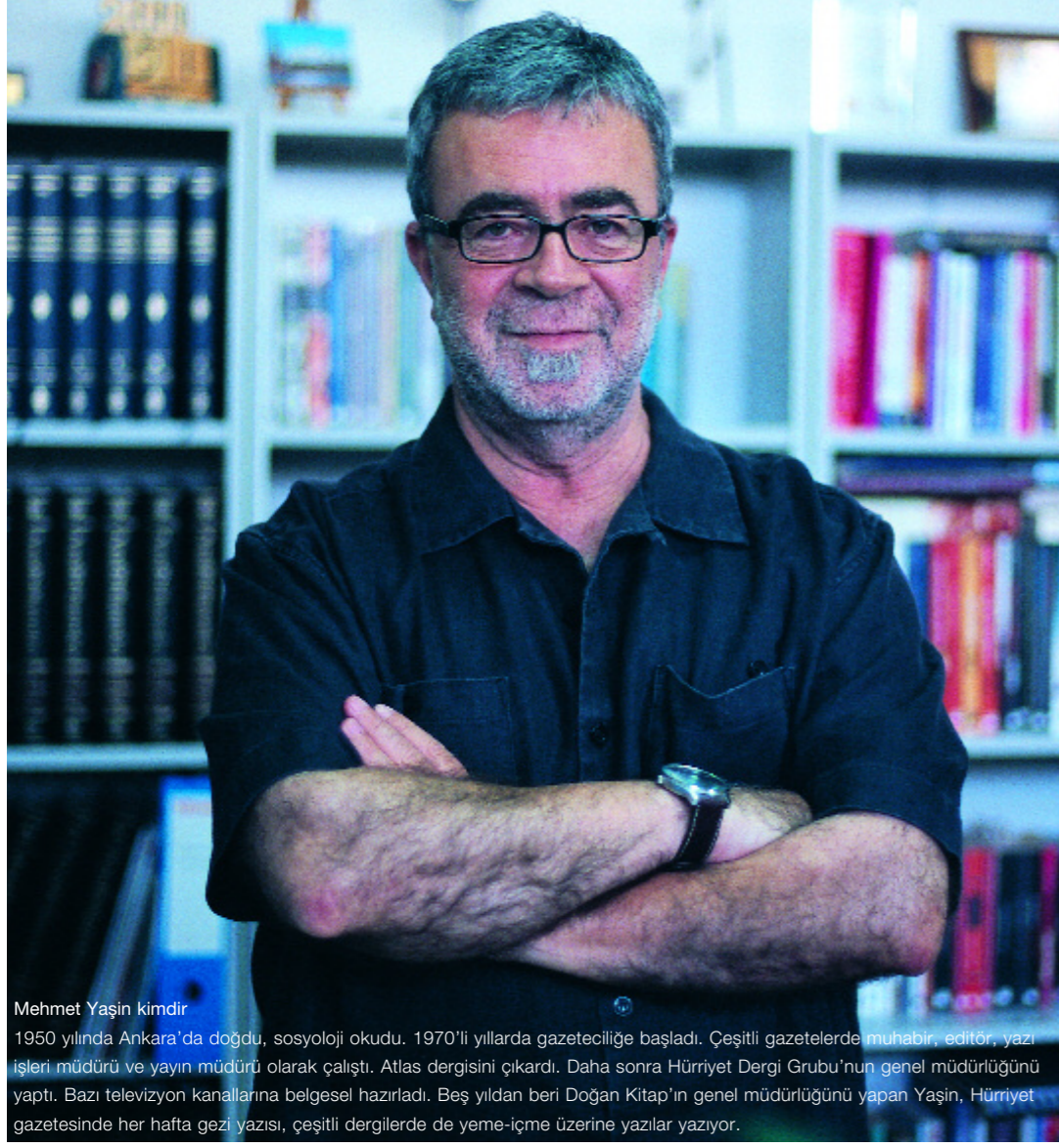
Mehmet Yaşin gezi, yemek ve edebiyat tutkunu bir gazeteci. Yaşamını gezerek, okuyarak ve lezzetleri keşfederek kazanan Yaşin ile gıpta edilen yaşamının ayrıntılarını, gitme tutkusunun büyüsünü, lezzetin sırlarını ve edebiyatı konuştuk.

Önceden uyaralım; Mehmet Yaşin ile söyleşimiz "gitme" isteği uyandırabilir. "Uzakname" ile dünyanın dört bir yanında gezip gördüklerini, "Yakınname" ile de Türkiye'de gördüklerini okurlarla paylaşan Yaşin'in söylediklerini, Mevlana'nın ünlü sözünü biraz değiştirerek "Git, kim olursan ol git" sözünü özetleyebiliriz. Yaşin, gitme tutkusunu içinde taşımakla yetinmeyen, harekete geçen bir gezgin. Yaşin için "Yediğin içtiğin senin olsun, gezip gördüklerini anlat" demek yanlış olur. Çünkü Yaşin gezdiği yerlerde yiyip içtiklerini de anlatıyor. Kendini gurme olarak nitelemeyi sevmediğinden Yaşin için lezzet ustası denilebilir. Geziyor, lezzetleri keşfediyor ve sahip olduğu yemek kültürüyle gezdiğini, gördüğünü, yediğini, içtiğini

ni anlatıyor. Yaşin yaşamını yalnızca gezerek ve yemek yiyerek sürdürmüyor, bir başka işi daha var: Okumak... Doğan Kitapçılık Genel Müdürü olarak görev yapan Yaşin; yeme, içme, gezme ve okuma sayesinde yaşamını sürdürüyor. Kulağa çok hoş geliyor. Ancak bu tarz bir yaşamın da sıkıntıları var. Yaşin ile söyleşimizde merak ettiğimiz bu sıkıntılara da değindik.

Karşımızda işi gereği dünyanın dört bir yanını gezen ve yine bir başka işi gereği farklı alanlardan pek çok kitap okuyan bir adam bulunca, meşhur sorunun cevabını verebilecek en yetkili kişilerden biri olduğuna karar vererek sorduk, "Çok gezen mi bilir, çok okuyan mı?" Yanıtı işin ustasından dinleyelim.

Mehmet Yaşın kimdir
1950 yılında Ankara'da doğdu, sosyoloji okudu. 1970'li yıllarda gazeteciliğe başladı. Çeşitli gazetelerde muhabir, editör, yazı işleri müdürü ve yayın müdürü olarak çalıştı. Atlas dergisini çıkardı. Daha sonra Hürriyet Dergi Grubu'nun genel müdürlüğünü yaptı. Bazı televizyon kanallarına belgesel hazırladı. Beş yıldan beri Doğan Kitap'ın genel müdürlüğünü yapan Yaşın, Hürriyet gazetesinde her hafta gezi yazısı, çeşitli dergilerde de yeme-içme üzerine yazılar yazıyor.

Çok gezen mi bilir, çok okuyan mı?

Hem gezen hem okuyan, ikisini birlikte yapan çok daha iyi bilir. Gezmeden önce gideceğim yer hakkında epey okuma yaparım ve gittiğimde okuduğum yerleri gezmeye özen gösteririm. O zaman gittiğim yerler hakkında çok daha iyi bilgi edinebiliyorum. O yüzden her-kese bir yandan okumayı bir yandan da gezmeyi öneriyorum.

Gitme tutkusunu tarif edebilir misiniz?

Gidebilmemdeki sır mesleğimden kaynaklanıyor. Gazetecilik diğer iş kollarına oranla gezmeye daha çok izin veriyor. Seçtiğiniz masabaşı bir gazetecilik biçimi değilse zaten hep yollarda oluyorsunuz. Kimi zaman adliye yollarında, kimi zaman ünlülerin peşinde ya da benim gibi farklı coğrafyaların izinde gidiyorsunuz. "Ben gidiyorum" diyebilmek bir kaçış olarak görülebilir. Biraz daha özgür kalabilme dileği ve ruh terapisi sayılabilir. Kaçmanın, bütün dünyayı görme isteğinin arkasında yatan neden; yaş ilerledikçe dünyanın küçülmesi. İnsan yaşlandıkça dünya; ülkelerden tek bir ülkeye, ülkeden kente, kentten mahalleye, mahalleden bir odaya ve bir odadan belki bir huzurevinin yatakhanesine kadar küçülüyor. Benim de dünyam bir gün bu şekilde küçülecek. Bu kaçınılmaz küçülme gerçekleştiğinde gördüğüm büyük dünyanın hayalleriyle yaşayacağım. Küçülen dünyama hapsolmemek için bütün dünyayı bu yaşlarda keşfetmek istiyorum.

Kaçış dünyayı dolaşmak mıdır?

Hayır, kaçış her zaman ve her yere gerçekleşebilir. Kaçmak demek illa ki bavulu alıp çok uzaklara gitmek demek değil. Taksim kalabalığından kaçıp Belgrad Ormanı'nın sessizliğine sığınmak da bir kaçış. Ama kaçışların hep dönüşleri vardır. Benim kaçışlarım da günlük stresten, kentin kalabalığından... Belki de kendimden

soran gençlere 11 ayı tamamen çalışmaya ayırmalarını ve 11 ay boyunca 12. ayın gezme birikimini yapmalarını öneriyorum. Bu parayı da sonuna kadar gezmek için harcamalarını öneriyorum. Tamamen bedava gezginlik var mı onu bilmiyorum. Belki vardır ama epey zorluğa katlanmak gerekir.

Geziye çıkan Türklerin sayısının artması ekonominin iyiye gittiğinin bir işareti mi?

Ekonomi daha iyiye gitmiyor. İnsanların gezmeye verdikleri önem arttı. Bir zamanlar parası olan insanlar da gezmiyordu ya da kısıtlı yüzüyorlardı. Turizm cenneti denen bir yere gidip tatillerini geçiriyorlardı. Sonra birden mali durumu iyi kişiler maceraya atılmaya cesaret etti. Yaşanan maceralar anlatıldıkça diğerlerinin aynı maceralara atılma arzusu arttı. Böylece tatil biçimini değiştiren insan sayısı çoğaldı. Benden ilginç rotalar isteyen okuyucu sayısı giderek artıyor. Tatillerini yollarda keşfederek geçirmek isteyen insanların sayısı artıyor. Tatil denince insanların akıllarına yalnızca deniz, kum, güneş gelmemeye başladı.

Toplam kaç ülke gezdiniz? Gitmek isteyip de gidemediğiniz neresi var?

Ülke bazında tam olarak bilemiyorum. Ama dünyanın dörtte üçünü gördüğümü söyleyebilirim. Doğu Afrika'nın batı kıyıları, Sibirya'nın Bering Boğazı'na yakın olan kısımları, Avustralya, Yeni Zelanda tarafları, Büyük Okyanus'taki adalar gitmediğim ve hep hayalimde olan yerler. Bunlara da umarım zaman içinde gideceğim.

Sizi en çok etkileyen ülke hangisi oldu?

Beni etkileyen birden fazla yer var. Ancak düşününce birbirine benzeyen doğa parçalarından etkilendiğimi görüyorum. Ortak noktaları sessizlik olan yerler beni çekiyor. En çok sevdiğim ve birkaç kez daha gitmek is-

“TEM’den her gün eve gidip gelmek dünyanın en tehlikeli işi. Her an bir katil araba tarafından parçalanabilirsiniz. İstanbul doğadan çok daha tehlikeli. Eğer doğayı bilerseniz doğada çok fazla düşman yok. Biz doğadakilerin düşmanıyız.”

“Ekonomi daha iyiye gitmiyor. İnsanların gezmeye verdikleri önem arttı. Yaşanan maceralar anlatıldıkça diğerlerinin aynı maceralara atılma arzusu arttı. Böylece tatil biçimini değiştiren insan sayısı arttı.”

kaçıyorum. "Ben gidiyorum" demeyi ve "Gidiyorum" diyebilme özgürlüğünde olmayı çok seviyorum. "Gidiyorum" diyebilmek hem özgürlük hem de sağlık belirtisi. Fiziki olarak bir yerlere gidebiliyorsanız, sağlıklısınız anlamına gelir. "Gidiyorum" demek cesaret gerektirir. Göçebe bir toplum olmamıza karşın Türk insanı nedense göçmekten korkuyor. Arka sokaklara sapmaktan korkuyor. Tatilini bile sabit bir noktada geçirmeyi tercih ediyor.

Cesaret, istek ve sağlığın dışında gitme tutkusu ekonomiyle ne kadar ilgili?

Gezmek az da olsa çok da olsa eninde sonunda para isteyen bir tutku. Yurtiçinde gezmeyi aklınıza koyarsanız bunu ucuza yapabilecek yolları da bulabilirsiniz. Otel yerine temiz pansiyonlarda kalırsınız. Ucuza karın doyurma olanakları da mevcut. Hatta küçük bir çadır edinip büyük bir sırt çantası eşliğinde gittiğiniz yerlerde konaklamaya para da vermezsiniz. Bütün bir doğa sizin için otel haline dönüşebilir. Gençliğimde yaptığım gibi otostop yöntemini de tercih edebilirsiniz. Yani insan niyetlendiği zaman bu işi ucuza becerebiliyor. Ama gezginlikte para her zaman önemli. Özellikle yurtdışı gezilerinde giderek artan uçak ve otel fiyatları, Avrupa seyahatlerinde giderek artan yemek fiyatları, Türk Lirası kazanan insanların dünya gezginliğine soyunmasını zorlaştırıyor. Birkaç maceraperest dışında dünyayı gezen Türklerin çoğunluğu kapital sahibi insanlar. Bana

tediğim yerlerin başında Alaska geliyor. Uçsuz bucaksız, el değmemiş ormanlar, azgın nehirler, buzlu dağlar, buzlu sular ve insan nüfusunun az olduğu topraklar beni etkiliyor. İkinci yer ise yine bu şekilde ıssız, göz alabilirdiğine uzanan tarlalar, ormanlar, dağların olduğu Patagonya. Güney Amerika'nın ucuna kadar uzanan yalnız topraklar. Hatta oralara yerleşme hayalim her zaman canlılığını ve geçerliliğini koruyor. Beni etkileyen bir başka yer de Vietnam. Vietnam'ın insanları o kadar acı, o kadar savaş görmelerine, sömürülmelerine ve aşağılanmalarına karşın hala güler yüzlülerinden, iyi niyetlilerinden, dostluklarından hiçbir şey kaybetmemiş. Tabii Vietnam'ın bakir doğası da muhteşem. Ancak benim tanıdığım Vietnam, komünizmin son dönemlerindeki Vietnam'dı. Ben oradayken kapitalizm tüm vahşetle oraya doğru hareket etmişti. Duvarlardaki ilanlar dahi değişmeye ve Batılı olmaya başlamıştı. Batılı, parayla, tüketimle tanışmış Vietnam acaba bildiğim Vietnam kadar güzel midir diye soru işaretleri var kafamda. Bu değişimi gözlemek için tekrar gitmek istiyorum. Ayrıca en etkilendiklerimden biri de Norveç'in kuzeyinde Tromsø'da, 21 Haziran'la birlikte başlayan ve gökyüzünden hiç inmeyen, hep aynı yerde kalan geceyarısı güneşini izlemek. Hayatımda ilk defa gece yarısı üçte güneşten kaçacak, sığınacak bir gölge aradım. Batmayan güneşin şaşkınlığının yanı sıra buzulların muhteşem görüntüsü, balıkçı köylerinin insanı davet eden güzelliği beni çok etkiledi. Gittiğim zaman oralarda ya-

Göcek

şayabileceğimi hayal ediyorum. Hatta bunun için yola çıkıyorum. Ancak 15 gün geçince bir bakıyorum ki İstanbul'u özlemişim. İstanbulsuz yapamayacağımı anlıyorum. Dönme isteği, gitme isteğinin önüne geçiyor ve bu defa dönmeyi özlüyorum.

İstanbul'da neyi özölüyorsunuz?

Dünyanın pek çok yerini gördüm. Bütün dünya kentlerini gezdim. Ama İstanbul'un bir başkallığı var. Sihirli bir kent. Bütün kargaşasına ve kargaşanın içindeki sürprizlerine, sinir bozmasına, güldürmesine, manzarasına sinmiş bir sihir var. Bir de kültür katmanları çok fazla. Dünyanın hiçbir yerinde bir kıtada oturup diğer kıtayı seyrederek kadeh kaldıramazsınız. Dünyanın hiçbir yerinde bir kadeh içki eşliğinde bir bakışta Bizans, Ceneviz, Osmanlı'yı göremezsiniz.

İstanbul'da da görememeye başlıyoruz...

Şimdilik görüyoruz. Ayrıca kentler anılarla birleşince daha çok güzelleşiyor. 50 küsur yıldır İstanbul'da yaşıyorum ve hemen hemen her noktada bir anım var. Bunlarla bütünleşince İstanbul benim için vazgeçilmez oluyor. Herhangi bir geziye çıkmadan İstanbul'da en fazla bir ay kaldım. Rio'nun doğal güzelliği, New York'un karmaşası biraz İstanbul'u andırıyor. Ama benim için değişmez kent İstanbul.

İstanbul dışında Türkiye'de en çok nereden etkilendiniz?

Karadeniz yaylalarını ve Mardin'i çok seviyorum. Tabii mevsiminde gitmek şartıyla. Mardin'in müthiş bir sıcaklığı var. Temmuz döneminde gitmek o zevki yaşatmaz. Taş evlerden yansıyan güneş, sıcaklığı daha fazla hissettiriyor. Datça'nın henüz bozulmamış koylarını seviyorum. Kastamonu civarının özellikle sonbahar doğasını çok seviyorum. Rengarenk oluyor. Nemrut Dağı'nda

Sizin için tehlike nedir?

TEM'den her gün eve gidip gelmek dünyanın en tehlikeli işi. Her an bir katil araba tarafından parçalanabilirsiniz. İstanbul doğadan çok daha tehlikeli. İnsanlar hep hayvanlardan korkar. Oysa bu yanlış. Çünkü hayvanlar insanlardan korkar. Alaska'da ormanda yürürken dev bir ayıyla karşılaştım. Aramızda çok az mesafe vardı ve birbirimizi gördüğümüz an ters istikametlerde koşmaya başladık. İkimiz de birbirimizden korktuk. Eğer yavrusunun üstüne gitmiyorsanız, hayvan yaralı değilse ya da çok aç değilse hiçbir zaman yolunuzun üstüne çıkmaz. Kaz Dağları'nda bir sürü vahşi yaban domuzu var. Dağda günlerce yaban domuzu aradım. Ne zaman domuzla yaklaşırsam o kaçtı. Yaban domuzunun saldırdığını söylerler, oysa ben görmek için günlerce peşinden gittim, yalnızca bir kere gölgesini görebildim. Eğer doğayı bilerseniz doğada çok fazla düşman yok. Biz doğadakilerin düşmanıyız.

Gezinin ve yemek kültürünün yanı sıra edebiyatın da bir anda yoğun ilgi görmesinin nedenleri neler? Kitabın reklamı olur mu?

Hem de çok güzel olur. Kitap da diğer ticari mallar gibi tüketilen bir meta. Bizim gibi kitabı okumayan, bilmeyen, kitaba sıcak bakmayan bir ülkede ilanların, reklamların daha yoğun yapılması gerekiyor. İnsanlara kitabın varlığını anlatmalıyız. Türkiye'de insanlar kitap okumanın keyfine henüz varmadılar. 8-10 milyon nüfuslu Yunanistan'daki kadar kitap satmıyoruz. Bu başka bir kültür, başka bir alışkanlık. Bu alışkanlığı da billboardlarla, gazete-dergi ilanlarıyla edindirmemiz lazım. 10 kişiden üçünü bu yolla kazanabilirsek bu büyük bir kar sayılabilir. Yurtdışında 200 bin basan kitabı burada 2 bin basıyoruz. Ancak o kadar satabiliyoruz. Ne yazık ki gezi ve yemek düşkünüleri kadar kitap düşkünüleri de aynı hızla artmıyor.

“Güneye yaz tatili için bir sürü turist geliyor ve kaldıkları otellerin lokantalarında kendilerine sunulan lezzetsiz yemeklerin izlenimiyle ülkelerine dönüyorlar. Bu beni çok üzüyor. Türk yemeklerinin o olduğunu sanıyorlar. Halbuki tanıtılsak buraya gurme turları düzenlenir.”

Nemrut Krater Gölü'nün kıyısında bir ay yalnızlığını yaşamayı seviyorum. Sanki aydaymışsınız gibi hissedersiniz. Hiç kimse yok. Yalnızca kuşlar öter, cep telefonu çalışmaz. Orada oturup cam göbeği sulara bakarak bir iki saat geçirmek dünyanın en keyifli anlarından biri. Ağrı Dağı'na bakmak, görkemini seyretmek müthiş keyiflendiriyor. Doğuya gittiğim zaman beni dağlar etkiliyor. Dağları çok seviyorum. Güneş batarken dağların morarmasından büyüleniyorum. Pusun bastığı, kat kat gölge olan dağları izlemek bana büyük keyif veriyor. Türkiye'nin hemen hemen her köşesini seviyorum.

Hayatınızı gezilere çıkarak, lezzet mekanlarını keşfederek ve okuyarak kazanıyorsunuz. Dışardan görüldüğü kadar güzel mi?

Herkesin hobisi benim işim. Kitap okuyarak, gezerek, yemek yiyerek para kazanıyorum. Ama bunların meslek olarak yapılmasının zorlukları var. Omzumda 30 kiloya yakın bir fotoğraf çantası, elimde notlarla, her yere baka baka profesyonel gezi yerine aylak aylak dolaşmayı, bir banka oturup saatlerce denize bakmayı, önümden geçen insanları seyretmeyi daha çok tercih ediyorum. Yemek yemek de giderek sağlık sorunlarına neden olabiliyor. Her şeyi tatmak zorundasınız. Ancak bir yandan da kolestrolünüze dikkat etmek, az yemek zorundasınız. Tabii ki tüm bunları şikayet etmek için söylemiyorum. Yüz kere de dünyaya gelsem yine gezmeyi, yemeyi, içmeyi anlatmayı seçerdim.

Mersin

Venedik

“Yogayla savaşlar biter”

Prof. Dr. Akif Manaf, Himalayalar’da yoganın sekiz basamağını tamamlamış bir yoga üstadı. Yoganın tüm negatif eğilimlerden arındırıp pozitif eğilimleri güçlendirdiğini söyleyen Manaf, “Herkes yoga yapsa dünyada savaşlar biter” diyor.

Prof. Dr. Akif Manaf

Ferrari’sini Satan Bilge” son yılların en fazla satan kitaplarından biri. Günümüz hayat koşullarının, gelişen teknolojinin insanı özünden uzaklaştırmasına yönelik bir kurgu. Yoga hocası Prof. Dr. Akif Manaf’ın öyküsünün kitapta anlatılan öyküyle bire bir benzerliği yok. Ancak özündeki yolculuk aynı... Prof. Manaf belki Ferrari’sini satarak farklı bir ülkede ruhuna dönüş yolculuğuna çıkmadı. Ancak ekonomi alanında yüksek lisans yapmış biri olmasına karşın felsefeyi daha çok sevdi. Moskova’da tanıştığı yoga onu farklı bir yolculuğa çıkardı.

Önce yogayı derinlemesine öğrenmek için Hindistan’a gitti. Hem Sanskritçe öğrendi hem de Himalayalar’da dağlarda, mağaralarda yaşayan yoga ustalarıyla tanıştı. Yoga üstadı olmak için eğitim almaya başladı. Bu uzun bir süreçti, çünkü öncelikle düzenli olarak beş yıl boyunca yoga yapmak ve ustalar zincirini geçmek gerekiyor (Yoga ustaları algıları çok açık insanlar, çünkü bilgisayar gibi teknolojik aletler kullanmıyor, telepatik iletişim kuruyorlar). Hindistan’ı birkaç kez dolaştıktan sonra üstat seviyesine ulaşan Manaf, yogayla ilgili çalışmalarını akademik alanda sürdürdü. Sanskritçe ve yoga felsefesi üzerine doktora yaptıktan sonra Kerala’da üniversitede dersler verdi. Bilim adamı olduğu için ustalar Manaf’ın yoga sistemini akademik ortamda öğretmesini istedi. Tüm dünyada yogayı yanlış uygula-

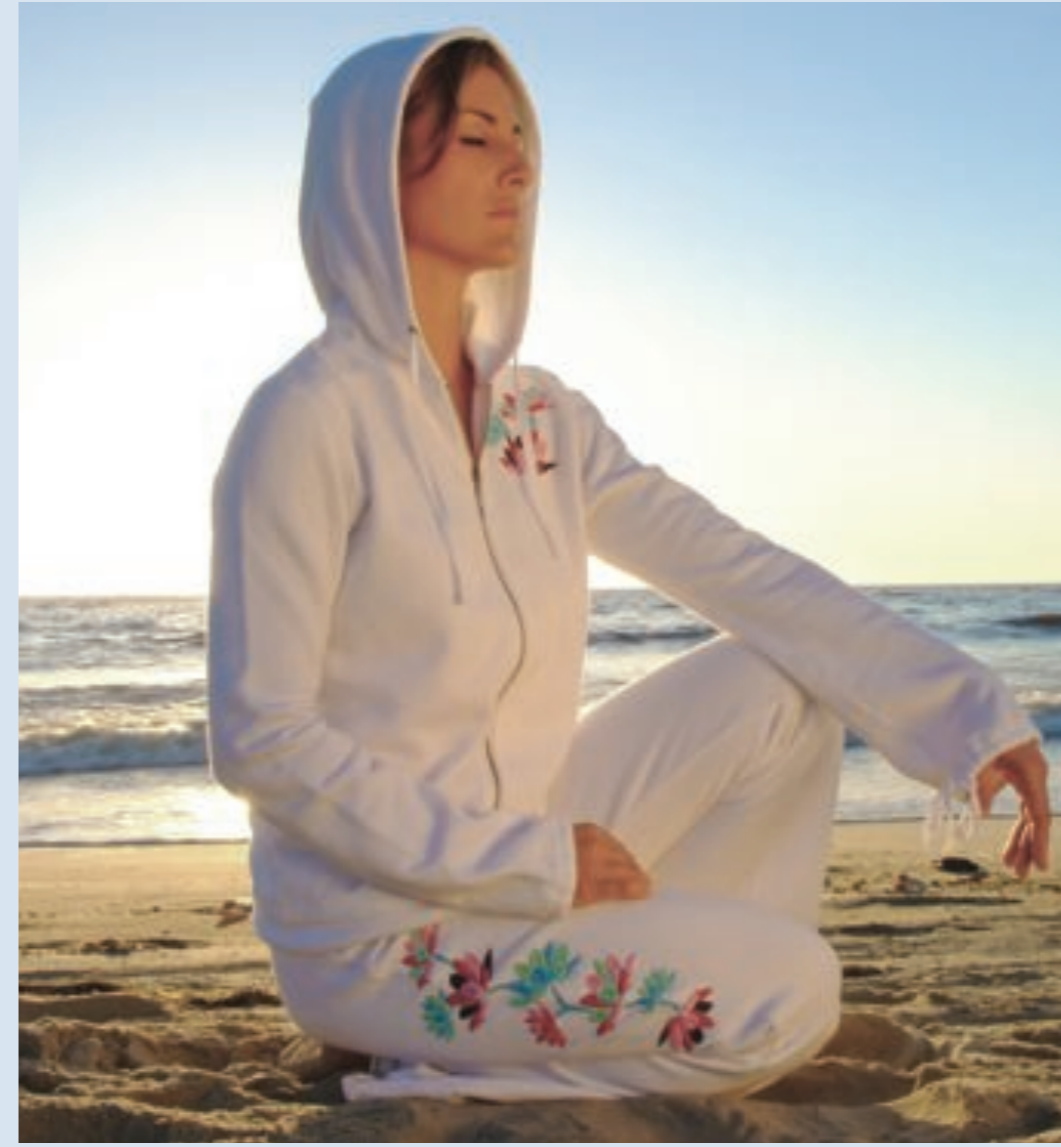
yan ve bunu bir propaganda aracı olarak kullananlar olduğu için akademik eğitim vermeye karar verdiğini söyleyen Manaf, Hindistan’da araştırma enstitüsü kurdu. Yogaya çok ihtiyacı olduğunu düşündüğü için de sonunda Türkiye’ye yerleşti.

Türkiye’yi tercih etti

Manaf her gün belli saatlerini yogaya ayırıyor; yoga derisi verdiği günlerse sabahdan akşama kadar yoga yapıyor. Yoga konusunda çok sayıda kitap yazıyor ve bakın bu konuda neler söylüyor: “Hazırladığım kitaplar alanında ilk. İngilizce olsaydı yüz binlerce yayımlanırdı. Türk olduğum için kitaplarını Türkiye’de yayımlıyorum. Ruhumun Türk bedeninde olmasının bir anlamı var.” Manaf’a göre herkes yoga yapsa dünyada çok şey değişir, çünkü yoga insanı tüm negatif eğilimlerden arındırıp pozitif eğilimleri güçlendiriyor, huzur veriyor.

“Yug”

Yoga, Sanskritçe bir sözcük. Boyunduruk anlamına gelen “yug” sözcüğüyle aynı kökten. Kontrol etme anlamına geliyor. Burada kontrolden kasıt, vücudun, duyguların ve zihnin tam kontrolü. Aynı zamanda evrenin yaratılışı, sonu, insanlığın dünyaya gelişi gibi konuları içeren veda felsefesinin bir parçası. Bu açıdan bakıldığında bir kişisel gelişim sistemi. Manaf, “Yoga beden, zihin ve ruh üçlüsünün bütünlüşmesi, aralarında

Yoga yapılan mekanın temiz, havadar ve sessiz olması gerekiyor. Rahat kıyafetler tercih edilmeli. Renkler biyoenerji açısından önemli olduğu için açık renkler kullanılmalı.

mükemmel iletişimin kurulması ve bedenin bir araç olarak kullanılarak ruhun evrimleşmesi için verilmiş bir sistem” diyor.

Yamas, Niyamas, Asanalar...

Yoga sekiz basamaktan oluşuyor. Bu basamaklar insanın ihtiyacına ve isteklerine göre farklı düzeyleri ifade ediyor. Öğrenci yogaya başladığında her basamaktan bir şeyler öğrenerek ilerliyor. Yaklaşık bir buçuk saat süren yoga derslerine nefes teknikleriyle başlanıyor; hareketler, biyoenerji, çakra, konsantrasyon ve meditasyon çalışmalarıyla devam ediliyor. Derslerin gevşemeye bitiyor. Her derste basamakların temel teknikleri öğretiliyor. Yogadaki ilk basamak Yamas. İkinci basamak Niyamas. Bu basamaklar insanın niteliklerini ve pozitif yönlerini güçlendirip negatifleri arındırmak için belli prensiplerden oluşuyor.

Öğrenci önce bu prensipler üzerinde düşünüyor ve bunları zamanla uyguluyor. Örneğin Yamas basamağının birinci prensibi şiddetsizlik; insana zihninde, sözünde ve eylemlerinde şiddet kullanmaması öğretiliyor. Üçüncü basamak Asanalar, fiziksel düzeyi temsil ediyor. Bedeni çalıştırma, kas ve kemikleri geliştirme, esnetme ve güçlendirme, vücudun enerjilerini çözme gibi çalışmalar yapılıyor. Dördüncü basamak Pranayama’da nefes ve enerji teknikleri veriliyor. Beşinci basa-

mak Pratyahara’da fiziksel güçten astral düzeylere geçiliyor. Bu basamakta insan duygularını kontrol etmeyi öğreniyor, iç dünyasını keşfediyor. Zihin, zeka, ego gibi kavramları öğreniyor. Altıncı basamak Dharana’da konsantrasyon ve zihinsel çalışmalar yapılıyor.

Yedinci basamak Dhyana, yani meditasyon. Günümüzde konsantrasyon ve meditasyonun birbiriyle karıştırıldığını söyleyen Manaf, “Konsantrasyonla zihinsel düzeyde odaklanmaya çalışıyorsunuz. Meditasyon ise zihin üstü bir çalışma. Zihninizin sustuğu an meditasyon başlıyor” diye ifade ediyor. Sekizinci basamak Samadhi, süper konsantrasyon demek. Burada bilinç düzeyine ulaşıyor. Fiziksel düzeyden duyguların tamamen içe çekilmiş olduğunu dile getiren Manaf, “Samadhi halindeki birinin yanında bağırsanız duymaz, gözü açık olsa bile görmez. Çünkü tüm duyular başka bir düzeye ulaşır ve orada odaklanır” diyor.

Her yaşta yoga

Yaşa’ya yedi yaşında başlanabiliyor. Genç yaşta yogaya başlamanın faydası çok. Ancak çocuklara özel yoga teknikleri uygulamak gerekiyor. Manaf, “Bazı yoga teknikleri 16 yaşından önce uygulanamıyor. Örneğin Pranayama basamağında nefes tekniklerinde uzun süreler nefes tutuluyor. Çocuklar nefes tutma tekniklerini yapamaz” diyor.

Yoganın yararları

Yoga insanlığın bedenini kullanması için gerekli kılavuz. Bu kılavuzu kullanırsanız bedeniniz ömür boyu sağlıklı, dengeli, enerjik ve güçlü kalır. İnsan ömrünü yogayla uzatabilir. Yoga kanserden omurga rahatsızlıklarına kadar birçok hastalığı tedavi edebiliyor. Yeni başlayanların mutlaka haftada bir kez yapması gerekiyor. Ne kadar çok yapılırsa o kadar fayda görülür. Teknikleri öğrendikten sonra öğrenciler evde de yoga yapabiliyor.

Yoganın sekiz basamağı

Yoganın sekiz basamağı insana farklı şeyler kazandırıyor.

Yamas: Hakikate bağlılık, ahlaki disiplin, şiddetten uzaklaşma, cinsel enerjinin kontrolü, aldatmama, çalmama

Niyamas: Saflık, dürüstlük, egonun aşılması, kendine hakimiyet

Asanalar: Beden duruşlarının sabitlenmesi

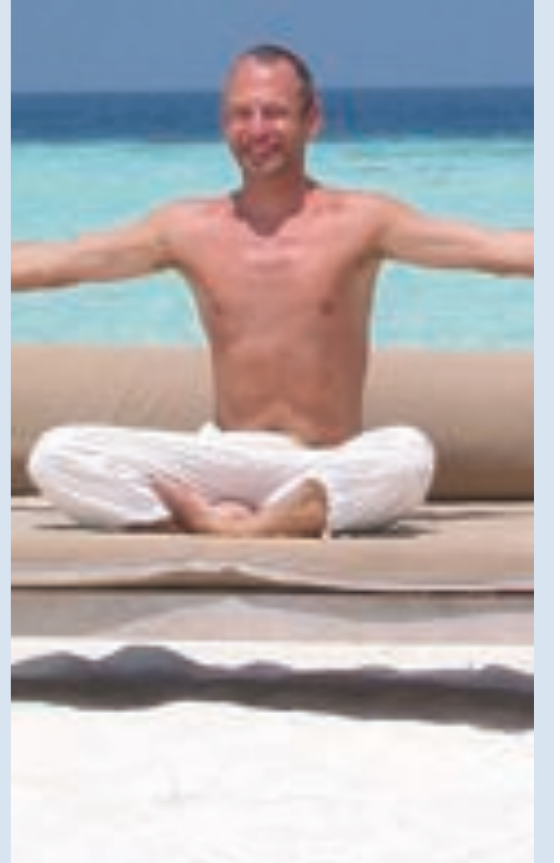
Pranayama: Yaşam enerjisinin kontrolü

Pratyahara: Duyuların kontrolü

Dharana: Zihin konsantrasyonu

Dhyana: Meditasyon

Samadhi: Yüksek bilinç kontrolü

30 edebiyat: Solmaz Kamuran

röportaj: berrin türkmen

Kapıyı açıyor ve kısık sesle “Gelin içeri geçelim, Çetin yazısını yazıyor, dikkatini dağıtmayalım” diyerek kendi çalışma odasına alıyor bizi Solmaz Kamuran. İçeriden bizim için çok eskilerde kalmış daktilonun sesi geliyor. Bu zamanda bu ses insanı alıp bir yerlere götürüyor...

Oysa biz Çetin Altan ve Solmaz Kamuran çiftinin evindeyiz, Çetin Altan gazeteye göndermek üzere günlük yazısını yazıyor. Biz de buna tanıklık ediyoruz. Hatta yazısını gönderdiğine de, çünkü faks gidiyor, Altan yanımıza gelip bize o tok sesiyle “Hoşgeldiniz” diyor. “Her sabah bu saatlerde ertesi günün yazısını yazar” diyor Kamuran, bir yandan kahveleri hazırlarken. Balkondaki çiçekler dikkatimizi çekiyor. Öyle çok ve öyle güzeller ki... “Bunlar bir kısmı ve çok azı” diyor. Meğer oturdukları evin çok sayıda balkonu, her birinde de çok sayıda çiçeği varmış. Hatta balkonlardan birini kaktüs balkonu yapmış. İrili ufaklı bir sürü kaktüs. Giriş kapısının önündeki çiçeklerin çokluğu da dikkatimizi çekmişti. Bu arada laf arasına çiçeklerle ilgili birkaç ipucu da sıkıştırmayı ihmal etmiyor, “Küpe çok su ister, limonu sakın çok sulama”.

“Bir yazar azınlığın sesi olmalı”

“Kalkar kalkmaz ilk işim bilgisayarın başına geçip kelime oyunları oynamaktır. Bayılıyorum kelimelere, çok da yeteneğim olduğu söylenir, etimolog olsaydım belki de çok mutlu olurum” diyor ve söyleşimize başlıyoruz. Solmaz Kamuran deyince genelin aklına çevirmen ve yazar olarak imza attığı, tarihi atmosferde geçen romanlar geliyor. “Sizi en çok tarihi gerçekler mi yazmaya itiyor” diye soruyoruz. “Tarihi atmosferler daha ilginç geliyor. Benim esas sorgulamak istediğim tarihi gerçeklerin içinde yönetilen insanların neler yaşadıkları. Bu tip insanların insanı özelliklerini ön plana çıkarmayı iste-

araştırmaya başlamasıyla tetikleniyor. Yazmaya karar verdiği konuya göre şekilleniyor.

Tarihsel bir atmosferi yazıyorsa doğru bilgilere ulaşmak için uzun uzun araştırıyor. Her ne kadar kurgu olsa da olayları yazarken somut bilgilere hakim olmak gerekiyor. Uzun okuma dönemleri oluyor ve kendinden öyle bir geçiyor ki önceden merak etmediği bir şey de ilgisi- ni çekebiliyor.

Kamuran bugüne kadar kendi yazdığı kitaplar dışında çok sayıda kitaba da çevirmen olarak imza attı. Safiye Sultan üçlemesi en bilineni. Ama Hürrem Masalı, Erguvan Güzeli, Bir Troia Şarkısı, Gece Yansı'nın Peşinde, Aşk Mutfağı, Çıldırta Koku, Kızışma, Kabare çevirilerini de unutmamalı. “Önce Safiye Sultan çevirilerini yaptınız, sonra Kiraze geldi. Çevirilerin yazmaya etkisi oldu mu?” diye soruyoruz. “Tam tersi oldu” diyor. Çünkü Kamuran önce Kiraze'yi yazmaya başlamış, yazı için araştırmalarını yaparken de internette bu kitaplara rastlamış. Kitapları okudukça, iyisi mi bunları çevireyim demiş.

Kamuran yazma sürecinin izlerini çeviri yaparak üzerinden atıyor. Yani yine yazarak. Çeviri de bir anlamda yazı yazmak, bir başkasının eserini bir başka dile kazandırmak değil mi? Dille oynamayı seviyor. Kelimelerin köklerini bulup çıkarmaktan zevk alıyor. Çeviri yapmayı, Türkçe'yi başka bir dille yarıştırmayı seviyor. İşin ekonomik boyutunu da göz ardı etmiyor. “Her yıl bir roman yazamaz insan. Yazdığı kitabın da geçimini sağlayacak oranda gelir getireceğinden emin olamaz. Oysa sürekli çeviri yapmak gelir de getirir. Her yıl bir ya da iki kitap çevirisi yaparım. Şu ana kadar 11 çevirim yayımlandı.”

Dünyanın yazar ailesinin bir parçası olmak

Çeviri öz disiplin gerektiren bir iş ve önemli bir geçim

“Yazı insanı feci çarpar”

diğim için bu tip kitaplar yazıyorum. Devirlerle insan gerçeğini vurgulamak istiyorum” diyor.

Kamuran'ın son romanı “Çanakkale Rüzgarı” da tarihsel bir atmosferde geçiyor. Türk ve Müslüman Bedia ile Yahudi Hazmonay'ın aşkının arkasında savaşlar, azınlıkların yaşadıklarını, kimliğini yitirmeyi, Auschwitz'i anlatıyor. Ona göre yazar dediğin kişi azınlıkların sesi olmalı. Çoğunluğun borazancıbaşısı olmak, yazarlık değil bir çeşit katiplik. Azınlıklar da salt Yahudiler'den ibaret değil; Fransa'da yaşayan bir yazarın o zaman Müslüman azınlığın sesi olursun. Keza kadınlar da sosyal ve siyasi hakları söz konusu olduğunda azınlık konumundalar. Kamuran bu yaklaşımı iktidar peşinde koşmayan bir politik duruş olarak tanımlıyor. Halktan yana olmak, haksızlıklara karşı çıkmak, ezilenlerin, ziyan edilen insanların yanında olmak. Ve bunu “Çanakkale Rüzgarı”nda Yahudi bir kahramanın üzerinden aktarıyor.

Bu anlattıkları tabii ki bir siyasi duruşu temsil ediyor, yalnızca tasvir yapmak üzere yazmıyor. Bir yazarı savunduğu doğrulardan arındırırsanız geriye ne kalır... Ama Kamuran'ın ille de bu siyasi duruşu anlatayım, sosyal mesaj vereyim gibi bir derdi yok.

“Dille oynamayı seviyorum”

Kamuran merak ettiği şeyleri yazdığını söylüyor. Anlaşıldığı üzere yazma süreci aslında bir şeyi merak edip

kaynağınızsa disiplin sağlamak çok önemli. Kamuran bağımsız ruhlı bir insan olduğu, tek başına yapılan işlerden hoşlandığı için rahat ettiğini söylüyor. “Ben zaten dış hekimiydim. Tek başına yapılan işleri seviyorum. Kimseden emir almadan, emir vermeden yaşamayı seviyorum. Bahçeyi seviyorum, yazıyı seviyorum, iki kişilik işleri kıvramadığımı düşünüyorum.”

Peki öyleyse yazarlık yalnızlık, kalabalıklardan uzak olmak mı? “Fildişi kuleden teleskopla bakıp yazmıyorsun, tabii ki insanların içindeyiz. Ama belli bir mesafe içinde olmayı tercih ediyorum, çünkü çok yakında olursan o yazar merceği flulaşabiliyor. Etrafıma da sürekli malzeme var mı diye bakmıyorum. Yazarın dünyasının farklı olduğunu düşünüyorum. Daha içe dönük, daha kınrgan, kırnrgan olduğu için zaman zaman saldırgan... Bu bir korunma içgüdüğü, savunma mekanizması, durup durup bir yerde patlama yapıyorsun. Yazarların daha naif olduklarını düşünüyorum. Sanatçıların hümanist yapıları var. Yani yalnızca ülkemizde olup bitenler ilgilendirmiyor beni, Afrika'da yaşananlardan da etkileniyorum. Sanatçının milliyetçilikle, vatansenverlikle işi olmaz; zihin yapısı enternasyonedir. Ben Türkiye'de doğmuş bir yazar olduğum için Türkçe yazarım. Ama bu benim dünyanın yazar ailesinin bir parçası olmak için çaba göstermemi, özen göstermemi engellemez. Ben dünyanın yazar ailesinin bir parçası olmak is-

Çetin Altan'la nasıl tanıştılar

“Ben onun dış hekimiydim. Aynı zaman da eşi ve çocuklarının da. O zamanlar ben de evliydim. İyi dostluk, iyi anlaşılıyor, sohbet ediyorduk. Gerçekten aklımdan böyle bir şey hiç geçmiyordu. Tanıştığımızda 26 yaşındaydım. Sonra çok sular aktı köprülerin altından, hayatlarımız çok değişti. Onun eşi vefat etti, ben boşandım. 10 yıldan uzun bir zamandır da beraberiz. Yani ilişkimiz önceden planlanmış bir şey değil. Bir ilişki de sohbet edebiliyor olmak çok önemli, çünkü belli bir yaştan sonra dostluk çok önem kazanıyor. Gençken kadın erkek arasında rekabet yaşıyor. Oysa birliktelik bir dayanışma yaratabilmeli ki bence sadakatten daha önemli. Dayanışıyorsan zaten sadakati falan konuşmazsın. Sırf sadakate dayanırsan, cezası da ihanet olarak gelir. Biz çok uzun saatler konuşuyoruz. Gündeme, siyasete çok meraklıyım, azınlıklarla da çok ilgili olduğum için sohbet konusunu hep oraya kaydırıyorum, Çetin'i neden neden diye sıkıştırıyorum. Ama yalnızca politikadan söz etmiyoruz, resim de konuşuruz.”

Solmaz Kamuran yazar, çevirmen. 14 yıl yaptığı dış hekimliğine hayatına yalnızca yazı yazarak devam etmek istediği için veda etmiş. Yazmak için yaşayanlardan. Edebiyatı şöhret için araç görenleri anlamıyor: “Bu, elektrikten anlamadan tamir için santrale girmeye benziyor. Oysa yazı insanı feci çarpar”.

tiyorum, hasbelkader de Türkçe yazıyorum.” Tam da sırası deyip Elif Şafak'ın kitaplarını İngilizce yazıp Türkçeye çevirtmesi hakkında ne düşündüğünü soruyoruz. “O da o yazar arkadaşımızın kendi tercihi. Ben İngilizce de yazabilirim ama anadilimde kendimi daha iyi ifade ediyorum. İnsanın kitabını bir başkasına çevirtmesi nasilsu onu da bilmiyorum. Yurtdışında yayınlanmak üzere bir kitabımı kendim İngilizce'ye çevirdim, bir de baktım kendime yabancılaşmışım. Demek ki insanın kitabını bir başkası da çevirebilir” diyor.

Başka bir dilde okur yazar olmanın üretim yapılan dile katkısını sorguluyoruz... Kamuran, bu durumu dil açısından zihin açıcı olarak tanımlıyor. Yabancı dil şart değil ama farklı kültürleri okuyabilmek, tanımak açısından önemli. İngilizce'yi ya da Anglo Sakson kültürü bilmek, dili bilmekten geçiyor.

Altı ay evden çıkmıyor

Yazma sürecine girince Kamuran'ı hiçbir şey ilgilendirmiyor. Kitap bitinceye kadar evden çıkmıyor. Altı aysa altı ay ya da daha fazla. İnsanın inanası gelmiyor. Kitabı yoğunlaştığı dönemlerde günde 14-15 saat çalışabiliyor. Yoruluyor, yatağa yatıyor ama zihin çalışmaya devam ediyor. Yataktan kalkar kalkmaz uyduğunu zannettiği süre içinde zihnine üşüşenleri yazmak üzere bilgisayarın karşısına geçiyor.

Bir kitabı yazarken genellikle bir başka kitabın tohumu atılmış oluyor. Bir kitabı bitirdikten sonra bir iki hafta çiçeklerle uğraşiyor, dinlenmek için kendine zaman tanıyor. Sonra mutlaka bir çeviri yapıyor.

Bugüne kadar hiç üst üste iki kitap yazmamış, araya bir başka çalışma mutlaka almış. Çünkü kitap yazmanın getirdiği ağır bir zihinsel yorgunluk var, onu atmamak gerekiyor. Bir kitap bitince ruhsal anlamda büyük bir boşluk içine düşüyor. Örneğin “Çanakkale Rüzgarı”nı yayıncıya teslim etmiş, bir hafta 10 gün kadar depresif dolaşmış. Nedeni, kitabın bitişiyle beraber bir süredir birlikte yaşadığı bir dolu karakterin de hayatından çıkıp gitmesi. “Benim için yazmak önemli” diyor Kamuran, “İnsanlar şöhret peşine koşuyor, şöhrete de edebiyatı araç ediyor. Yazmak elektrikten anlamadan tamir için santrale girmeye benziyor. Yazı insanı çok feci çarpar.”

“Zahmet etmişler”

Acaba son zamanlarda çok sayıda kitap yayınlanması hakkında ne düşünüyor, edebiyatın gidişatı iyi mi? “Çıksın, çıksın, fena bir şey değil. Ben bunu Yaşar Kemal'e sordum: ‘Yaşar Ağabey ne düşünüyorsunuz’ dedim, ‘Zahmet etmişler diyorum’ dedi. Bayıldım, ben de öyle tanımlamayı tercih ediyorum. Zamana dayanan kalır, gerisi de uçar.”

Aile ortamı ve kitaplar

“Ailemiz yazar dolu olduğu için önce ailemizi okuyoruz. Ailemizin faaliyetlerini takip ediyorum” diyor Kamuran. Ahmet Altan aynı apartmanda yan dairede oturuyor, Mehmet Altan alt katta. Kamuran'ın kızı da çevirmen. Ahmet Altan'ın kızı Sanem Altan gazeteci, televizyoncu. Kamuran'ın erkek kardeşinin küçük kızı herkesin yazar olduğunu düşünüyormuş. Çünkü evlerindeki kütüphanede halasının, eniştesinin kitapları duruyormuş. Annesi de dergiye yazı yazdığı için insanların yazar olarak doğduğuna inanıyormuş. Ev Çetin Altan-Solmaz Kamuran çiftinin olunca haliyle çok sayıda kitap adreslerine postalaniyor. Kamuran özel olarak yollanan, tanıdıklarının kitaplarını mutlaka okuyor. Araştırma kitaplarını okumayı seviyor. Klasikleri tekrar tekrar okuyor. 11 yaşındayken aynı hafta içinde Suç ve Ceza'yla 1984'ü okumuş. 11 yaş için ağır seçimler olmuş ancak anafikri o zaman da anladığını söylüyor. İlk okuduğu kitaplar babaannesinin romanları. Sonra babasının ve dayısının kitaplarını okumuş.

Aile ortamını besleyici olarak nitelendiriyor ama özellikle ekliyor: “Millet Meclisi'nde olduğu gibi hep ağır şeylerden söz etmiyoruz. Gündelik şeylerden de söz ediyoruz, gülüyoruz. Kitaplarımız basıldığında birbimize hemen imzalayıp veriyoruz. Bir de o kitapları ilk okuyanlar bizler oluyoruz. Aıştık buna ama alışmış olmamız bunun sıradışı olduğunu bilmediğimiz anlamına gelmiyor.”

Nobel'in tarihçesi

Tarihe “dinamitin mucidi” olarak geçen Alfred Nobel adına, insanlığa somut katkıda bulunanlara her yıl 10 milyon İsveç kronu değerinde ödüller veriliyor. Altı dalda verilen ödüllerin gelirleri, Nobel'in bıraktığı mirasın faizinden karşılanıyor.

Dinamit ve Nobel Ödülleri... Alfred Nobel'in insanlığa iki büyük “hediyesi”. İlginç olan ise savaşın en önemli araçlarından biri olan “dinamit”in mucidinin “barış”ı da ödüllendirmesi. Ödüller kimi zaman sahibini bulmuyor, kimi zaman tartışmalar yaratıyor ama yine de insanlığa pek çok katkıda bulunuyor. Bilim adamları meslektaş oldukları kadar da rakipler. Buluş yapmanın peşindeler ama önemli olan buluşu kimin önce yaptığı. İstekleri basit; üzerinde çalıştıkları konuda “ilk” olmak. Nobel'i kazanmak için zamanla yarışıyorlar. Bu rekabet ortamı da bilimin daha hızlı gelişmesini sağlıyor.

Alfred Nobel

Bugün kendi adıyla verilen Nobel Ödülleri ile tanınan Alfred Nobel, 1 Ekim 1833'te iflas etmiş bir işadamlarının oğlu olarak dünyaya geldi. 1837'de Alfred henüz dört yaşında bir çocukken babası Immanuel Nobel, Saint Petersburg'a taşındı ve burada bir mayın fabrikası kurdu. Alfred Nobel 1866 yılında yüzde 75 oranında nitroglycerini yüzde 25 oranında emici bir toprak türüyle karıştırdı ve dinamiti buldu. Bu buluşu, Nobel'in kısa sürede bütün Avrupa'da dinamit kralı olarak tanınmasına neden oldu. 1879'da Paris yakınlarındaki Sevran'da bir laboratuvar kuran Nobel, buradaki çalışmaları sırasında dumansız barutu keşfetti. Nobel, dünya ekonomisinde günümüzde de önemli rol oynayan şir-

ketler kurdu. İngiltere'de “Imperial Chemical Ind” (ICI), Almanya'da “Dynamit Nobel”, Fransa'da “Société Centrale de Dynamite”, Norveç'te “Dyne Industrier” o dönemde kurulan şirketlerden bazıları.

Alfred Nobel'in mirası

1896 yılında San Remo'da beyin kanaması sonucu yaşama veda eden Alfred Nobel ölümünden sonra vasiyetinde, servetinin 33 milyon 200 bin kronluk kısmının her yıl dünyaya önemli katkılarda bulunanlara sunulmasını istedi. Bu ödüller fizik, kimya, tıp/fizyoloji, edebiyat ve barışa hizmet olmak üzere toplam beş dalda verilecekti.

Nobel'in vasiyetinin yarattığı tartışmalara karşın 1900 yılında İsveç Hükümeti Nobel Vakfı'nı kurdu. Bu yıldan sonra da Nobel Ödülleri düzenli olarak verilmeye başlandı. Fizik, kimya ve ekonomi dalındaki Nobel Ödülleri Stockholm'deki İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi, tıp/fizyoloji dalındaki ödül Stockholm Karolinska Kraliyet Tıp-Cerrahi Enstitüsü, edebiyat ödülü İsveç Akademisi, Nobel Barış Ödülü ise üyeleri Norveç Storting (Parlamento) tarafından atanan beş kişilik Norveç Nobel Komitesi tarafından verildi. İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi daha sonra ekonomi ödüllerinin de gözetimini üstlendi. İlk ödül dağıtımı, kurucusunun beşinci ölüm yıldönümü olan 10 Aralık 1901'de yapıldı. Tıp,

barış, edebiyat, fizik ve kimya alanlarındaki ödüller 1901, ekonomi alanındaki ödüller ise 1969 yılından itibaren veriliyor. Ödül için aranan temel şartlar, mesleki yetkinlik ve katkının uluslararası boyutta olması.

İktisat'ın Nobel'e eklenmesi

İnsanlığa hizmet eden kişileri ödüllendirmeyi amaçlayan Nobel Ödülleri, 1901 yılında beş dalda başladı ancak 1968 yılında İsveç Bankası'nın desteğiyle İktisat Bilimi de bu ödüle ilave edildi. Nobel İktisat Ödülü ya da daha doğru bir deyişle “Alfred Nobel'in anısına İktisadi Bilimlerde İsveç Bankası'nın Ödülü” iktisat bilimi alanında katkılar için verilen dünyanın en prestijli ödülü olarak kabul ediliyor. Ekonomi dalında ödül alanlar teknik olarak ödül almasalar da törene katılıyor. İktisat Ödülü alan bilim adamlarının yarısından fazlasının ABD vatandaşları olması ekonomik araştırma konusunda ABD'nin egemen konumunu yansıtır nitelikte.

Nobel Barış Ödülü alan kadınlar

Nobel Ödülleri'nin verilmeye başlanmasından bu yana çok fazla kadın Nobel'e layık bulunmadı. Nobel tarihinde yalnızca 34 kadın ödül aldı. Bunların ilki ve belki de en önemlisi; Varşova doğumlu kimyacı Marie Curie. Curie radyoaktivite konusundaki çalışmalarının öncülüğünü yapmış ve hem Nobel Ödüllü ilk bilim kadını hem de Nobel'i iki kere alan ilk kişi olarak tarihe geçti.

Geçtiğimiz yıl Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) ve kurumun başkanı Muhammed El Baradei, insanlığın nükleer silahlardan kurtarılması için gösterdikleri çabalardan ötürü 199 aday arasından ödülü aldılar.

2004 Nobel Barış Ödülü'nü, Kenyalı kadın çevreci Wangari Maathai kazandı. Çevre Bakan Yardımcısı olan Maathai, bu ödülü kazanan Afrikalı ilk kadın oldu. Kenya'nın ve Afrika kıtasının sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimi için mücadele veren Maathai sürdürülebilir kalkınmaya, demokrasiye ve barışa katkılarından dolayı ödüle layık görüldü. Maathai ayrıca Kenya'nın eski otoriter rejimine karşı uzun süre mücadele vermiş ve bir süre hapis yatmıştı. 194 adayın arasından sıyrılarak ödülü kazanan Maathai, Nobel Barış Ödülü'yle birlikte 1 milyon 300 bin Dolar para ödülünün de sahibi oldu. Chicago'daki yoksullar için sosyal çalışmalar düzenleyen ve Uluslararası Barış ve Özgürlük Kadın Birliği'nin başkanı olan ABD'li Jane Addams, Rahibe Teresa, İranlı İnsan Hakları hukukçusu yazar Şirin Ebadi (Nobel Ödülü kazanan ilk İranlı) da Nobel Ödüllü kadınlar arasında.

En genç Nobel'li

Nobel Ödülü'ü alanların çoğunlukla orta yaşlı geçmiş kişiler olmasına karşın istisnalar da bulunuyor. Ünlü fizikçi William Henry Bragg ve oğlu William Lawrence Bragg, “X-ışınları ve kristal yapısı” ile ilgili yaptıkları çalışmaların sonucunu kitap haline getirdi. Bu başarılı çalışmalarlarıyla, baba-oğul Bragg'ler 1915 Nobel Fizik Ödülü'nü paylaştılar. Böylece William Lawrence 25 yaşında Nobel ödülü alan tek bilim adamı oldu.

Ödülü reddedenler de var Günümüzde hala hiçbir ödül Nobel kadar prestijli görülüyor. Üstelik Nobel Ödülleri insanlığa kattıklarıyla da çok önemli bir misyona sahip. Nobel Ödülleri, bilim adamları, dünya barışı için savaşanlar ve edebiyatçılar için önemli bir teşvik edici unsur oluşturuyor. Rekabet artırıyor ve bu da pek çok kez ilerlemeyi hızlandırıyor. Yine de böylesine saygın ve kazançlı bir ödülü reddedenler ya da etmek zorunda kalanlar oluyor. Örneğin Fransız yazar Jean Paul Sartre 1964 Edebiyat Ödülü'nü kazanıyor, fakat ödülü “herhangi bir kuruluşa bağlı olmadığını” göstermek için reddediyor. Ödülü reddedenlere bir başka örnek de Dr. Jivago'nun yazarı Boris Pasternak: 1958'de edebiyat ödülüne layık görülüyor, ancak Rusya dışında yaşamak zorunda bırakılacağı korkusuyla ödülü kabul etmiyor.

2006 adayları ödül töreni Norveç'in başkenti Oslo'da, Alfred Nobel'in ölüm yıldönümü olan 10 Aralık'ta yapılıyor. Bu yılın adayları arasında, AÇE sorununda barış anlaşması yapılmasına yardımcı olduğu için Finlandiya'nın eski cumhurbaşkanı Martti Ahtisaari ve “Live 8” yardım konserini düzenleyen Bob Geldof'un yanı sıra New York'un eski belediye başkanı Rudolph Giuliani, Endonezya Devlet Başkanı Susilo Bambang Yudhoyono ve ABD'nin eski Dışişleri Bakanı Colin Powell da yer alıyor.

Nobel bir matematikçiyle aldatılınca...

Nobel Akademisi'nin ödüllendirdiği beş disiplinin arasında matematiğin yokluğu dikkat çekiyor. Bunun nedenlerinden biri; hiçbir tarihsel tutarlılığı olmamasına karşın Nobel'in sevgilisinin kendisini bir matematikçiyle aldatması. Hayatını adadığı kadın olan Sophie Hess Nobel, Alfred Nobel'i, tek değişikli fonksiyonlarda ortaya koyduğu teoremlerle dünyaya çapında üne sahip matematikçi Gosta Mittag Leffler ile aldatır. Nobel, vasiyetini yazdığı sırada bilim dünyasında ve matematik alanında büyük bir şöhrete sahip Leffler'in matematik alanında verilecek bir ödülü alacağına garanti gözüyle bakar. Kıskançlığı ve kini devam ettiği için ödül kategorileri arasında matematiğe yer vermez. Daha gerçekçi görünen neden ise; Alfred'in matematiğin gelişimini insanlığa yarar sağlayacak disiplinlerden biri olarak görmemesi. Bugün dünyada matematiğin Nobel Ödülü olarak International Congress of Mathematicians (ICM) tarafından her dört yılda bir farklı ülkelerde düzenlenen toplantılar sonucunda verilen Fields Madalyası kabul ediliyor. Ancak Field Madalyası, Nobel Ödülü'nden farklı olarak yalnızca 40 yaş altı matematikçilere veriliyor.

Türkler ödül alamıyor

Bazı ülkelere ise hiç ödül kazanan çıkmamış. Türkiye de bu ülkeler arasında. 1934 yılında Yunan Başbakanı Venizelos, yenildiği ülkenin liderini, Atatürk'ü, Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterdi. Türk Edebiyatı'nın en önemli yazarlarından Yaşar Kemal de pek çok kez Nobel'e aday gösterildi ancak ödül alamadı. Hatta öyle ki “Nobel'den en çok ödül alamayan yazar” olarak anılıyor. Dünya barışı için 1979

yıldan bu yana çalışmalar yapan Kıbrıslı Türk psikiyatru Prof. Dr. Vamık Volkan ve Yale Üniversitesinde 26 yaşında profesör olan, kimya alanında gerçekleştirdiği kuramları ile dünyaya ayağa kaldıran Oktay Sinanoğlu da daha önceki yıllarda Nobel'e aday gösterilen Türklerden.

Nobel Ödülleri

Alfred Nobel'in mirasının yıllık geliri vasiyeti doğrultusunda beş eşit parçaya ayrılarak “Fizik”, “Kimya”, “Fizyoloji veya Tıp” alanlarında en önemli icad yapan kişilere, “Edebiyat” alanında en soylu ve en içten ideali örnek alarak meydana getiren eser yazarına, “Barış” çalışmalarına katkıda bulunan, halklar arasında kardeşliğin gerçekleştirilmesi, orduların kaldırılması veya sayısının azaltılması, barış kongrelerinin yapılması ve yaygınlaştırılması için en çok çalışan kişilere veriliyordu. Başta beş dalda verilen ödüllere 1969 yılında İsveç Bankası Alfred Nobel anısına bir de İktisat Ödülü ekledi. Bu ödüllerin dağıtılmaya başlaması 1901 tarihine denk geliyor ve günümüzde kadar sürüyor. Fizik ve Kimya ödülleri İsveç Akademisi, Tıp ve Fizyoloji ödülleri Stockholm Karolin Enstitüsü, Edebiyat ödülü Stockholm Akademisi, Barış ödülü de Norveç Storting'i tarafından seçilen beş kişilik bir komisyon tarafından dağıtılıyor.

“Evliliklerin ömrünü uzatıyorum”

Anılarımızı ölümsüzleştirmenin en iyi yolu fotoğraflar... Hikaye fotoğrafçılığı eğitimi alan Ayşe Kaya, çektiği düğün ve doğum fotoğraflarıyla çiftlerin mutlu anlarına tanıklık ediyor. O günün hikayesini fotoğraflarla anlatıp bir albüm hazırlayan Kaya, Anadolu'daki geleneksel düğünleri çekip bu fotoğrafları bir sergide toplamayı planlıyor.

Şon birkaç yıldır pek alışık olmadığımız bir tabir girdi hayatımıza: Düğün ve doğum fotoğrafçılığı. Artık bu iki özel gün için yapılan önemli hazırlıkların arasında yer alıyor, fotoğrafları çekecek kişiyi belirlemek. Türkiye'de düğün fotoğrafçılığını ilk kez Ayşe Kaya yapmaya başladı. Kaya yalnızca fotoğraf çekmiyor, çektiği fotoğrafları hikayeleterek albüm hazırlıyor. Sosyoloji ve hikaye fotoğrafçılığı eğitimi alan Kaya dört yıldır düğün, kına, bekarlığa veda partilerinde çekim yapıyor. Gelin ve damadın karakterine, ilişkilerinin niteliğine, düğünün yapıldığı mekana göre o günün hikayesini fotoğraflarla anlatıyor. Yalnızca fotoğraf çekmediğini, ilişki analizi yaptığını söyleyen Kaya, “Onların hassas noktalarını yakalayıp ilişkilerini sağlamlaştırmaya çalışıyorum. Çiftlerin fotoğraflarını çektiğimde evliliklerinin daha uzun süreceğine inanıyorum” diyor. Doğum fotoğrafları da çeken Kaya'dan fotoğrafçılığının hikayesini dinledik.

Hikaye fotoğrafçısı olmaya nasıl karar verdiniz?

Boğaziçi Üniversitesi'nde sosyoloji bölümünde okurken New York Üniversitesi'nden bir öğretim görevlisi bize fotoğraf sosyolojisi dersi vermeye başladı. Fotoğraflara ve

kişilerin hayat hikayelerine ilgi duyuyordum. Antropoloji dersinde hayat hikayelerini topluyor ve analiz ediyorduk. Antropolojiden aldığım yazılı hayat hikayeleri, fotoğraf sosyolojisi, çiftlerin özel hayatına karşı ilgim beni hikaye fotoğrafçılığına yöneltti. Üniversiteden mezun olduktan sonra bir süre dergilerde çalıştım. Daha sonra para biriktirip New York'a gittim ve International Center of Photography'de hikaye fotoğrafçılığı eğitimi aldım.

Fotoğrafçılığa başlamanız nasıl oldu?

Amerika'da eğitim alırken önce “Couples” (çiftler) adlı bir proje yaptım. Bu projede yatak odalarında uyurken çiftlerin fotoğraflarını çekmeye başladım. Aldığım eğitim nedeniyle belgesel fotoğrafçılığı bana daha yakın geliyordu. İstanbul'a döndüğümde düğün fotoğrafçılığı yapmaya başladım.

Türkiye'ye döndüğünüzde ilk ne çekimi yaptınız?

Önce dergiler için röportaj fotoğrafları çektim. Bir ay içinde düğün fotoğrafçılığı yapmaya başladım. İlk olarak arkadaşlarımın düğün fotoğraflarını çektim. Şu an kına ve be-

karlığa veda partilerini de çekiyorum, ama henüz erkeklerin bekarlığa veda partilerine davet edilmedim.

Türkiye’de sizden önce böyle bir çalışma yapılmıyordu. İlk zamanlar nasıl tepkiler aldınız?

Arkadaşlarının düğünlerini çekerken herkes beni tanıdığı için herhangi bir sorun yaşamadım. Yaptığım iş ilgiyle karşılandı. Tanımadığım insanların düğün fotoğraflarını çekerken gençler çok ilgi gösterdi, ama orta yaş üstü kişiler erkeklerin fotoğraf çekmesine alışık olduğu için beni gelinin bir arkadaşı sanıyordu.

Yurtdışında hangi ülkelerde bu çalışmalar yapılıyor?

Bu işe yurtdışında “wedding photo journalism” (düğün fotoğrafçılığı/gazeteciliği) deniyor ve çok yaygın. Ancak benim gibi yapan pek yok. Ben o günün yalnızca her anını fotoğraflıyorum. Fotoğraflardan bir hikaye kuruyorum. Düğün fotoğrafçıları da albüm yapıyor, ama hiçbirini bir hikaye kurgulamıyor.

Çekimini yapacağınız kişilerle nasıl diyalog kuruyorsunuz?

İş öncesinde mutlaka yüz yüze görüşüyorum. Yazışarak iş almıyorum. Paket fiyatlarım yok. Bana ilk geldiklerinde yaptığım işleri anlatıyorum. Çekim öncesinde birkaç kez görüşmeye çalışıyorum. Onları tanımak için sohbet ediyorum ve sorular soruyorum. Gelin ve damadı ne kadar iyi tanırsam, onlarla arkadaşlık ilişkisi kurabilirsem daha iyi işler çıkarabiliyorum. O zaman ilişkiyi analiz etme ve daha samimi görüntülerini yakalama fırsatı yakalıyorum. Biraz kadınların tarafını tuttuğumu söyleyebilirim. Gelinlik provalarına katılıyorum. Küçük detaylardan o insanların zevklerinin neler olduğunu anlamaya çalışıyorum. Ofisimde fotoğraf gösterirken verdikleri tepkilere dikkat ediyorum. Çok beğendikleri fotoğrafları aklıma kazıyorum. Tarzlarını ve estetik bakışlarını anlamaya çalışıyorum.

Özel istekler oluyor mu? Bunlar hazırladığınız hikayeyi etkiliyor mu?

O gün içinde gelin ve damadın ebeveynlerle ilişkilerini de analiz ediyorum ve fotoğraflarını çekiyorum. Ancak aşk ilişkisi beni daha çok ilgilendiriyor. Ebeveynler zaman za-

man müdahale edip özel isteklerde bulunuyor. Genelde isteklerini kırmıyorum, ama abartılı olduğu zaman kibarca reddediyorum. Böyle durumlarda bazen gelin ve damat benden önce büyüklere müdahale edip açıklama yapıyor.

Fotoğrafların kurgusunu ve hikayesini nasıl yapıyorsunuz?

Benim işim bir düğüne gidip her anı görüntüleyip fotoğrafları albüme yerleştirmek değil. İşin asıl kısmı fotoğrafları çektikten sonraki aşama. Fotoğrafları eliyorum. Gelin ve damadın karakterine, ilişkilerinin niteliğine, düğünün yapıldığı mekana göre hikaye kurguluyorum. Bu hikayeye göre fotoğraflardan çeşitli boyutlarda ve renklerde seçip albüm tasarlıyorum. Dört farklı albüm yapıyorum. Bunlar 100 fotoğraftan başlıyor, 350 fotoğrafa kadar gidiyor. Bu albümlerin yanı sıra baskı türleri ile promosyon malzemeleri de hazırlıyorum.

Yaptığınız çekimler çiftleri ne yönde etkiliyor?

Aslında ilişki analizi yapıyorum. Onların hassas noktalarını yakalayıp ilişkilerini sağlamlaştırmaya çalışıyorum. Çiftlerin fotoğraflarını çektiğimde evliliklerinin daha uzun süreceğine inanıyorum. Çünkü öyle anlarını ve bakışlarını yakalıyorum ki, daha sonra bana gelip bu bakışı nasıl yakaladığımı soruyorlar. Birbirlerine özel iletişimlerini gösterebiliyorum. Bunu fotoğraflarda gördükleri zaman birbirlerine tekrar aşık oluyorlar.

En çok hangi tür düğünlerin fotoğrafını çekmekten zevk alıyorsunuz?

Beni en çok gelin ve damadın ilişkisi ilgilendiriyor. İlişki-deki aşk yüksek olduğunda yüksek performansla çalışıyorum. Mekanın güzel olduğu düğünlerde çok heyecanlanıyorum. Çünkü o zaman fotoğrafların arka planı çok iyi oluyor. Örneğin bir otel odasında gelin ve damadı çekmekten kendi yatak odalarında çekmeyi tercih ediyorum. Odadaki aksesuarlar onlara ait olduğu için duyguyu daha iyi yansıtabilirim.

Çekimlerinizde en çok neye gülüyorsunuz?

Beni basın fotoğrafçıları çok eğlendiriyor. Basının da katıldığı düğünlerde gelin ve damat basına poz veriyor. Ben gelin ve damadın fotoğraflarını çekeceğime basının fo-

toğraflarını çekiyorum. Fotoğrafçılar bazen kol kola girip bana poz veriyorlar. Onun dışında gelin ve damadın gergin olduğu, gelinin evlenmekten vazgeçtiği anlar oluyor. Bu anları fotoğraflamaktan da zevk alıyorum. Gelin vazgeçtim diyor, ama evleniyor. Bazen kayınvalide gelin arasında gerginlikler oluyor. Bunlar benim için işin eğlenceli tarafı. Ancak unutamayacağım anlar gelin ve damadın birbirine bakışları ve davranışları.

Şu an İstanbul içinde mi çalışıyorsunuz? Başka illere de gidiyor musunuz?

Bu yıl Türkiye’nin dört bir yanında geleneksel düğünleri çekip bir sergide toplamayı planlıyorum. Aynı zamanda müşterilerimin çekimlerini de sürdüreceğim. İstedğim fotoğrafları toparlayabilirsem bu kiş bir sergi açmayı istiyorum.

Kaç kişilik ekibiniz var? Ekte sizin dışınızda çekim yapanlar da var mı?

Ofiste çekim sonrasında çalışan benim haricimde dört kişi var. Onlardan birisi ve en iyi çalışmam annem. Çekimlerde bana yardımcı olan asistanlarım var. Şu an yedi kişilik bir ekibiz. İşlere yetişemediğim için ikinci ekibi kuruyorum. Çalıştığım çeşitli fotoğrafçılar var. Ben gelinin fotoğraflarını çekerken onlar damadın fotoğraflarını çekiyor. Çekimlere en az üç kişiyle gidiyoruz. Mekan büyüğe ışık ekibi de oluyor. Bazen video çekimi de yapıyoruz.

Doğum fotoğrafçılığı yapmaya nasıl başladınız?

Evlendirdiğim çiftlerin bebekleri olmaya başladı ve doğum fotoğraflarını çekmemi istediler. Böylece doğum fotoğrafları da çekmeye başladım. Bir mucizevi olayı görüntülemek ayrı keyif. İnsanların ilk defa gördükleri bebeğe karşı duydukları ilgi ve sevgi insanı o kadar etkileyen bir tablo ki etkilenmemek mümkün değil.

Doğum fotoğrafı çekmenin zorlukları neler?

Doğum fotoğrafları çekerken sanatsal bir çalışma yapmaya gerek olmuyor. Zaten ortada insanı çok etkileyen bir tablo var. Fotoğrafçı olarak yapmam gereken tanık olduğum anları belgeleyebilmek. Ancak tabii bu kolay değil. Duygusalı bir kenara bırakıp profesyonel kimlikle özel anları kaçırmamaya çalışmak gerekiyor. Annenin be-

bek kucağına ilk verildiği zamanki ifadesini ancak o an yakalayabilirsiniz. Doğum fotoğraflarını da hikayeleterek albüm haline getiriyorum. Annenin son doğum kontrolüne gidiyorum. Çekime doğum için evden çıkışta başlıyorum. Hastaneye gelme, kayıt olma, odaya yerleşme, doğumhaneye gitme, doğum anı, bebeğin ilk yıkanması ve görülmesi gibi anları çekiyorum.

Çekimlerde ne tür teknikler kullanıyorsunuz? Dijital mi çekiyorsunuz?

Bu iş için dijital yeterli oluyor. Keyif için negatif ve orta format makineyle ve aynı anda dört kare çeken küçük negatif makinelerle de çekim yapıyorum. Altı farklı makine var. Negatifleri eski karanlık oda baskısıyla tabediyorum. Albüm bütün bunların karışımından oluşuyor.

Renkli çekmeyi mi, siyah-beyaz çekmeyi mi seviyorsunuz?

Ana göre değişiyor. Neşeli anların fotoğrafını renkli çekmeyi tercih ediyorum. Gelinle damadın ilk karşılaşma ve ayakkabının altına isim yazma anlarını siyah beyaz çekiyorum. Dijital çektiğimde daha sonra fotoğrafların renkleriyle oynama şansım olduğu için onları dijitalle çekiyorum. Böylece hikayenin renk ve tonlarına daha sonra karar veriyorum. Öyle bir lüksüm oluyor.

Yaptığınız iş ekonomik anlamda cazip mi?

Dönemsel olarak iyi para kazanıyorum. Yaz döneminde ofise ve kendime yetecek kadar para kazanıyorum ve biriktiriyorum. Kış aylarında biriktirdiğim paraları harcıyorum. Bu işin en kötü tarafı dönemsel olması.

Siz fotoğraf çekirtmeyi seviyor musunuz? Fotoğraflarınızı kim çekiyor?

Seviyorum, ama herkese çekirtmiyorum. Fotoğraflarımı güzel çektiğini bildiğim kişilere çekirtiyorum. Fotoğrafçı birkaç arkadaşım var, genelde onlar çekiyor.

Peki evlenmeyi düşünüyor musunuz? Hayalini kurduğunuz bir düğün var mı?

Şu an herhangi bir düğün planım yok. Evlenmeye karar verirsem büyük bir düğün yapmayı düşünmüyorum. Belki de fotoğraf bile çekirtmem. O kadar çok düğün gördüm ki, beyaz gelinlik ve düğün benim için hayal olmaktan çıktı.

“Gelin ve damadı ne kadar iyi tanırsam, onlarla arkadaşlık ilişkisi kurabilirsem daha iyi işler çıkarabiliyorum. O zaman ilişkiyi analiz etme ve daha samimi görüntülerini yakalama fırsatı yakalıyorum.”

Tek kişilik koro

Cem Adrian, Türkiye'nin bizim bildiğimiz ilk 6,5 oktavlık sesi. Soprano, alto, tenor, bas ve baritonun yanı sıra çeşitli enstrümanların da seslerini çıkarabilen Adrian, “Ses kapasiteme değil, müziğime güvenerek ilerliyorum” diyor.

Cem Adrian'la geçen yıl tanıştık. Normal insanlarınkinin üç katı uzunluğunda ses telleri ve 6,5 oktavlık ses kapasitesiyle bir anda dikkatleri üzerine çekti. Her şarkıda sesi farklı tınlayan Adrian, aynı anda çocuk, kadın ve erkek sesi çıkarabiliyor. Kimi zaman bir trompet kimi zaman bir viyola, kimi zamansa bir ağız mızıkası sesi çıkarabildiği gibi...

Ses kapasitesi önemli. Ancak popüler müzikte daha çok şarkıcının sesinin rengine dikkat edilir. Sesinin birçok renge sahip olduğunu söyleyen Adrian, “Bu renkler oktavlarla ilgili. Ben sesimin en çok mezzo soprano rengini seviyorum, diğer renkler de zenginleştiriyor” diyor.

Adrian'ın müziğe ilgisi ilkokul yıllarına dayanıyor. Yabancı radyo istasyonlarında yayınlanan caz şarkılarındaki sesleri dinlemeyi çok seven Adrian, Edirne'deki lise yıllarında radyo dj'liği ve tiyatro oyunculuğu yapmaya başlar. Radyoda yalnız çalıştığı gecelerde müziklerini yaratma, kaydetme ve geliştirme imkanı bulan Adrian, radyodaki teknik imkansızlıklar ve çalışabileceği enstrümanlar olmadığı için kapasitesini zorlayarak bazı sesleri kendi başına çıkarmayı başarır. Müzikte kariyer yapmayı hedefleyen Adrian, müziğini başkalarıyla da

paylaşmak amacıyla Mayıs 2003'te İstanbul'a gelir. Prodüktörlerle görüşür, yarışmalara katılır, reklam şirketlerine başvurur. Ancak sonuç alamaz. Kısa bir süre sonra parası biter ve bir cafe'de çalışmaya başlar.

Adrian, bir gün cafe'ye gelen Demet Sağıroğlu'na demo CD'sini verir. Tesadüfen CD'yi dinleyen Fazıl Say, müzikten çok etkilenir ve Adrian'ı arayarak görüşmek istediğini söyler. Böylece Adrian'ın profesyonel müzik serüveni başlar.

Albüm hazırlıkları sırasında gırtlığı muayene edilen Adrian'ın ses tellerinin normal bir insanınkinin üç katı uzunluğunda olduğu ortaya çıkar. Say ona bu sesle müzik

eğitimi alırsa bir dünya starı olabileceğini söyler ve kendisini ders verdiği Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi'ne davet eder. Adrian burada 1,5 yıl eğitim alır. Şarkı söylemek için doğduğunu dile getiren Adrian, yaptığı müziğin türünü doğaçlama bazlı, elektronik deneysel alternatif müzik olarak adlandırıyor.

Sesinizin farklı olduğunu biliyor muydunuz?

Bunu fark ettim ama çok ilgilenmedim. En büyük özellik bence sesim değil. Evet, normalin dışında ama müziğim daha özellikli. Yaptığım müziği tek başıma söylemesem, iki kişi bir araya gelip söyler ve yine aynı sonuç bir şekilde elde edilmiş olur.

Ses tellerinizin normal bir insanın üç katı uzunluğunda olması ne anlama geliyor?

Sesim bastan koloratür sopranoya uzanan bir oktav aralığına sahip. Bu nedenle benim sınıflandırılmam doğru değil. Ses tellerimin daha uzun olması biyolojik bir anomalide. Bana sağladığı avantajın yanı sıra büyük de bir dezavantajı var. Sesim normale göre daha hassas ve kolayca hastalanıp yorulabiliyor. Normal insanlardan üç kat daha dikkatli olmam gerekiyor. Sesimin farklı oluşu konserlere renk katıyor. Değişik seslerin aynı kişi tarafın-

Cem Adrian

dan veriliyor olması değişik ve alışılmadık. Ben de konser görüntülerimi izleyince garipsiyorum. Bu yetenek verildiği gibi bir gün geri de alınabilir. Bedenimdeki her organ gibi sesim de yaşlanacak, zamanla eskiyecek. Bunu müzikle canlı tutabilmeyi amaçlıyorum.

Peki ses kapasiteniz size ne gibi avantajlar sağlıyor?

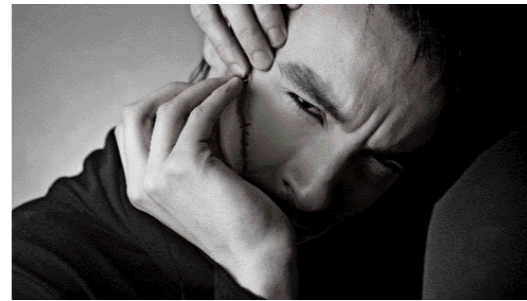
Ses kapasitem bana müzik dünyasında bir kapı açtı. Bu kapıyı da popüler olmak için değil müziğim için kullandım. Amacım yine çizgimi bozmadan, müziğimi sevelerle yoluma devam etmek.

Yaptığınız müziğin türü nedir? Bunu nasıl belirlediniz?

Doğaçlama bazlı, elektronik deneysel alternatif müzik olarak adlandırabiliriz. Bunun için bir çaba sarf etmiyorsunuz. O zamana kadar biriktirdikleriniz kendi kendine o şekilde dışarı vuruyor. Bundan 10 yıl sonra da aynı mı olacak bilemem. Biriktirdiklerime göre şekillenecek.

Hızlı gelişen teknoloji sayesinde yeni müzik türleri yapılabilecek mi?

Elbette. Şu an müzik teknolojileri zaten çok üst seviyede, giderek de ilerliyor. Bu nedenle ses kapasiteme değil, müziğime güvenerek ilerlediğimi özellikle belirtiyorum.

rum. Çünkü artık ses üzerinde de düzeltmeler ve geliştirmeler rahatlıkla yapılıyor.

Müziği nasıl yönetiyorsunuz?

Ekibim çok iyi. Onlarla sahnedeki iletişimimiz her şeyin kusursuz ilerlemesini sağlıyor. Bu da bir birikim ve deneyim işi. Her konser bir diğerinden farklı oluyor. O anki duygularınız da çok önemli oluyor. Tabii seyircinin de payı büyük.

Nasıl bir dinleyici kitleniz oluştu?

Tam istediğim kitle. Duyarlı, bilinçli, müzik ve sanat zevki gelişmiş. İlk albüm, bir kitle hedeflenerek yapılmadı. Bundan sonra da bir kitleyi hedefleyerek albüm

yapmam. Sanatı seven herkesi hedeflediğimiz için riskliydi. Albümde belli bir tarz yoktu. Radyo jingle'ları, büyükanne hikayesi, acapellalar, “Summertime” vardı. Hemen ardında “Uzun İnce Bir Yoldayım” yer alıyordu. Bir takdir bekliyorduk ama ticari anlamda değil. Çok da yanılmadık. Güzel olan, insanların değişik ve kaliteli müziğe olan açlığını, prodüktörlerin “tutmaz bu” lafının boşa çıkışını yaşamaktı. Beklentim özgürce müzik yapabilmektir. Bu beklentim gerçekleşti.

Konservatuvar eğitimi almanız size neler kazandırdı?

Bilkent Üniversitesi'ndeki eğitimim bu yıl sona erdi. 1,5 yıl konservatuvar ortamında bulundum. Eğitimim ve konumum çok belirli ve sistematik değildi, ama şan anlamında geliştim.

Günde kaç saat müzik çalışıyorsunuz?

Belirli saatlerim yok, içimden geldiği gibi müzik çalışıyorum. Bu nedenle her zaman özel hayatıma zaman ayırıyorum. Zaten bu şekilde besleniyorum. Beyoğlu'nda yürümeyi, Ankara'da olduğum zaman Tunali'ya gitmeyi, parklarda oturup etrafi izlemeyi seviyorum. Dostlarıyla zaman geçirmek, sinemaya gitmek, güzel yemekler yemek, spor yapmak bana zevk veriyor.

Parmak izi

Sanat belki de bir parça sihir yaratmak. Dünyayı genelden farklı gören, sıradanlıkları küçük dokunuşlarla ters yüz eden sanatçılar da, sanatlarını izleyenlerin gözünde birer sihirbaz. Çünkü karşı durulmaz güçlü bir etki yaratıyor, kimi zaman izleyeni zamanda yolculuğa çıkarıyor kimi zaman önünde farklı ufuklar açıyorlar.

Alışılmışın dışında koleksiyonlar yaptığı için Kapalıçarşı'da "çılgın Sevan" olarak tanınan mücevher ustası Sevan Bıçakçı da sihirbaz olarak tanımlanıyor. Büyüsü, mücevhere farklı bir yorum getirmek, alışılmışın dışında tasarımlar yapmak. Bir tutam altını, birkaç parça taşı sihirli dokunuşlarla, insana adeta zamanda yolculuk yaptırır yüzüklere, kol düğmelerine, tokalara, halhallara, pazibentlere, şal ve ceket iğnelere dönüştürüyor. Asla ismini vermediği Türk müşterilerinin yanında dünyanın her yerinden müşterisine kişiye özel mücevherler hazırlıyor.

"Hayallerimin peşinde koştum"

Bıçakçı kuyumculuğa, 1982 yılında ünlü Çuhacıhan'da başladı. O zamanlar Çuhacıhan kuyumcuların, imalathanelerin merkeziydi. Housep Çatak da ünlü bir mücevher ustası. Bıçakçı henüz 12 yaşında Çatak'ın çıracı oldu. 18 yaşına geldiğinde ustası vefat edince, bir seçim yapmak zorunda kaldı: Başkasının yanında çalışmaya devam etmek ya da kendi dükkanını açmak. Bıçakçı ikincisini seçti ve hayallerinin peşinde koşmaya başladı. Hikayenin özü aslında hep aynı. Hedef belirlemek, çok çalışmak, doğru bildiğini yapmak.

Bıçakçı ilk olarak 4 buçuk yılda hazırladığı "Osmanlı Koleksiyonu" ile kamuoyunun gündemine taşındı. Sabancı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Güler Sabancı'nın, Bıçakçı'nın kendisine hediye ettiği Yıldırım Baye-

Sevan Bıçakçı İstanbul tarihini ve Anadolu kültürünü yansıttığı yüzükleriyle mücevher dünyasına yeni bir boyut kazandırdı. Oyulup içlerine resim yapılan taşlar ve en küçük ayrıntısına kadar işlenen yüzükler tek taştan sıkılmış kişilerin gözdesi.

cid yüzüğü bir resepsiyonda ilgi toplayınca Bıçakçı daha çok tanınır oldu. Koleksiyonları yurtdışında da önemli yayınlarda yer aldı. Bu yıl ABD'deki Couture Mücevher Konferansı'na davet edilen ilk Türk oldu.

Mücevher dünyasının en elit 200 ziyaretçisinin katıldığı bu organizasyonda 160 tasarımcı arasından "renkli değerli taşlar" tasarımı dalında büyük ödül olan Town & Country Couture tasarım ödülünü aldı. Ödül kazanan tasarımın adı "Sultanahmet'te Yağmur".

Tasarımların ilham kaynağı bu topraklar

Bıçakçı'yı en çok İstanbul'un geçmişi, mimarisi, Bizans ve Osmanlı imparatorlukları etkiliyor. Anadolu kültürü, düşünürler ve dinler de Bıçakçı'nın esinlendiği konular arasında. Tasarımlarında dini sembolleri bir arada kullanmak hoşuna gidiyor. Koleksiyonları "Lale Devri Bahçeleri", "Theodora", "Büyülü Taşlar" gibi isimler taşıyor. Bugüne kadar hep ağır konularda tasarımlar olduğunu söyleyenler için de "Meyveler" ve "Nuh'un Gemisi" koleksiyonlarını hazırladı.

Bıçakçı'nın koleksiyonlarının isimleri ilginç, kim bilir neler anlatıyorlar. En iyisi işin ustasından bilgi almak: "Lale Devri Bahçeleri koleksiyonumda aşk merdivenlerini yüzüğe taşıdım, yakında bilezik ve kolyelerini de yapacağım. Büyük taşları sevmeyenler için Theodora isimli yassı ve daha küçük taşlarla yapılmış bir koleksiyon

Sevan Bıçakçı

hazırladım. Osmanlı sultanlarının portrelerini çalıştığım Osmanlı Koleksiyonu'ndaki yüzükler sanırım en çok bilinen koleksiyonum. Kavuklu heykellerin resmedildiği yüzükler var. Ahiret inancı ve oradaki yargılamayı unutmayıp, bu dünyada başkalarını yargılarken bunu hatırlamaları için padişahların kefenlerini kavuk olarak taşıdıklarını öğrendim. Bir de Meyveler ve Nuh'un Gemisi koleksiyonları var. Adından da anlaşılacağı gibi Nuh'un Gemisi'nde hayvan figürleri öne çıkıyor."

Bıçakçı'ya, diğerlerinden farkını soruyoruz. "Her şeyden önce tüm parçalardan birer tane yapıyorum. Yalnızca Meyveler Koleksiyonu'nda seri imalat yapıyoruz, ancak meyveler elde boyandığı için birbirlerinden farklı oluyor. Genelde yüzüğün üst kısmı işlenir, yüzüğün kolu denilen alt kısmı boş bırakılır. Ben yüzükleri işlerken alt kısım üst kısım diye ayırmıyorum."

Peki bir yüzük ortaya nasıl çıkıyor? Hikayeyi yine Bıçakçı'dan dinliyoruz: "Kardeşim Benyamin'le yüzüğün ana hatlarını belirleyerek işe başlıyoruz. Yüzüğe konulacak taş varsa, oyuluyor, içine ressam arkadaşımız resimleri işliyor. Taş yüzüğe yerleştirildikten sonra eskitme çalışmaları yapılıyor. Yüzük son kez rötüşleniyor. Ancak anlatıldığında kısa gibi düşünülen süreç dört ay ile iki yıl arasında değişiyor."

Çılgın Sevan'ın taşları

Tasarımlarda değerli olmak kaydıyla, sahte olmayan tüm taşlar kullanılıyor. Taş simsarları da Bıçakçı'nın tarzını iyi biliyor. Bazen "Tam sana göre taşlar geldi" diyerek ona piyasanın ilgilenmeyeceği ama onun beğeneceğini bildikleri taşları getiriyorlar. Kullanılan taşların büyük kısmı yurtdışından ithal ediliyor. Tayland'dan yakut, Hindistan'dan renkli topaz grubu, Brezilya'dan ametist geliyor. Taşların dışında altın ve gümüş kullanı-

yor. Ama Bıçakçı taşları oldukları gibi kullanmak istemiyor, taşı bir heykel gibi oymak hoşuna gidiyor. Zaten o da oyabileceği taşları seçiyor.

"Yüzüklerine patates gibi davranılmaz"

Bıçakçı müşteri profilini "tek taşları sevmeyen ya da artık onunla tatmin olmayan kişiler" olarak tanımlıyor. Çünkü Bıçakçı parmak izi niyetine mücevher yapıyor, en büyük isteği müşterilerin yüzüğü benimsemeleri, geceleri onu çıkarmadan uyumaları. Yüzüklerine kaba davranılmasını kabul edemiyor. Çünkü bir yüzükte altı

farklı disiplinden ustanın emeği var. Bıçakçı, kendi deyişle yüzüklerine patates gibi davrananlara asla yüzük vermeyeceğini söylüyor.

Koleksiyonları arasında sevmediği parça yok. Zaten içine sinmeyen parçaları kırıyor. Bir keresinde 20 parçalık bir koleksiyonu kırmışlar. Tasarımları çok riskli, çünkü taşlar oyulup, işleniyor. Bu nedenle yüzüklerin orta taşlarında başarı oranı altıda bir. Ticari kaygısı olan birinin bu tasarımları yapmayacağını söylüyor. Ama müşterileri arasında da en çok ünlü ve zengin kişiler var. Bu tezat değil mi diye soruyoruz. Bakın ne diyor: "Ticari kaygılara değil koleksiyonuma odaklanıyorum. Hangi taşı kullanırsam maliyeti artar gibi düşüncelerim yok. Büyük yüzükler yapmayı seviyorum, istemeden maliyetler artıyor. Kendinizi zenginlere hitap eder bir numda buluyorsunuz. Ama orta sınıftan müşterilerim de yok değil. Ayrıca her ürünüm de pahalı değil."

Bıçakçı'nın atölyesi Çemberlitaş'ta, gözlerden uzak bir yerde bulunuyor. Bıçakçı, Kapalıçarşı'dan uzak duruyor. Çünkü oradaki dükkanları küçük kiralaları ise yüksek buluyor. Bıçakçı, Kapalıçarşı'da ticari kaygılarla hareket edildiğini söylüyor. Küçük, gösterişsiz bir dükkan maddi açıdan özgürlük sağlıyor olmalı. Ama Bıçakçı yine de koleksiyon dışındaki harcamalarını mini-

muma indiriyor. Gösterişli bir dükkan açmak da hedefleri arasında değil.

Bu kadar ne istediğini bilen birinin büyük bir projesi mutlaka vardır diye düşünürken, Bıçakçı iki yıldır gece gündüz bir proje üzerinde çalışmalarının sürdüğünü söylüyor. Koleksiyonun ne zaman biteceği elbette belli değil. Ama söylediğine göre bu işe ilk başladığı günden beri hayalini kurduğu, tüm koleksiyonlarından farklı bir koleksiyon olacak. Merakla bekliyoruz, acaba Bıçakçı bir koleksiyonda daha bu toprakların tarihini nasıl yansıttık diye...

Sevan Bıçakçı yüzüklerini bir bina olarak görüyor. Temelini altın ya da gümüşten yapıp, ametist, topaz, yakut gibi taşlarla renklendiriyor. Taşların içine çizilmiş resimler ve çeşitli bölgelerde kullanılan eskitmelerle yüzük dekore ediliyor.

44 söyleşi: Ömer Madra

röportaj: umut bavlı

“Kötümser değil gerçekçiyim”

Bağımsız duruşuyla alternatif bir mecra olma amacını taşıyan Açık Radyo daha iyi bir dünyanın mümkün ve zorunlu olduğunu göstermeye çabalyor. Radyoda bulduğumuz Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu, uluslararası ilişkiler hocası, gazeteci ve Açık Radyo'nun Genel Yayın Yönetmeni Ömer Madra ile uluslararası ilişkilerden medyaya, küresel ısınmadan liderliğe farklı konularda konuştuk. Açık Radyo'nun 11 yıllık yayın hayatı boyunca, yaşları 10 ile 75 arasında değişen yaklaşık 730 insan burada 700 program yaptı. Haftada 7 gün 24 saat yayın yapan radyoda her hafta 154 programcı, 122 ayrı program yapıyor. Şu ana dek yayın yapmış veya halen yapmakta olan programcıların bazılarının dünyanın dört bir yanından geliyor. Pasaportları itibarıyla Alman, Amerikalı, Britanyalı, Bulgar, Dominikli, Fransız, İranlı, İspanyol, Kanadalı, Kostarikalı, Lübnanlı, Sudanlı, Yunanlı... Açık Radyo programcılarının ortak özelliği, tümünün gönüllü, herhangi bir ücret almadan çalışması. Açık Radyo'da 10 yıl içinde Noam Chomsky'den Robert Fisk'e, Hasan Cemal'den Can Dündar'a, Yaşar Kemal'den Çetin Altan'a, Ajda Pekkan'dan Nil Karaibrahimgil'e yaklaşık 10 bin konuk ağırlandı.

Röportaj öncesinde insanların kendisini “entelektüel, aydın” olarak tanımladığını söylediğimde Madra'nın kesin cevabı “ret” oldu. Neden reddettiğinin ayrıntılarıyla her konuda açık bir söyleşiye başladık.

Sizce aydın kime denir?

Bunun hakkında doğru dürüst bir fikrim yok. Ama toplum adına konuşma hakkını kendinde gören insanlara verilen ad olabilir. Herkes de bol bol kullanıyor. Bir aydın lafıdır gidiyor. Kendi adıma böyle bir bağlantı olduğu düşüncesinde değilim. Övünülecek bir taraf olduğunu da düşünmüyorum.

“Toplum adına konuşma hakkını kendinde bulan kişi” diye tanımlarsanız bu bütün Türkiye'yi kapsar. Herkes bu hakkı kendinde görüyor.

Bu tanım daha çok ağzı laf yapanlar için söz konusu. Ama ağzı laf yapan biri olmak, okuyup yazmış olmak kişiyi aydın yapar mı tartışılabilir. Ayrıca aydın olmak işe yarar bir şey midir, onu da bilmiyorum. Ben entelektüel sözcüğünü tercih ediyorum. Ama onun da bir önemi yok. Önemli olan dünya daha iyi bir yere gitsin diye uğraşmak.

Kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?

Kuvvet ve servet merkezlerinin baskısı altında kalmış kitlelerin durumu düzelsin diye uğraşanlardan biri olarak görüyorum. Bu da insanı aydın yapmaz. Daha iyi bir yere gidelim diye düşünen ve uğraşan, bu uğurda bilgisini artıran ve birikim yapan insanlardan biri olmaya çalışıyorum. Yaptığım tüm işleri buna göre belirliyorum. İnsanların ve hayvanların zor durumda olan epey kesimi var ve onların haklarını korumak, iyi durumda olmalarını sağlamak için yapılan tüm mücadelelerin içinde yer alan biriyim.

Bunu illa ki aydın ya da entelektüel gibi sıfatların arkasına koymanın doğru olmadığını düşünüyorum.

Açık Radyo bir liderlik projesi olarak algılanabilir mi? Liderliğin ne olduğunu tanımlamak zor. Lider olmak amacıyla yola çıkılamaz. Açık Radyo'da da diğer tüm çalışmalarında da her zaman daha adil, eşitlikçi, tabiri caizse merhametli bir dünyanın olması için faaliyetler yürüttüğümü düşünüyorum. Hayatım boyunca doğru bildiğim şekilde, doğru dürüst düşünüp doğru biçimde davranmaya çalıştım. Radyo da bunun bir parçası.

Açık Radyo'nun hedefleri neler?

Çalışmalarımızı daha iyiye doğru bir değişim yaratılabilmek amacıyla yapılmış faaliyetler dizisi olarak özetleyebiliriz. Daha iyi bir dünyaya erişmek için çok sayıda enforme olmuş vatandaşa ihtiyacımız var. Kuvvet merkezlerinin daha şeffaf davranabilmelerini ve hesap sorulabilir olmasını sağlayan bir ortam gerekiyor. Bu da ancak bilinçli vatandaşlarla mümkün olabilir. Kendi kaderini başkalarının belirlemesine izin vermeyecek vatandaş kitlesi oluşmalı. Özellikle gençlerde, maddi menfaatlere dönmüş çabalar daha az diyebiliriz. Bu açıdan baktığımızda öncelikle gençlere hitap ediyor sayılabiliriz.

Medya sorumluluklarını yerine getiriyor mu?

Sorumluluklarını yerine getirmede çok zorlanıyor. Bu-

nun birçok nedeni var. Eğlence sektörüyle iç içe geçmiş olması dolayısıyla objektif haber verebilme fonksiyonunu bir ölçüde yitirme eğiliminde sayılabilir. Bu yalnızca Türkiye'ye özgü bir durum değil. Tüm dünyada örnekleri var. Yayın organları normal şartlarda olup bitenleri bildirmek ve kamu yararına beklilik yapmaya yarar. Kamu yararına gözcülük eder. İktidarın kötüye kullanılmasına karşı koruma sağlaması gerekir. Yine de medyayı en baştan mahkum etmemek gerekiyor. Sorumluluklarını yerine getirememelerinde en önemli nedenlerden biri onların da birer şirket olması. Bütün şirketler gibi öncelikli amaçları para kazanmak. Tüm dünyada sistem bu. Kamu çıkarı ve şirket çıkarları çoğu zaman çakişabiliyor. Kazançları büyük ölçüde reklam gelirine dayalı olduğundan reklam alma kaygısı nedeniyle medya patronları, kuvvet merkezleriyle ilişkilerini bozmamak için birtakım haberleri ya koymama ya da yanlış verme yolunu seçiyorlar. İki yol da birbirinden beter.

Bağımsız kalabilmek için Açık Radyo neler yapıyor? Açık Radyo üç yıldan bu yana kendi dinleyicisiyle birlikte destek projesi geliştiriyor. Bizzat dinleyen insanlara “Bağımsız yayınıımızı sürdürebilmemiz için biraz da siz destek olun” şeklinde bir vatandaş çağrısı yapıyor. Bu çalışmayla, Açık Radyo'nun reklama bağlı yaşamamasını ve bağımsız yapısını sürdürebilmesini sağlamayı amaçlıyorsunuz.

Dinleyicilerin bu çağrıya cevabı nasıl oldu? Açık Radyo'nun destek projesinin üçüncü yılında yaklaşık 2 bin 500 destekçi ceplerinden para vererek böyle bir dayanışma içerisine girdi. Bu destek Açık Radyo'yu ihya etmiyor, ama bağımsızlığı açısından büyük önem taşıyor. Zaten Açık Radyo kar amacı gütmeyen bir kuruluş. Elde edilen kar, radyonun ihtiyaçları doğrultusunda paylaştırılıyor.Teknik altyapısını güçlendiriyoruz.

Küresel ısınma sokaktaki adamın hayatına nasıl etki edecek? Dünyadaki en önemli iki sorundan biri küresel ısınma. Özellikle petrol şirketleri küresel ısınma sorununun yok sayılması yönünde ciddi çabalar sarf edip büyük bütçeler harcıyor. Küresel ısınma yokmuş gibi bir algılamaya yaratmaya çabalyorlar. Küresel ısınma gerçekleşiyor olsa bile bunun insan faaliyetinden kaynaklanmadığına yönelik çalışmalar yürütüyorlar. Medyanın bir kısmı bu konulara yer vermeye pek yanaşmıyor. Bu nedenle küresel ısınma konusunda ciddi mesafeler alınamıyor. Ama bunun tek nedeni şirketler değil. İnsanların da küresel ısınma sorununu kabul etmesi gerekiyor. Bir noktadan bir noktaya ucuza gerçekleştirilen tek bir uçuşun dahi ahlak dışı olduğuna inanmaları gerekiyor. Uçakların uçtuğu seviyelerde karbondioksit salımlarının küresel ısınmaya çok daha fazla etkisi oluyor. Bu Bangla-

“Daha iyi bir yere gidelim diye düşünen ve uğraşan, bu uğurda bilgisini artıran ve birikim yapan insanlardan biri olmaya çalışıyorum” diye tanımlıyor kendisini Ömer Madra. Yaptığı işleri buna göre belirliyor; zor durumdaki insan ve hayvanların haklarını korumak için yapılan mücadelelerin içinde yer alıyor.

45

ruz. Türkiye'de yayıncılık dışında ticari faaliyetler yapamazsınız. Destek amacıyla tişört, kupa, anahtarlık gibi materyaller satamazsınız

Projenin ayrıntıları nelerdir?

Yayınlanan bir programa bireysel sponsor olma imkanı tanıyoruz. Sponsor olunan tarihte yayınlanan programın başında ve sonunda destekçiye teşekkür ediyoruz. Yarım saat için 50 YTL, bir saat için de 100 YTL talep ediyoruz. Bu rakamlar geçen yıl da böyleydi. Rakamları değiştirmiyoruz. Bu destek bizim yaklaşık 3 aylık giderlerimizi karşılıyor. Kule, bina kiralari, elektrik tüketimini finanse ediyoruz. Bu yıl ayrıca bir Natürmort sergisi düzenledik. 6 sanat galerisi ve 83 sanatçı destek verdi. Birer eserlerinin satışından elde edilecek geliri Açık Radyo'ya bağışladılar. Temasını küresel ısınma olarak belirledik. Küresel ısınma konusunda vatandaş bilincini artırmayı amaçladık.

Küresel ısınma sokaktaki adamın hayatına nasıl etki edecek?

Dünyadaki en önemli iki sorundan biri küresel ısınma. Özellikle petrol şirketleri küresel ısınma sorununun yok sayılması yönünde ciddi çabalar sarf edip büyük bütçeler harcıyor. Küresel ısınma yokmuş gibi bir algılamaya yaratmaya çabalyorlar. Küresel ısınma gerçekleşiyor olsa bile bunun insan faaliyetinden kaynaklanmadığına yönelik çalışmalar yürütüyorlar. Medyanın bir kısmı bu konulara yer vermeye pek yanaşmıyor. Bu nedenle küresel ısınma konusunda ciddi mesafeler alınamıyor. Ama bunun tek nedeni şirketler değil. İnsanların da küresel ısınma sorununu kabul etmesi gerekiyor. Bir noktadan bir noktaya ucuza gerçekleştirilen tek bir uçuşun dahi ahlak dışı olduğuna inanmaları gerekiyor. Uçakların uçtuğu seviyelerde karbondioksit salımlarının küresel ısınmaya çok daha fazla etkisi oluyor. Bu Bangla-

deş'te sellere, Afrika'da kuraklığa neden oluyor. Ancak bu ikisi arasında bağlantı kurmayı sokaktaki insan kabul etmiyor ve kabul etmemek de işine geliyor.

Sorun yakın gelecek için bir Hollywood felaket senaryosu gibi geliyor ve insanlar içselleştiremiyor.

Evet, bir zaman sorunu var. Ama aslında iklim felaketinin altında yatan neden; fosil yakıtından enerji kullanan insanların, üretken ve tüketen şirketlerin büyüme tutkusudur. Büyümenin bir sınırı olması gerekiyor. Çünkü gezegen ve kaynakları sınırlı. Sonsuza kadar büyüyemezsiniz. Tanzimat'ın ünlü şairi Ziya Paşa'nın dediği gibi “Bu terazi bu sikleti çekmez”, yani “bu tartı bu ağırlığı kaldırmaz.” Ama medya bunu duyurmuyor. Sorun burada dğümleniyor. Tüm dünyada, hiçbir ekonomik büyümenin, dengesi bozulmuş iklimin getireceği zararın beldelini ödemeye yetmeyeceği söyleniyor.

Dünya hangi yöne gidiyor?

Bireysel olarak bizim mücadelemize bağlı. Küresel ısınma gibi sorunlar sınır içindeki sorunlar değil. Dünyanın temel iki sorunu olduğuna inanıyorum. Uzay mülk edinip oradan atom bombası atmaya planlayan adamlar var ve bunu yapabilecek kuvvetleri de bulunuyor. Küresel ısınmayla birlikte bu çok büyük bir tehlike. Tutarlı hava tahminleriyle ün salmış bir ABD şirketi, bu yıl Katrina etkisinde üç tane felaketin olacağını tahmin etmiş. ABD'nin en büyük şehirlerinden New Orleans'ı adeta haritadan silen kasırganın aynısından üç tane yaşayacağız. Bunu bilip de bununla ilgili çalışmalar yapmamak çılgınlık değil mi? Silahlara ayrılan kaynakları bu sorunlara ayırmakla kimse uğraşmıyor. Bu manasız.

10 yıl sonra dünyaya ne olacağı belli değil

Küresel açıdan baktığımızda gezegenin ısınması ve sonrasında ne olacağını bilinememesi açısından 10 yıl

bile yetiyor. Sonrası bilinmiyor, çünkü böyle bir model yok. Tarihte hiç olmamış. Dünya 650 bin yıldan bu yana en sıcak dönemini yaşıyor. 20 bin yıldan bu yana da en hızlı ısınma seviyesine ulaşmış durumda. Bunu söyleyenler 2 binden fazla bilim insanının çalıştığı uluslararası kurumlardır. Dünya bir derece daha fazla ısınır ya da atmosferdeki partikül seviyesi iki katına çıkacak olursa sonrasında hesaplayamayacaklarını söylüyorlar. Bunun için de verdikleri en kötü senaryo süresi 10 yıl. Bu süreye jeolojik zamanlara baktığımızda göz açıp kapama süresi bile değil. 3 buçuk milyar yıldır hayat var ve 4 buçuk milyar yıldır dünya var. Dünyadan gelip geçen 50 milyar tür arasında zeki olan tek tür var, insan. İnsan bildiğimiz haliyle 100 bin yıldır dünya üzerinde yaşıyor. Tüm canlı türlerinin ortalama var olma süresine bakıldığında 100 bin yıl olduğu görülüyor. Belki insan da var olma süresini doldurmuştur.

Türkiye'nin en büyük sorunu olarak neyi görüyorsunuz? Küresel ısınma.

15-20 yıllık perspektifte Türkiye'nin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Su savaşları yaşanabilir. Çivisi çıkmış dünyanın çıkmış çivilerinden biri olarak ortalıkta dolaşacak gibi görünüyor.

Çok karamsar ve kötümser bir tablo çizdiniz?

Bence kötümser değil gerçekçi oldu.

Rüzgar sörfü

Alaçatı'nın rüzgar sörfü alanında dünya çapında ün kazanmasıyla birlikte, Türkiye'de rüzgar sörfü sporuna ilgi artıyor. Masmavi denizin üzerinde rengarenk yelkenlerin rüzgar yardımıyla hareket etmesi, izleyenlere de büyük keyif yaşıyor.

Masmavi denizin üzerinde rengarenk yelkenlerin rüzgarın yardımıyla ilerlemesi, Türkiye'nin tatil beldelerinde sıkça rastlanan bir manzara olmaya başladı. Özellikle Alaçatı'nın rüzgar sörfünde dünya çapında ün kazanması, Türkiye'de rüzgar sörfüne ilgiyi artırdı. Her geçen gün bir yenisi açılan rüzgar sörfü okullarında her yaşta insan rüzgar sörfü öğrenebilir. Rüzgarın olduğu her yerde yapılabilen rüzgar sörfünün ilginç bir tarihi var.

İlk kullanımı 1960'lara dayanan rüzgar sörfü, dalga sörfü tahtasından türetildi. Dalga sörfü için kullanılan tahtanın üzerine yelken eklenmesiyle ortaya çıkan rüzgar sörfü ilk kez 1964'te Newman Darby adında bir ABD'li tarafından kullanıldı. Darby'nin "Sailboard" adını verdiği ilk rüzgar sörfünü kullanması "Popular Science" dergisinde de haber oldu. Fakat rüzgar sörfünün ününü kazanması, rüzgar sörfünün babaları olarak kabul edilen Jim Drake ve Hoyle Schweitzer'in bu aleti kullanmasıyla gerçekleşti. Dalga sörfü yapan Drake ve Schweitzer dalga olmadığında da kullanabilecekleri bir sörf yarattılar. Rüzgar sörfünde dalga ya gerek olmadığı için bu spor hızla ün kazandı ve birçok insan tarafından sevildi.

Ne gerekiyor

Rüzgar sörfü, sörf tahtasına takılı üç bölümden oluşuyor. Yelken direği, yelken ve tutma çatalı. Sörf tahtası dayanıklı olması için polyester ya da polietilen maddelerinden yapılır ve yüzebilmesi için içine köpük doldurulur. Sörf tahtasının ön yüzü sörfçülerin ayağının kaymaması için pürüzlü yapılır, arka yüzü ise suda kayabilmesi için pürüzsüzdür. Yelkenler kullanıcının vücut yapısına bağlı olarak beş ile altı metre kare arasında değişir. Suya düştüğünde kaldırılabilmesi için yelkene bir ip bağlanır. Öne ve arkaya rahatlıkla hareket eden yelken sayesinde, rüzgarın yönüne göre sörf tahtası suyun üzerinde hareket eder. Yelken direği hareketliliği artırmak için esnek yapılı ve rengarenk boyanır. Yelken sporunda geçerli olan rüzgar yönü, akıntı ve ağırlık kuralları, rüzgar sörfünde de geçerli. Bu kuralları temel düzeyde bilmek rüzgar sörfünü başlangıç düzeyinde yapabilmek için yeterli.

Dalga sörfü için ideal rüzgar değeri 15 ile 25 deniz mili arasında olmakla birlikte, beş deniz milinden 50 deniz miline kadar olan rüzgarlarda rüzgar sörfü yapılabilir. 1984 yılından bu yana olimpiik bir spor dalı olarak kabul edil-

len rüzgar sörfü yarışmalarında, farklı değerlendirme kriterleri bulunuyor. Olimpik Rüzgar Sörfü Klasmanı, Formula Rüzgar Sörfü Klasmanı, Slalom ve SuperX yarışlarında sörfçüler bir parkurda yarışır. Speed Racing yarışmasında ise sörfçüler sırayla 500 metrelik düz bir parkurda yarışıyor. Free Style ve Wave klasmanlarında ise jüri, yarışmacılara teknik ve çeşitlilik üzerinden puan veriyor. Bu klasmanlar izlemesi en zevkli rüzgar sörfü yarışları. Her sörfçünün kendine özgü bir stili oluyor ve yeteneklerini son noktasına kadar sergiliyor. Rüzgar sörfü denince akla ilk gelen yer, Hawaii takım adalarından Maui Adası. Maui Adası hem denizle hem de doğasıyla tam bir cennet. Adanın kuzeyi

denizle hem de doğasıyla tam bir cennet. Adanın kuzeyi dalgalarıyla, güneyi ise rüzgarıyla ünlü. Tüm yıl boyunca hem rüzgar hem de dalga sörfü yapılabilen bu ada, aynı zamanda doğasıyla da insanları büyütüyor. Rüzgar sörfü için dünya üzerindeki en zor üç noktadan ikincisi kabul edilen Maui Adası'ndaki dalgaların en ufağı bile iki metre. Sydney Körfezi rüzgar sörfçüleri için dünyadaki en zor nokta olarak kabul ediliyor. Kapalı ve dar bir koy olan Sydney Körfezi'nde her yandan dalga geliyor ve rüzgar sürekli değişiyor. Bu duruma bir de yoğun deniz trafiği eklenince, en usta sörfçüleri bile zorlayan bir koşul ortaya çıkıyor. Arjantin ise doğrudan okyanusa baktığı için açık denizde sörf yapmak zor bir iş ve çok deneyim gerektiriyor.

Türkiye'de rüzgar sörfü Son yıllarda Türkiye'de rüzgar sörfü yapılabilen yerlerin sayılarında artış görülüyor. Alaçatı dışında, Marmara Bölgesi'nde Büyükçekmece Gölü kıyısında, Saros Körfezi'nde, Karadeniz kıyısındaki Gümüşdere Plajı'nda ve Tuzla'da; güneyde ise Çeşme Ilca'da, Çiftlikköy'de bulunan Pirlanta Koyu'nda, Datça'da, Bodrum

Bitez ve Akyarlar'da rüzgar sörfü yapılabilir. Türkiye'de aynı zamanda ulusal ve uluslararası rüzgar sörfü yarışmaları da düzenleniyor. 7-16 Haziran 2006 tarihleri arasında Alaçatı'da Petrol Ofisi Olimpik Windsurf Avrupa Şampiyonası düzenlendi. Yine Alaçatı'da 29 Haziran-2 Temmuz 2006 tarihleri arasında Avrupa Freestyle Sörf Şampiyonası "King Of The Bay" düzenlendi. Ağustos'ta ise dünya sörfçüleri, Slalom Windsurf Dünya Şampiyonası için Alaçatı'da bir araya geldi. Aynı zamanda farklı sponsorlar eşliğinde, Alaçatı ve Datça'da ulusal yarışmalarda düzenleniyor.

Alaçatı'dan sonra Datça da rüzgar sörfünün çok iyi yapılabileceği bir yer. Datça rüzgar sörfü merkezi olma yolundaki ilk adımını Haziran ayında Datça WindSurf Cup 2206 yarışmasını düzenleyerek attı. Datça'nın rüzgarın sörf için bulunmaz bir fırsat olduğunu söyleyen, hatta bazı açılardan Alaçatı'dan daha iyi olduğunu vurgulayan, Türkiye'nin en iyi rüzgar sörfçülerinden Bora Kozanoğlu, en büyük eksikliğin tesis olmaması olduğunu dile getiriyor. Alaçatı'da sörf okulu bulunan ve Türkiye'yi yurtdışında başarıyla temsil eden Kozanoğlu sponsor eksikliğine dikkati çekiyor. Türkiye'de birinci ya da ikinci olanlar dışında kimseye sponsor desteği vermediğini söyleyen Kozanoğlu, aileden gelen bir para olmazsa sörfçü olmanın çok zor olduğunu vurguluyor.

Kaynaklar:

<http://www.denizce.com>
<http://www.milliyet.com.tr>
<http://www.navigamagazin.com>
<http://www.sportworks.com.tr>
<http://www.windsurfing.com.tr>

Öğrenmek için en iyi yer Alaçatı

Türkiye'de rüzgar sörfü denilince akla ilk Alaçatı geliyor. Bu durumda, Alaçatı'nın dünyanın en iyi sörf mekanları arasında olmasının büyük payı var. Alaçatı yaklaşık 15 yıldır rüzgar sörfü yapılabilen bir koy. Çeşme'ye yedi kilometre uzaklıkta olan Alaçatı'yı rüzgar sörfü cenneti yapan neden; kesintisiz rüzgar ve dalgasız, sığ denizi. Alaçatı sahili yaklaşık 700 metre uzaklığa kadar derinliği bir buçuk metreyi geçmeyen bir kumsala sahip. Dolayısıyla burası hem rüzgar sörfünü öğrenmek için ideal hem de profesyoneller tarafından çalışma alanı olarak kullanılıyor. İlk olarak 1970'lerin sonlarında yabancı sörfçüler tarafından keşfedilen Alaçatı Koyu, bugün birçok rüzgar sörfü okutana ev sahipliği yapıyor. Alaçatı'ya gidip rüzgar sörfü eğitimi alabilir; düzenlenen yarışmaları seyredebilir ve keyifli dakikalar geçirebilirsiniz.

"Sporcu var, antrenör yok"

Türkiye'nin en iyi rüzgar sörfçülerinden biri olan Ertuğrul İçingir, birçok uluslararası yarışmada Türkiye'yi temsil etti ve iyi dereceler aldı. İçingir, aynı zamanda dünyanın birçok yerinde rüzgar sörfü de yaptı. İçingir'e göre Türk rüzgar sörfçülerinin eksiği antrenörsüz çalışmak. Antrenörsüz çalışan Türk sörfçülerin pupası eksik. Pupa, arkadan gelen rüzgarla sörf yapmak, orsa da karşıdan gelen rüzgarla sörf yapmak demek. Karşıdan gelen rüzgarla yapılan sörf daha uzun sürüyor. Aynı mesafe pupayla yarım saatte gidilirken, orsayla bir buçuk saatte gidiliyor.

için silahına çentik atar. Benim kalemimde çentik bulamazsınız. Bazı gazeteciler yok ederek mesleklerini yapıyor, ben insanların, toplumun iyi yönlerini bulmaya çalışıyorum. Başkalarının yapmadıklarından çok kendi yaptıklarımla ilgileniyorum. Eleştirilerimde ölçülüyüm, kimseyi karalamıyorum.

Liboş'u nasıl tanımlıyorsunuz? Bu kavramdan rahatsız oluyor musunuz?

Bu kelime ilk kez benim için söylendi. Siyasal ideolojim liberal demokrasi, yakınlarım bana Memo der. Liberal Memo, liboş oluyor. Türkiye'de faşist, baskıcı çok kişi var. Başkalarının ölçütü buysa, liboş olmaktan gurur duyuyorum.

Türkiye'de gazeteci olmaktan memnun musunuz? Memnunum, Türkiye'de gazeteci olmak dünyaya açılma imkanı olursa güzel. Gazeteciliğe başladığımda en az beş dil öğrenmeyi hedeflemiştim; Farsça, Rusça, Arapça, İngilizce ve Fransızca. İki yıl Rusça dersi aldım. Fars Kültür'e gittim. Fransızca dil kitapları bitirdim. Almanca için özel ders aldım. Yalnızca İngilizce biliyorum. İyi bir gazeteci olmak için Rus ve Arap dünyasını iyi takip etmek gerek. O zaman dünyaya kaynak olabilirsiniz, ama ben başaramadım.

Yapmak isteyip de yapamadığınız bir şey var mı? Şu an kestiremiyorum. Orhan adlı bir arkadaşım başından geçen bir olayı anlatmıştı. Lisedyken edebiyat öğretmeni “Orhan, hayatımda hep bir roman yazmak istedim ama zamanım olmadı. Yalnız son paragrafını yazdım, senin edebiyatın iyi sen bunun başını getir” demiş, Orhan'a bir kağıt vermiş. Kağıtta, “Ahmet Bey hayatında istediği her şeye kavuşmuştu” yazıyormuş. Bu benim için geçerli değil ama dolu bir hayatım oldu. Mesleğimde ilerleyebildim.

yok. Gazete bordrolarıyla siyasi parti kadrolarını karıştırmak büyük yanlış. Benim gazeteciliğe başladığım yıllarda Milliyet'in sahibi başkaydı, şimdiki başka. Hürriyet ve Sabah'inkiler de öyle... Gazetenin sahipleri bile değişiyorsa, çalışanları neden değişmesin?

Türkiye'deki gazete ve gazetecileri nasıl buluyorsunuz? Gazeteler kararsız. Dünyada gazeteler ikiye ayrılıyor; ciddi, kaliteli gazeteler ve tabloid gazeteler. Magazin önemli bir haber dalı ama Türkiye'de yanlış yorumlanıyor. Türkiye'deki ciddi gazeteler tabloid olmaya çalışıyor. Magazin ana gazeteyi sürükleyen bir unsur olduğu zaman, gazetenin seçkin bir gazete olması beklenemez. Benim favori gazetem, her gün takip ettiğim Wall Street Journal.

Sizce gazetelerimiz neden okunmuyor? Gazetelerimiz okunuyor, ama ekonomik nedenlerle fazla satılmıyor. Gazetelerin halkı etkilediğini düşünüyorum. Güncel konuları gazeteler belirliyor. Bence şu an Türk basını layık olduğu yerde.

Kendinize özgü, çok eleştirilen bir çizginiz var. Bu çizgiyi nasıl yakaladınız ya da yakalamak için herhangi bir çalışma yaptınız mı? Çizğim kişiliğimi yansıtır, temeli bilgiye ulaşmak ve kuşku. Okuduğum her şeyden birş eyler öğreniyorum, her konuştuğumda yeni bir şey keşfediyorum. Hiçbir şeyden tam emin değilim. Sürekli arayış içindeyim. 50 yıl sonra doğmuş olmayı isterdim. Böylece bugün merak ettiklerimi bilip yeni şeyleri merak edebilirdim.

Siz de başkalarını kıyasıya eleştiriyorsunuz. Arkaya bakıp da “bunu keşke söylemeseydim” dediğiniz olmadı mı? İnsanların karakterine bağlı, kimseyi yenmek, mahvetmek istemem. Batı'da kovboylar öldürdükleri her kişi

çorba kazanı gibi, bazen biri böyle cıva döküyor ve kocular üste çıkıyor. Onun dışında leziz bir ülke.

Yaşamda en çok neden zevk alırsınız? Gazeteci, okumalı dinlemeli. Dinlediklerinize yeni bir şey keşfediyorsunuz. Kitap okurken sabahlıyorum. İnternette sörf yapmak, Google'da merak ettiğiniz konuları araştırmak, seyahat etmek, müzik dinlemek, çocuklarım ve torunlarımla olmak hayatımı zevkli kılıyor.

Çok okuduğunuz ve hiç unutmadığınız söylenir, unutmamak iyi mi kötü mü? Hafızam fena değildir. Eşim, “Bunadığın zaman beynin çöplüğe dönecek, bildiğin her şey karışrsa felaket olur” diyor. Kendinizi zorlayıp iyi şeyleri daha çok hatırlıyorsunuz, kötü şeylerden ders alıyorsunuz. Bazı şeyleri 40 defa gördüğünüz zaman ani tepkiler vermiyorsunuz.

Tabanca yerine iPod taşımayı önerdiğiniz bir yazınız vardı. Sizin de iPod'unuz var mı?

Evet, şimdilik 9 bin 500 şarkı indirdim. Dinlemek istediğim şarkıları seçip yüklemek gecelerimi alıyor. Klasik Türk müziği, Batı müziği, operalar bugünkü pop şarkılar var. İnsanların güçlerini bellerinde taşıdıkları silahlar yerine bir iPod'un içine sığan kültürel altyapılarıyla gösterdiklerini hayal etsenize!

Neden gazetecilik? Babamın da gazetesi vardı. 13 yaşında babamın yazılarını gazeteye taşıyarak çalışmaya başladım. Kitabını bana dikte ettirdi. Gazetecilik bir alışkanlık oldu. Hukuk fakültesindeyken de gazetecilik yaptım.

Hürriyet, Sabah, Yeni Şafak, Cumhuriyet pek çok gazetede çalıştınız. Bunun nedeni neydi? Herkes geziyor. Çoğu gazetenin kendine ait bir kimliği

Lezzet avcılığı yaptığınız seyahatler var mı? Tropik kuşların tükürükleriyle yaptıkları sepete benzer yuvalar vardır. Hong Kong'da bunları orkide avcıları gibi toplayıp Bird Nest (kuş yuvası) adlı tatlıyı yapıyorlar. Bir defa yedim ve çok sevdim. Yalnızca lezzet avcılığı için seyahat yapmıyorum, ama her seyahatimde farklı tatlar yakaladım. Lezzet anlayışım çok karmaşık değil. New York'da Central Park'ta oturup köşedeki satıcıdan aldığım Hot Dog'a hardal sürüp yemeyi, Zürih'in eski şehrine gidip el arabasında satılan Frankfurter'den yemeyi çok seviyorum.

Bir röportajınızda, “Charles de Gaulle'ün Fransa'da 300 peynir çeşidi var. Bir memlekette bu kadar çok çeşit peynir bulunuyorsa o ülkeyi idare etmek zordur” sözlerine atfta bulunup, yalnızca Gaziantep'te 60 çeşit patlıcan yemeği olduğunu söylemişsiniz. Bir ülkenin yemek kültürü, o ülkedeki insanların aynası mıdır? Bir ülkenin sebze yemekleri çoksa o ülkede yerleşik yaşam vardır. Bir yerde çok fazla sos kullanılıyorsa oranın et ve balığında iş yoktur. Fransa'da sossuz yemek düşünülemez. Patlıcan yakın zamana kadar Avrupa'da çiçek olarak yetiştirilen bir bitki. Birkaç yıl önce Londra'da gittiğim Michelin Rehberi'nden ödül kazanmış bir restoranda “yeni İngiliz mutfağı keşfi” diye patlıcan kızartması getirdiler! Oysa yalnızca Gaziantep'te 100 çeşit patlıcan yemeği yapılıyor.

Türkiye'yi bir yemeğe benzetmenizi isteseydik, neye benzetirdiniz? Çorbaya benziyor. Eskiden kabadayılarn Sirkeci'deki dükkanlardan haraç almak için çeşitli yöntemleri varmış. Ceplerinde cıva dolu şişeler taşırarmış. İşkembeci dükkanları haraç vermezse kazana bir damla cıva dökerlermiş, kimyasal reaksiyonla koku veren pislikler yukarı çıkarmış. Kokudan durulmazmış. Türkiye de

48 söyleşi: Mehmet Barlas

röportaj: damla tomru

Mehmet Barlas hobisini meseleğe dönüştürebilen az sayıdaki şanslı kişilerden. Çocukken babasının gazetesinde kokladığı mürekkep yerini bilgisayar tonerlerine, demirden harf kalıplarıysa tahtını sanal harflere bıraktı. Değişmeyen tek şey olayları gözlemleyip, yorumlarını kaleme alan gazeteciler oldu. Barlas 13 yaşında babasının yazılarını gazeteye götürerek adım attığı basın dünyasında, yarım yüzyılı geride bıraktı. Barlas, bir gazetecinin sürekli okuması ve dinlemesi gerektiğine inanıyor. Gündüzlerini gazetede ki kitaplarla çevrili odasında, geceleriyse iPod'u için MP3 indirip, kitap sayfaları arasında kaybolarak değerlendiriyor. Her saniyesi değerli. Barlas siyaset yoğunluklu yazılar yazıyor, programında siyasetten konuşuyor... “Hiç mi sıkılmadınız bundan?” diye soracak olsanız sizi şaşırtabilir: “Çok sıkılıyorum, Türkler yüzlerce kez Kemal Sunal filmlerini izliyor, siyaset de onun gibi. 1924'te üç sorun vardı; Şeyh Sait isyanıyla Kürt sorunu, şapka devrimiyle laiklik sorunu ve ekonomik kalkınmamışlık. 2006'da da aynı sorunlar var. Ne zaman çağdaş uygarlık düzeyine ulaşıp zengin olacağız, ne zaman laiklik sorunu şeriat tehlikesinden kurtulacak, ne zaman Kürt sorunu çözüme kavuşacak hala bilemiyoruz...” Meslektaşları arasında en çok tartışılan isimlerden biri olan Barlas'la siyaset dışında konuşmak istedik. Kendisini gurme yerine obur anlamına gelen gourmant diye tanımlasa da yakın çevresi onun yemek bilgisi ve damak tadını iyi biliyor. Bu söyleşide Antep mutfağından müziğe, gazetecilikten iPod kullanımına kadar, diğer bir deyişle kendisine dair bilinmeyen yönlerini konuştuk. Ortaya lezzetli bir söyleşi çıktı.

Hakkınızda araştırma yaparken pek az kimsenin sahip olduğu bilgilere ulaştık. Örneğin, Gaziantep'ten gelen kökeniniz ve yemeğe ilginiz gibi... Bu mutfağın lezzetiyle büyüdüm. Antep mutfağı yalnız

ca kebab olarak bilinse de karma bir yemek kültürüne sahiptir. Yerleşik düzen hakim olduğu için sebze yemekleri boldur. Anadolu örneğin, bulgur ve pirinç pilavı bölgeleri diye ikiye ayrılır, Antep'te ikisi de vardır. Batı Anadolu ve Akdeniz zeytinyağı uygarlığı, Kuzey Avrupa ve Doğu Anadolu tereyağı uygarlığıdır. Antep'te ikisi de kullanılır. Bu çok boyutlu mutfak sayesinde değişik lezzetleri önyargısız deneyebiliyorum. Sebzeli yemekleri çok severim. Antep mutfağının özelliği sebzeyle etin sıcak yoğurtla birleştirilmesidir. Şiveydiz diye bir yemeği vardır; taze soğan, sarmısak etle haşlanır, sonra yoğurtla terbiye edilir, üstüne Antep'e özgü haspır otu eklenir.

Yemek yapıyor musunuz? En çok hangi yemeği yapmayı seviyorsunuz?

Başım sıkılırsa yemek yapabilirim. Kitaplara bakarak mayonez, pilav yapabilirim. Sürekli aynı yemekleri pişirmenin yemek yapmak olduğunu düşünmüyorum. Var olan mutfağın üstüne yeni tatlar katmak yani yaratıcı mutfak konusundaysa deneyimim yok.

En sevdiğiniz mutfak hangileri? İlk tercihim Türk yemekleri. Kuru fasulye pilav, iyi yapılmışsa pilavın yanında karniyarık, mantı sevdiğim yemeklerden. Sebze yemekleri, çılbır, sucuklu yumurtayı da severim. Gurme değil, gourmant, yani oburum. Nouvelle Cuisine yapan, Michelin Rehberi'nden yıldızlı restoranlara da gidiyorum. Ama Apik'te işkembe çorbası içmeyi tercih edebilirim.

Kariyeriniz, yediğiniz yemekleri de değiştirdi mi? Bulduğumuz coğrafya nedeniyle Batı Anadolu, Akdeniz, Rum ve geleneksel İstanbul mutfağını taniyorum. Mesleğim nedeniyle çok gezdim, bu seyahatlerde farklı mutfakları tanıma şansım oldu. Damak tadımın karma olmasında mesleğimin rolü olmuştur.

Lezzetle siyaset arasına sıkışan sohbet

Damak tadı

Lezzet de güzellik gibi göreceli bir kavram. Ve toplumların kendine özgü bir damak tadı olduğu da gerçek. Yeditepe Üniversitesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölüm Başkanı Bike Kocaoğlu, Türk damak tadını ve yemek modasını anlattı.

Her toplumun damak tadı kendine özgü. Meksikalılar acıya hayır diyemiyor, Hintliler baharatları vazgeçemiyor, İtalyanlar sevdiği lezzetlerin rengini bayraklarına taşıırken, Fransızlar "sos, sos, sos" diyor. Yeditepe Üniversitesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölüm Başkanı Bike Kocaoğlu'na göre coğrafi şartlar, yaşanan bölgenin iklim yapısı, kültürel miraslar ve diğer toplumlarla kurulan ilişkiler damak tadını yapılandırıyor. Türk mutfağının ve damak tadının diğer toplumlara oranla daha zengin ve gelişmiş olmasını da Orta Asya'daki göçebe hayatına, İslamiyet'in kabulüne ve sayısız medeniyete ev sahipliği yapmış Anadolu'ya bağlıyor.

Yaşam şekilleri ve farklı coğrafi koşulların yeni tattaların doğuşuna neden olduğu aşikar. Göçebe hayatı yaşayan Orta Asya Türkleri de peyniri, yoğurdu, turşuyu ve kavurmayı bu şekilde keşfetmiş. Kocaoğlu göçebe hayatın damak tadı üzerindeki etkilerini şöyle anlatıyor: "Bir yerden başka bir yere göç ederken yanınıza at, koyun gibi hayvanları ve uzun süre bulmadan bekleyebilecek gıdaları alabilirsiniz. Göçebe toplumlarda gelişmiş bir damak tadından söz edemeyiz, damak tadı yerleşik düzene geçtikten sonra şekillenir." Türklerin yüzyıllar süren göçü, Anadolu topraklarında son bulmuş. İslamiyet'le tanışan Türk toplumu, Müslümanlığın beslenme konusundaki şartlarıyla kendi yemek kültürünü harmanlamış.

Kocaoğlu'na göre İslamiyet damak tadımızı olumlu yönde etkilemiş. İslamiyet'teki nimet kavramı ve nefsi terbiye etme düşüncesi israfı engellemiş.

"Osmanlı mutfağı, füzyon mutfağı"

Osmanlı mutfağı Türk yemek kültürünün olgunluk çağını temsil ediyor. Kocaoğlu toplumdaki farklı din ve kültürlerden esinlenen, Baharat Yolu sayesinde farklı tatları keşfeden, sınırları içindeki değişik coğrafi şartlara sahip topraklardan faydalanan Osmanlı mutfağının füzyon mutfağı olduğu düşüncesinde. "Bence en iyi füzyon mutfağı, Osmanlı Saray Mutfağı'dır. Rumeli, Bolu, Gaziantep, Kafkasya, Arap Yarımadası ve Avrupa mutfaklarının etkisini taşıyor. Etkilendiği mutfakları sağlıklı ve leziz şekilde sentezleyebilmiş. Örneğin zeytinyağlı yaprak dolması... Rumlardan dolması az baharatlı, bol pirinçli ve limonlu olur. Ermeniler baharatı çok sever, dolmaya kahve bile koyar. Türk usulü dolma ise ikisinin arasındır." Osmanlı Saray Mutfağı, ülkeye gelen gıdaları ilk deneyen ve benimseyen mutfaktı. Bazı pişirme teknikleri ve gıdalar, yemek kültürünce kabul görürken, bazıları da yalnızca moda olarak kalıyor ve belli bir süre sonra unutuluyordu. Amerika'nın keşfiyle Avrupa'ya gelen domates, Türk damak tadına uygun olduğu için etli, zeytinyağlı pek çok yemeğe eklenip, sofralardaki yerini aldı. 19. yüzyıl saray sofralarında neredeyse her öğün yenilen kuşkonmaz ise zamanla unutuldu.

Yemek modası

Sınırların kalktığı günümüzde dünyadaki yeni eğilimlerin bir gastronomi modası yarattığını ve bu modanın yüzyıllık damak tadlarını dahi etkisi altına aldığını görüyoruz. Kocaoğlu'na göre, "Moda olan mutfaklara baktığımızda Çin, Meksika, Türk gibi Avrupa ve Amerika'ya göç veren mutfakları görürsünüz. Spagetti anavatani İtalya'da değil, Amerika'daki bir İtalyan mahallesinde moda olmuştur. En leziz Çin yemeklerini, Londra'da yedim. Son 20 yıldır Avrupa ve Amerika'da yemek modası var. Bizde de yeni başlıyor. Belli bir ekonomik düzeye ulaşan ülkelerde insanlar karın doymak için değil zevk almak için yemek yiyor, yeni tatlar arıyorlar. Yurtdışı seyahatleri ve globalleşme de yemek modasını tetikliyor".

Moda ve modern hayat koşulları beslenme alışkanlıklarını yeniden yaratıyor. Durum olumlu olduğu kadar olumsuzlukları da içeriyor. Kocaoğlu bu konudaki memnuniyetsizliğini şu şekilde dile getiriyor: "Sağlıklı beslenme moda diye, garip yemekler yeniyor. Türk mutfağı dünyanın en sağlıklı mutfağı. Et, tahıl, baklagil ve sebze mutfağımızda çok dengeli kullanılır. Yüzyıllar öncesinden günümüze gelmiş münüler var. Örneğin kuru fasulye, pilav, yeşil soğan ve ayran münüsü protein, karbonhidrat ve vitamin kombinasyonundan oluşuyor. Bulgur pilavı ve mercimek beraber yenince et yemiş kadar protein alıyorsunuz."

Yemek yemek zorunluluk olmaktan çıktı... Dünya mutfaklarından örnekler sunan restoranların açılması, büyük otellerin düzenlediği İspanya mutfağı günleri, Uzakdoğu lezzetleri haftası gibi organizasyonlar sayesinde yemek keyifli seyahatlere dönüştü.

Türk mutfağı hem leziz hem sağlıklı

Beslenme uzmanlarının önerdiği dengeli beslenme bizim mutfağımızın temelini oluşturuyor. Mutfağımızın temel özelliği gıdaları dengeli ve lezzetli karışımlarla sunması. Akdeniz Mutfağı'ndan daha sağlıklı bir mutfak. Genelde kebablardaki gibi bütün et kullanılmaz. Yahnilerde, sebze yemeklerinde tat vermesi için parça et ve kıyma kullanılır. Karniyarık, etle tatlandırılmış bir sebze yemeği, yanına pilav da eklenince ortaya dengeli bir münü çıkıyor. Türk Mutfağı'nın asırlık münüleri var. Kuru fasulye, pilav, taze yeşil soğan ve ayran münüsü, vitamin, protein ve karbonhidrat kombinasyonudur. Kırsal alanlarda baklagiller ve tahıllar beraber yenir, mercimek ve bulgur gibi, böylece et yenmiş kadar protein alınır.

Global lezzetler

Kocaoğlu'na göre fast food global bir lezzet. Amerika'dan Çin'e, Fas'tan İsrail'e dünyanın pek çok ülkesinde fast food tüketiliyor. Döner, hamburger, donut'lar farklı ülkelerde kolayca benimseniyor. Kocaoğlu fast food'u bir moda dalgası olarak değil, uzun yıllardır süregelen bir yeme şekli olarak görüyor; "Türkiye'de hamburgerden önce de fast food vardı; sucuk ekmeği, köfte ekmeği ve simit. Simit ayran münüsü oldukça doyurucu ve besleyicidir. Fast food'un sağlıklı beslenmenin baş düşmanı, obezitenin kaynağı olarak gösterilmesine karşıyım. Haftada bir kez olmak kaydıyla fast food tüketmek zararlı değil. Bence Mc Donald's'ın Türkiye'ye gelmesinin iyi yönleri de var. Mc Donald's'a özgü patateslerin tohumu getirilip bizim tarlalarımıza ekildi. Dünyanın birçok ülkesine bu patatesleri ihraç ediyoruz. Franchise sistemiyle gıda sektöründe hijyen ve disiplin kavramları önemsenmeye başladı."

Pancar ve lahanalı borscht çorbası

Malzemeler (2 kişilik)

- 2 su bardağı doğranmış lahanaya
- 1 demet soyulmuş ve kibrit biçiminde kesilmiş pancar
- 1 adet doğranmış soğan, 1 büyük patates
- 1 çorba kaşığı mısırözütü yağı
- 1 diş ezilmiş sarımsak
- 1/2 tatlı kaşığı kimyon
- 2 su bardağı et suyu (ya da et bulyonlu su)
- 1/2 su bardağı su
- 1-2 çorba kaşığı sirke (varsa şarap sirkesi)
- 1-2 çorba kaşığı krema ya da yoğurt
- Tuz, çekilmiş karabiber

Hazırlanışı

- Bir büyük tencereye yağı koyun. Soğanı yağda yumuşatıncaya kadar kavurun. İçine sarımsak, kimyon, lahanaya ile soyulmuş ve iri kesilmiş patatesi ekleyin. 1 dakika süreyle karıştırarak pişirin. İçine et suyu, 1/2 su bardağı su, soyulmuş ve doğranmış pancar, sirke, tuz ve karabiberi de ekleyin. Kaynama başlayınca, tencerenin kapağını kapatıp altını kısın. 25 dakika pişirin. Üzerini krema ve dereotu ile süsleyip servis yapın.

Onlar için “kebab yeme kültürünü değiştirdiler” demek pek de yanlış olmasa gerek. Adanali dört kuzenin İstanbul’da lezzet, hizmet kalitesi ve atmosfer açısından düzgün kebab yiyecekleri bir yer bulamadıkları için 1998 yılında hobi olarak açtıkları ilk restoran, kebabın başarı hikayesine dönüştü.

Tike, önce bir kebabçıdan beklenmeyen şıklık ve dekorasyonu dikkat çekti. Sonra kokusuz ve dumansız bir ortamda kebab yiyip, şarap yudumlamak isteyenlerin uğradığı ilk adres olarak adını duyurdu. Dünya standartlarında yemek ve hizmet kalitesi sunan Tike, kebabı ucuzca yenecek bir yemek olmaktan çıkarıp prestijli ve pahalı bir restoran yemeği haline getirdi.

Tike, İstanbul’daki restoran sayısını dokuza çıkardı. Türkiye’deki diğer restoranlar Ankara, Antalya ve yaz aylarında Bodrum’da hizmet veriyor. İstanbul ve Türkiye’deki başarıları onları yurtdışına da taşıdı. Evet, Türkiye’de kabına sığamayan Tike önce Atina, sonra da İsrail’de restoran açtı. Atina’daki restoran o bölgenin en iyi restoranları arasında gösteriliyor. Gidenler günler öncesinden rezervasyon yaptırıyor. İsrail’deki restoran da pek farklı değil, hafta sonlarında kapıda kuyruklar oluşuyor. Tike toplamda 14 restorana ulaştı. Yenileri de yolda. Kuruculardan Mehmet Ali Burduroğlu “Her an Atina’daki yeni restoranımız devreye girebilir” dedikten sonra pek çoğu yurtdışında olmak üzere 100’e yakın restoran açmayı planladıklarını söylüyor.

“Bana göre Türkiye’nin en güzel kebabı Adana Kebab ve Ali Nazik’tir” diyen Burduroğlu, haftada bir kez kebab yiyor. 46 yaşında olduğu için sağlığına dikkat etmek zorunda olduğunu düşünüyor ve haftanın diğer günlerinde Tike’nin et ve tavuk külbastı gibi ızgara ürünlerini tüketiyor.

Kebab yeme kültürünü değiştirdiğiniz söylenebilir mi? Türkiye’de yemek sektöründe en fazla rekabetin olduğu alan, kebabçılık. Çok sayıda kebabçı var. Piyasada her ürünün olduğu gibi kebabın da bir algılanma değeri var. Bu algılanma değeri nedeniyle kebab ucuzca yenecek bir yemek olarak düşünülüyordu. Oysa İtalyan restoranındaki bir yemeğe daha yüksek ücretler ödeniyor. Tike’yle birlikte kebabın algılanma değerini yukarı çıkarmayı başardık. Örneğin Tike, Türkiye’de kebabçı da en fazla şarap içilen restoran unvanına sahip. İnsanların kebab yeme kültüründe bir değişiklik yarattığımızı söyleyebilirim.

Tike’yi açma fikri nasıl ortaya çıktı?

Tike, aile kültürümüzün bir yansıması olarak ortaya çıktı. Güzel yemekler yemeyi seven ve servis kalitesine önem veren bir aileden geliyoruz. İstanbul’da lezzet, servis/hizmet ve atmosfer yönünden mutlu olduğumuz bir yer bulamadık. Mutlu olacağımız bir yer açmak için 1998 yılının başında kuzenlerimle sohbet etmeye başladık. Bu bir aile şirketi. 1998 yılının ortalarında “Tike’ye gelenleri evimize gelen misafirlerimiz gibi eksiksiz ağır-

lamak” misyonuyla faaliyete geçtik. O tarihten itibaren her zaman beğenilen, takdirle karşılanan ve en iyiler listesinde olan bir işletme haline geldik. Beklentilerimize paralel bir ticaret yapıyoruz. Oyun olsun diye bu işe girmedik. Bir hobiydi, ama ticaret mantığına sahipti. Başarılı olacağımızı biliyorduk.

Kebaptan önce ne yapardınız? Profesyonel yöneticiydim. Amerika’da 17 yıl yaşadım. Sağlık ve elektronik sektörü için üretim yapan bir plastik firmasında değişik seviyelerde çalıştım. Son 3-4 yılımı da kontak lens üzerinde harcadım. Patentlerim olduğu için “biraz bilim adamıyım” diyorum. Sonra Türkiye’ye geldim. Amerika’da çalıştığım şirketle birlikte Türkiye’de bir fabrika açmayı düşündük ama olmadı. Bir süre plastik ticareti yaptım. 2001 krizinde bu işi kaybettik. Zaten o tarihlerde Tike’nin başarısı vardı. Sonrasında tamamen Tike’ye odaklandım.

Bugüne kadar kaç kişiye hizmet verdiniz? Türkiye’de ortalama 2 milyon misafir ağırladık. Bunun yüzde 30’u ülkemize gelen yabancı misafirlere oldu.

şuyor. Yurtdışı restoranlarımızda 160 bini aşmış durumdayız. Türkiye’nin en güzel yerlerinde restoran açmaya çalışıyoruz. A ve B grubuna hizmet vermeye çalışan bir sistem kurduk. Yurtdışında da aynı hedef kitleye hizmet veriyoruz.

Yurtdışına açılma fikri nasıl oluştu?

Önce “İstanbul’un restoranı olalım” dedik ve İstanbul’da şubeler açıp büyüdük. İstanbul’da başarılı olduktan sonra “Ülkemizin restoranı olalım” dedik ve Türkiye’nin çeşitli yerlerinde restoran açtık. Elde ettiğimiz başarıları kendimize güvenimiz artınca “Bölgemizin restoranı olalım” diye yola çıktık. İsrail, Ukrayna ve Yunanistan ekseni üzerinde ticaret yapma çalışmalarımız başladı. Hem piyasayı hem de insanların alışkanlıklarını anlamak üzere hareket ettik. Yurtdışı restoranlarımızın ilki yaklaşık 2,5 yıl önce Atina’da açıldı. Orada büyük bir başarıya ulaştık. Restoranımız oranın en iyi restoranları arasında gösteriliyor. Atina’dan aldığımız heyecanla İsrail restoranımızı açtık. Büyük ilgi görüyor, kapıda kuyruklar oluşuyor. Yunanistan’daki başarmız orada da devam edecek.

Yurtdışında mönülerinizde değişiklik oluyor mu?

Yunanistan’da meze ağırlıklı yemeklerimiz var. Burada olmayan bazı mezeler orada var. Bütün yemek çeşitlerini hemen ilk açıldığında sunmuyoruz. Örneğin 15 ürünle başlayıp daha sonra bu sayının üzerine eklemeler yapıyoruz. Böylece sürekli hareket sağlamaya, mi-

kalkan yöneticilerimiz var. Yönetici ortağımız bire bir orayı yaşıyor.

Başarınızın sırrı bu mu?

İşin sırrı, kalbimizin ve kafamızın bu işte olması. Yönetici ortağımızın işi sahiplenmesi Tike’nin kurumsal kimliğiyle birleşince başarılı sonuçlar ortaya çıkıyor. Bu başarının alt başlıklarını Tike’nin atmosferi, yemekleri, içkileri, servis kalitesi, dekorasyonu, müzik kalitesi ve havalandırma standartları gibi konular oluşturuyor.

Ekibinizi nasıl eğitiyorsunuz?

Yurtiçinde 500, yurtdışında 60 civarında çalışmamız var. Genelde eğitimli insanları işe alıyoruz. Çalışanlarımız başarılarına göre bir üst kademeye yükseliyor. Sistem kendi içinde işliyor. Üstteki arkadaşlar başka yerlere transfer oldukça arkadan yenileri geliyor. Çalışanlarımızı sürekli eğitmeye çalışıyoruz. Yeni şubeler açıldığında tecrübeli elemanlarımızı oraya transfer ediyoruz.

Restoran yönetimi nasıl olmalı?

İnsan ağırlıklı bir iş yapıyoruz. Bu işi tiyatroya benzetiyorum. Restoran çalışanları oyunun içindeki aktörler. Her gün rolümüzü oynamak ve görevlerimizi yerine getirmek zorundayız. Kötü bir günümüzde bile olsak bunun misafirlerimize yansıtamayız. Dışarıda yemek yiyen herkes temiz ve lezzetli yemek, temiz restoran, ter kokmayan garson, temiz hava, makul fiyat istiyor. Birçok restoran bunları sağlamaya çalışıyor. Bunların arasın-

Kebabı kokusuz, dumansız ve nezih bir ortamda içkiyle birlikte yenebilecek bir yemek haline getirmeyi başaran, kebabın “algılanma değeri”ni yükselten Tike, Türkiye’de elde ettiği başarılarla birlikte yurtdışına odaklanmaya başladı. Tike’nin Atina ve İsrail’deki restoranları dolup taşıyor. Yenileri ise yolda.

safirlerin heyecanını yüksek tutmaya çalışıyoruz. Restoran ilk açıldığı zaman talep zaten fazla oluyor.

Yurtdışındaki restoranlarda en çok hangi yemekler ve içkiler seviliyor?

Yurtdışında sade etli yemekleri pek sevmiyorlar. Yabancılar soslu yemekleri sevir. İskender Kebab ve Babagannuş’u çok sevirler. Yunanlılar kebabla birlikte bira ve şarap içmeyi tercih ediyor. Rakı İsrail’de daha çok içiliyor.

Fiyatlar farklı mı?

Yunanistan dolar bazında Türkiye’den yüzde 40 daha pahalı. İsrail’de Türkiye’deki fiyatlarla mal satıyoruz. Ancak karlılık oranı Türkiye’ye göre daha fazla.

Nasıl bir sisteminiz var?

Bütün dünyanın kabul ettiği bir ürünü satıyoruz. Bir başarı hikayemiz var, bu hikaye bizim işletme şeklimizi oluşturuyor. Yönetici ortak anlayışıyla restoran işletiyoruz. Yöneticilerimiz restoranlarımıza ortak oluyor. Restoranlarımızın içinde her zaman Tike’yle yatan Tike’yle

dan sınırlanabilmek için geriye kalan tek fark, insan. Misafirlerle yaklaşımımızla farklılaşıyoruz. Verdiğimiz rahatlık ve gösterdiğimiz güler yüzle birlikte işin bir de operasyonel yanı var. Yemeğin güzel olması, zamanında gelmesi, müzik seviyesi, sigara dumanı ve kokunun olması gibi faktörler devreye giriyor.

Restoran yönetiminin diğer yönetimlerden farkı ne?

Farklardan biri, çalışma saatlerimizin uzun olması. Bir de misafiri memnun etmek kolay değil. Hassas dengelerde çalışıyoruz. İnsanlar çok çabuk küsüp sizden vazgeçebiliyor. Bunun olmaması için büyük özen göstermek gerekiyor. Bunun dışında pek bir fark yok. Sonuçta insan yönetiyoruz. İnsan faktörü her yerde aynı.

Müşteri şikayetlerine nasıl cevap veriyorsunuz?

Gelen bütün yorum ve şikayetlere 48 saat içinde cevap vermeye çalışıyorum. Müşteri şikayet ve beklentileri bizim için çok önemli. Memnun olmadıkları bir şey varsa onu değiştiriyoruz. Restoranlarımızda gizli müşteri testi yaptırıyoruz. Ortaya çıkan sonuçları inceleyip, ona göre gerekli düzeltmeleri yapıyoruz.

Francising vermeye devam edecek misiniz?

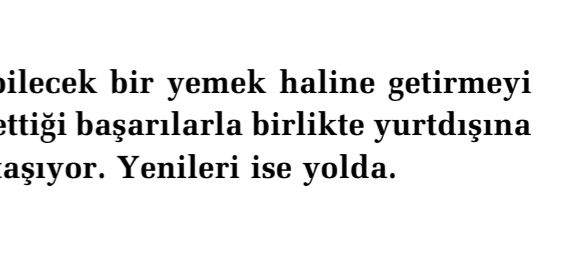
Diğer şehirlerde böyle bir yapılanmaya gidebiliriz. Bu kararlar projenin şekline, yerine ve zamanlamasına bağlı olarak veriliyor. Bu aynı zamanda o anda üzerinde çalıştığımız projelerin yoğunluğuna bağlı oluyor.

Teknolojiden nasıl faydalanıyorsunuz?

İlk restoranımız Levent’in açıldığı günden itibaren belli bir sistem üzerinde çalışıyoruz. Elektronik ortamda sipariş alınır, o siparişler mutfağa gider, mutfaktaki sorumlular onları alır ve yemeği yaparlar. Ben hangi restoranda neyin kaç adet satıldığını, neler olup bittiğini elektronik ortamda sürekli takip ediyorum.

Hedefleriniz nedir?

Tike olarak 50-100 arasındaki restoran sayısına rahat ulaşabileceğimizi düşünüyorum. İstanbul’da dokuz satış noktamız var. İstanbul bir iki noktayı daha kaldırabilir, ama daha fazlasını kaldıramaz. İzmir’de bir restoran açmayı düşünüyoruz. Ankara’da ikinci restoranı açmak durumundayız. Eskişehir, Adana, İzmit, Bursa, Samsun aday şehirler arasında. Türkiye’de büyüme potansiyelimiz var. Ancak ağırlıklı olarak yurtdışına odaklanıyoruz. Her an Atina’daki ikinci restoranımızı faaliyete geçirebiliriz. Beşi Atina’da olmak üzere Yunanistan dahilinde yedi restoran projemiz var. Ukrayna, Katar, Cidde ve Kıbrıs’ta ciddi çalışmalar içindeyiz. Pek çok ülkeyle irtibat halindeyiz. Şu anda bunları incelediyoruz.

Haldun Dormen, "Büyük usta... Fotoğraf çekerken elini aynanın üzerine koydu. Sonra fotoğraf gelişti. O el hareketi fotoğrafa çok şey kattı."

Kırk yüz, "40 Ayna"

40... Bizler için sıradan bir rakam, fotoğrafçı Muammer Yanmaz içinse tüm projelerinin kilit noktası. 40 Yönetmen, 40 İstasyon-Paris ve şimdi de 40 Ayna. Tiyatroya uzun yıllardır hizmet veren 40 oyuncu aynanın karşısına geçip Yanmaz'a poz verdiler; ortaya bu sayfalardaki görüntüler çıktı...

Güliz Sururi: "Güliz Sururi'yi evinde çektim. Büyük ayna ile birkaç fotoğraf çektikten sonra gözüme el aynası ilişti. İki aynayı kullanarak çekimlere devam ettim. Güliz Hanım sanki yüzünü elinde tutacağı poz verdi. Bilim kurgu fotoğrafı gibi oldu. Fotoğraf beni çok etkiledi."

Fotoğrafçı Muammer Yanmaz "40 Ayna" isimli sergisinin afişinde şöyle diyor: "Tiyatrocuların yazgısı suya yazı yazmaya benzer. Bir yaşam boyu verdikleri emek, özverileri kendileriyle birlikte uçup gider." Yanmaz işte tam da bu yüzden 40 ünlü tiyatrocuyu ayna karşısında görüntülemek, sahne öncesi ya da sonrası yaşananları olabildiğince ebedileştirmek istedi. Yani bir tür belge bırakmak isteği. Ve bu Yanmaz için yeni bir istek değil.

20 yıllık fotoğrafçı Yanmaz, son altı yıldır insan odaklı fotoğraflardan oluşan projelere imza atıyor. Vizörün Önündeki Kadın Yönetmenler, 40 Yönetmen, 40 İstasyon-Paris ve son olarak da 40 Ayna. Bu projelerin ortak özellikleri hepsinde 40 kişinin fotoğraflanması. Nedeni ise Yanmaz'ın 40 takıntısı. Yönetmenler Projesi'ni gerçekleştirirken çektiği yönetmen sayısının 40'ta kalması Yanmaz'ı düşündürüyor. Madem öyle 40 kişi yeter diyor. Sonraki projelerde de kişi sayısı üzerinde düşünmesine gerek kalmıyor.

Bir dönem çeşitli basın kuruluşlarında çalışan, 10 yılı aşkın bir süredir de serbest fotoğrafçılık yapan Yanmaz, üç yıl önce Muammer Yanmaz Fotoğraf Stüdyosu'nu kurdu ve proje çalışmalarını kendi stüdyosunda devam ettirmeye başladı. Yanmaz, aynı zamanda 13 yıldır İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nda arşiv fotoğrafçısı olarak çalışıyor.

Tiyatro hayatın aynasıdır

"40 Ayna"da Münir Özkuş, Ali Poyrazoğlu, Gülriz Sururi, Haluk Bilginer ve Erol Günaydın gibi tiyatroya yıllarını vermiş 40 oyuncu yer alıyor; proje 15. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali ve Karma Sanat Galerisi'nde de sergilendi. Yanmaz projede, "Tiyatro hayatın aynasıdır" sözünden yola çıkarak aynayı kullandı. Tabii pro-

"Fotoğrafları çektiğim hareket, Metin Serezli'nin oyun öncesinde yaptığı kas açma hareketiydi. Oyuna hazırlanıyordum ama çekimler sırasında hafif bir hareket yaptım. Ben de oyuncuların kas açma hareketi yaptıklarını biliyordum. Kendisini o şekilde yönlendirdim. O da hemen hareketi yaptı. Göz ifadesi, ağız ve dudak hareketleri beni kıldırdı."

"Aynaya bakıyorlar, kapı açılıyor ve başka bir karaktere geçiyorlar".

jenin çıkışında Yanmaz'ın aynalara ilgisinin rolü de yadsınamaz. Yanmaz, küçük bir çocukken ayna karşısında farklı mimikler yaparak kendi fotoğraflarını çekiyor. Sonraki yıllarda da hem kendisinin hem de başkalarının ayna karşısında fotoğraflarını çekmekten keyif alıyor. İyi sonuçlar aldığı görünce bir proje fikri doğuyor. Yanmaz, aynanın bir derinliği olduğuna ve ayna karşısında çekilen fotoğrafların gerçekçiliğine inanıyor.

"Küçük bir çakıl taşı önemlidir"

40 Ayna Projesi'ndeki tiyatrocuların kimi oyun öncesinde son kez aynaya hesaplaşıyor, kimi aynaya gülümüyor, makyajını yapıyor, saçını tanyor... Her fotoğraf karesinin hissettirdiği farklı. Hüzün de var, hırs da; sevinç de var, şaşkınlık da... Hepsinin ortak özelliği ise içtenliğiyle insanı yakalaması. Yanmaz, 40 Ayna projesiyle, geride belge bırakmak adına denize küçük bir çakıl taşı attığını, bunun önemli bir adım olduğunu ve herkesin yapması gerektiğinin altını çiziyor.

Yeni projeler

Muammer Yanmaz'ın şu anda devam eden üç projesi var. Bir, edebiyatçıların fotoğrafladığı "40 Vapur" projesi. Çekimleri vapurda gerçekleştiriliyor. Bir diğer proje Amerikan Hastanesi ile birlikte yürüttüğü "40 Hayat" projesi. Bu projede, 40 bebeğin doğumdan ölümüne kadar fotoğrafını çekecek. Yanmaz öldükten sonra vasiyeti üzerine bu 40 kişinin fotoğraflarını çekmeye devam edilecek. "40 Ressam" projesinde de ressamların fotoğraflarını çekiyor. Fotoğraflar tuvale basıldıktan sonra ressamlara verilecek ve ressamlar kendi yüzlerini boyayacak. Yanmaz ve projeleriyle ilgili ayrıntılı bilgiye www.muammeryanmaz.com sitesinden ulaşabilirsiniz.

İlk fotoğraf karesi, ilk dans gibi...

40 Ayna'nın fotoğraf çekimleri çok sayıda aynanın bulunduğu tiyatro kulislerinde gerçekleştirildi. Bazı oyuncuların fotoğrafları, oyuna çıkmadan birkaç dakika önce aynayla son hesaplaşmasını yaparken çekildi. Proje sırasında oyunu olmayan sanatçılar da fotoğraf çekimleri için evlerinin kapılarını açtı. Bir yılda tamamlanan projede, her oyuncunun 24 kare fotoğrafı var. Yanmaz, sergi için bu fotoğraflar arasından seçim yaparken çok zorlandığını söylüyor; "Sergideki fotoğrafların hepsinin bende bir yeri var. Çünkü hepsinde bir hesaplaşma var. Fotoğraf seçmek de, fotoğraf çekmek gibi bir şey. Hepsini çocuğunuz, ama bir çocuğunuzun ön plana çıkarmak zorundasınız. O seçimi yapmak kolay değil."

Fotoğraf çekimleri tamamen doğaçlama gerçekleşmiş. Yanmaz, ilk birkaç kare fotoğrafı çekme anını ilk dansa benzetiyor; "Isınmak gerekir" diyor. Daha sonra karşı taraftan bir şeyler istemeye başlıyor ve makineye ikinci filmi taktıktan sonra artık nasıl bir şeyin ortaya çıkacağını biliyor. O bir hareket yaptığında, Yanmaz da bir şeyler ekleyerek kareyi tamamlıyor. Enerjisi düşürmek için çekim süresini özellikle kısa tuttuğunu ve çekimlerin en fazla 20 dakika sürdüğünü söylüyor. Yanmaz, çekimler boyunca, tiyatrocuların aynalar karşısında oynayacakları karaktere çok kolay büründüklerini gözlemlemiş. Aynayı kapıya benzeten Yanmaz tiyatrocular için; "Aynaya bakıyorlar, kapı açılıyor ve başka bir karaktere geçiyorlar" diyor.

Maskelerin arkasındaki yüzler

İnsanın ayna karşısında durması ve kendisiyle yüzleşmesi zordur. Çoğu kişi uzun süre aynaya bakamaz. Ama tiyatrocuların aynayla farklı bir ilişkileri var. Bir karaktere hazırlanırken mimikler üzerinde çalışmak için ayna kullanıyorlar. Belki aynalarla bu nedenle barışık ol-

Muammer Yanmaz

"Meral Çetinkaya'nın fotoğrafını, Gönül Ülkü-Gazanfer Özcan Tiyatrosu'nda çektim. Kulise gider gitmez Meral Hanım'ı nerede ve nasıl çekeceğimi düşündüm. Kendi kendime; "Acaba sırtüstü yatırsam mı?" diye sordum. Meral Hanım geldi, içeri girdi. "Nasıl bir şey yapalım?, Ne düşünüyorsunuz?" diye sordu. Akıldakini söyledim. "İnanmıyorum!" dedi. "Neden?" dedim. "Çünkü benim de aklımdan geçen şey oydu" dedi. Kendisi oyundan önce ve sonra yorgunluk atmak için aynanın önüne uzanır, bu hareketi yaparmış. "Aslında metafiziğe inanmam, ama bu olaydan çok etkilendim" dedi.

dukları düşünüyor. Ama Yanmaz'a göre durum öyle değil. Yanmaz, mesleklerin insanların kişiliklerini değiştirmediklerini ve tiyatrocuların da "utangaç" olduklarını fark ettiğini belirtiyor. Bakın fotoğrafları nasıl tahlil ediyor: "Bir insan aynaya baktığı zaman gördüğü insandan kaçamıyor. Çünkü o gördüğü insan kendisi ve onun aslında kim olduğunu biliyor. Herkesin maskesi düşüyor. Ben aslında maskenin arkasındaki yüzü bulmaya çalıştım." Tek bir fotoğraf karesinde maskeler yok oluyor. Yanmaz da, maskelerin düştüğü zaman anı seviyor. Proje boyunca çektiği fotoğraflardan en çok içine sinenler, maskelerin düştüğü fotoğraflar. Münir Özkuş, Erol Keskin, Gülriz Sururi ve Haldun Dormen fotoğrafları bunlar arasında yer alıyor. 40 fotoğrafın 40'ünün da içine sinen, mükemmel fotoğraflar olmasının mümkün olmadığını, kendisi için yüzdenin önemli olduğunu söylüyor. Fotoğrafların yüzde 70'inin iyi olması ona göre projenin başarılı olduğunu gösteriyor.

Yanmaz, bugüne kadar Türkiye'de tanınmış isimlerin yanı sıra Sophia Loren, Woody Allen gibi isimlerle de çalıştı. Ünlülerle çalışmanın en büyük zorluğunun, o kişiyi herkesten farklı görerek kendi içinde büyütme olduğunu söylüyor. Yanmaz, kendisini bu durumdan arındırmanın yolunu bulmuş. Şimdi herkes onun için aynı. Bu zorluğu başardıktan sonra fotoğraf çekiminin başladığını söylüyor; "Vizörün arkası ve önündeki iki kişinin hesaplaşması işte o zaman başlıyor."

Ahmet Öncü kimdir

ODTÜ'de İktisat bölümünü bitiren Doç. Dr. Ahmet Öncü, daha sonra Kanada'da Alberta Üniversitesi'nde önce İktisat yüksek lisansını daha sonra da sosyoloji doktorasını tamamladı. Örgüt sosyolojisi, politik iktisat, toplum teorisi konularında uzman olan Ahmet Öncü Sabancı Üniversitesi Yönetim Bilimleri Fakültesi'nde öğretim görevlisi.

Doğayı tüketmeden yaşamak

İnsan çevreyle ilişkisinde sürekli artan ihtiyaçlarına cevap veremediği için doğal kaynakları kendi eliyle artırmaya çalışıyor. İhtiyaçların artmasına dayalı olarak ilerleyen üretim faaliyetleri nedeniyle dünyanın çeşitli yerlerinde çevre zarar görüyor. İngiliz hükümeti tarafından Ocak 2006'da yayımlanan "Tehlikeli İklim Değişikliğinden Korunma" adlı rapora göre sera etkisi yaratan gazların, tehlikeli kabul edilen seviyenin altında tutulması olasılığı çok düşük. Araştırmacılara göre Grönland'daki buz kütlelerinde oluşan erime gelecek bin yıl içinde deniz seviyelerini 7 metre yükseltebilir. 2 santigrat derecelik bir sıcaklık artışının olası sonuçları tarım ürünlerinde azalma, çölleşme, 2 milyar 800 milyon kişinin su sıkıntısıyla karşı karşıya kalması, mercan kayalıklarının yüzde 97'sinin yok olması ve kutup ayılarının soyunun tükenmesi.

Dünyadaki tüm canlı türlerinin yaklaşık üçte ikisinin yaşam alanları ormanlar. Fakat Birleşmiş Milletler raporu na göre dünyada her yıl yaklaşık Yunanistan'ın yüzölçümü kadar ormanlık alan yok oluyor. 2000-2005 arasında yılda ortalama 7,3 milyon hektar ormanlık alan yok oldu. Bu rakam 1990-2000 arasında yıl başına ortalama 8,9 milyon hektardı. Dünyada kullanılan enerjinin yüzde 7-9'unu ormanlar karşılıyor. 2 milyardan fazla insan ısınma ve mutfak işleri için ağaçları kullanıyor. Uzmanlığı sosyoloji ve politik iktisat alanlarında olan

Ahmet Öncü'nün pek çok konuda araştırması bulunuyor. Öncü çevre konusunda aktif olmanın değerine inanan bir akademisyen. Çevrenin hobi olarak ilgilenilemeyecek kadar ciddi bir tema olduğunu vurguluyor.

Sizin için çevre ve çevrenin ekonomiyle ilişkisi nedir?

İnsanın bütün dünyayı ele geçirdiğini düşünürsek, çevreyi insanlaşmış doğa olarak tanımlıyorum. Dolayısıyla, çevrenin kirlenmesi dendiğinde, onun içinde insanın kirlenmesi de var. Doğanın artırılabilirliği belli bir sınırı yani son günlerdeki meşhur deyişle "sürdürülebilirliği" var. Ekonomi günümüzde belirli üretim araçlarının kontrolüne sahip olanların neyin üretilceğine karar verdiği bir sistem. Bu karar verilirken de iki şeye dikkat ediyorlar: Kendi mülklerinin, dolayısıyla kazançlarının artırılması ve bu faaliyetlerle insanların ihtiyaçlarının tatmin edilmesi. İhtiyaçlar arttığı sürece kazanç artabiliyor. Bugünkü ekonomik sistem geldiği son nokta itibarıyla, ihtiyaçların sınırsızca artırılmasını gerektiren bir sistem.

Bu durumda doğanın sürdürülebilirliği sağlanabilir mi?
Sürdürülebilirlik sorunu insanın ekonomiden ne anladığını tekrar sorgulamasıyla ilgili. Mevcut ekonomik yapının çevreye olumsuz etkisinin kontrol edilebilmesi ve insanlaşmış doğanın ihtiyaçlarımızı karşılayabilecek şekilde sürdürülebilmesi için kazançlara dayalı sistemin sorgulanması gerekiyor. Ele geçirdiğimiz doğa artık çıplak,

balta girmemiş doğa değil. İhtiyacımız arttığı noktada ona tekrar gidiyor ve teknolojilerle dönüştürüyoruz. Böylece artan ihtiyaçlarla insanlaşmış doğanın çatışması ortaya çıkıyor. Bu öyle karmaşık bir sistem ki, mevcut ekonominin varlığını sürdürebilmesi için, doğanın tekrar kullanıma açılması zorunluluğu ortaya çıkıyor. Ama doğa bunu karşılayamaz durum geldiği için "sürdürülemez" bir yola girmiş bulunuyor. Peki nasıl bitecek bu iş, bu oyun nasıl duracak? En kolayı şöyle benim tanım çerçevemde: Ekonomik kazanç kavramını ortadan kaldırırsak, ihtiyaçların hızla artması için bir neden olmaz ve doğanın sınırlılığı bize sorun olmaktan çıkar.

İnsanın kirlenmesinden kastınız ne?

Bu anlamda kirlenmeyi insanın ihtiyaçlarının sürekli artmasını sorgulayamaz hale gelmesi olarak tanımlıyorum. İnsan sanki sürekli daha fazla ve farklı şeyler tüketme mikrobuyla "kirlenmiş" durumda. Örneğin dünyada ihtiyaçları en hızlı artan yerlerden olan Avrupa'ya baktığımızda, bundan 500-600 yıl önce insanlar neredeyse yalnızca ekmeyle besleniyordu. Bu insanlar mutlaka et de severdi ki özel günlerinde yiyorlardı. Yani bir kişi yılda üç-dört kilo et tüketiyordu. Artık Avrupa insanı üç-dört kilo eti bir haftada tüketiyor. Bu ihtiyacı karşılayacak kadar hayvan doğada yok. Bu hayvanların besleneceği kadar ot da yok. İnsan o otu da, hayvanları da üretiyor ve doğal olanı artırıyor. Fakat bu artışı sağlamasına

Sabancı Üniversitesi Yönetim Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Ahmet Öncü'ye göre çevre, yaşamın ve ekonominin temelinde yer alıyor. Ancak artan ihtiyaçlarla beraber çevre kirleniyor ve yok oluyor; tüketimden payını alamayanlara yetecek kadar kaynak kalmıyor.

rağmen gerekli olan oksijeni üretebilip yarattığı fazla karbondioksidi temizleyebiliyor mu?

İnsanların tüketiminin artmasının nedeni nedir?

Tüm dünyada bu tüketim ekonomisinden para kazananlar sürekli artıyor. Bu problem bireysel girişimlerle çözülemez. İnsanın kültürel varlığı değişmediği sürece bugünden farklı bir insan doğa ilişkisinin ortaya çıkmasını beklemek biraz hayalcilik olur.

Çevrenin tükenmesinden kazanç sağlayanlar yok mu?

Ekonomik aktörler bu olayın içinde olduklarından artık doğaya bağlı olduklarının bilincindedler. Sahip oldukları kaynakları sürdürülebilir yapmak istiyorlar ve bu sorunu çözme işi de zamanla kazanç faaliyetleri içine giriyor. Fakat ana mantıkta değişiklik olmadığı sürece bunun bir sonucu yok. Kaynaklar giderek azaldığına göre artık insanların et tüketimini 25 kiloya çıkarırsanız dahi ozon tabakası ciddi oranda yırtılacak. Bu artık sürdürülemez bir noktaya gelecek. Bu nedenle de dünyada iki tür insan olacak: Et yiyenler ve yiyemeyenler. Et işinden kazanmadığınızın parayı turizmde yatırdınız diyelim. Akdeniz sahillerini kapattınız, ama o da bir süre sonra bitecek. Bunu görmemiz gerekiyor. Dolayısıyla çevreye duyarlı olmak boş zamanlarda yapılacak bir faaliyet değil. Artık dünyanın ne hal aldığını görmek ve tüketim ekonomisinin sürdürülemeyeceğini bilerek yaşamak gerek.

Bergama örneğindeki gibi hareketler sorunun çözümü için açılım sağlayamaz mı?

Bergama hareketiyle ilgili olarak iki konu bende merak uyandırdı. Birincisi, nasıl oldu da sosyal ve siyasi konulara duyarlı olduğu söylenen bir köylü grubu önce Türkiye sonra Avrupa ölçeğinde süreçlere dahil olarak siyaset yaptı ve neden bu siyaset değişik bir siyasetti?

Bergama olayını incelerken gözlemlerinizi ne oldu?

"Bergamalıyım" diyerek isim verdiğiniz, insanlaştırdığınız doğayla kendinizi eşleştiriyor ve tanımlıyorsunuz. Fakat siyanürle altının ayrıştırılması sonucunda o doğa artık yok olmaya başlayacak. Bunun farkına varınca insanlar devir aldıkları ve hiç bitmeyecekmiş gibi gördükleri bir yaşam alanının varlığının garanti altında olmadığını gördüler. Altının aslında yalnızca bir maden olduğunu, o değer insanın atfettiği bir değer olduğunu söylediler. Oradaki insanlar altını bir hiç, içinde yaşadıkları habitatı ise her şey olarak gördüler. Dolayısıyla bu hareketler teorik olarak bizim kafamızda geliştireceğimiz algılamaların çok ötesinde bir konuda bilinç veriyor.

Çevre konusu herkesi etkilese de insanlar yalnızca içinde buldukları çevre tehlikeye girdiğinde mi daha duyarlı oluyor?

Gelişmiş ülkelerde çevre bilincinin çok yaygın olduğunu düşünüyorum. İlköğretimde ve lisede çevreye duyarlılık

müfredatın içinde yer alıyor. Türkiye'de okullarda konu olarak geçse de çevre sorunu kenarda kalan, ayrı bir sorun olarak işleniyor. Gösterilerin olduğu, konuda birçok aktivitelerin yapıldığı ABD'de çevre bilinci var. Bu noktada "Bugün demokrasi var mı" sorusu gündeme geliyor. Bu kadar bilinçli demokratik değerlere sahip olan devletler yurttaşlarının taleplerine rağmen bunları hayata geçiremiyor. Bu da demek oluyor ki bu iş bilinç artırılmasıyla olmayacak. Bu bir iktidar sorunu. Demokraside halkın sorunlarına çözüm önerilerini siyasal olarak gündeme getirebilmesi ve karara dönüştürebildiği bir yapı olması gerekiyor.

Türkiye'de ekonomik kazanç çevrenin üzerinde bir öneme sahip denebilir mi?

Bergama bunun dışında bir örnek olsa da ne yazık ki Türkiye'de ekonomik kazanç çevreden daha üstün görülüyor. Arjantin, Brezilya gibi yerlerde de böyle olduğunu düşünüyorum. Bu ülkelerin elde edebilecekleri gelirlerle ilk hedefleri borçlarını ödemek. Ekonomik sorunlar düşünülünce iktidarın çevreyi gündeme almasını çok beklemiyorsunuz. Avrupa için çevre önemli bir konu ama enerji kaynakları bakımından fakir ve bağımlı olduğu için nükleer santral yapımı daha öncelikli. Tartışmalar sürerken yapım kararları alınıyorsa, çevreciler güçlü bir blok da olsa çevre Avrupa'da da hala ikinci planda demek.

Hamam

Yurtdışında Osmanlı ve Türkiye denildiğinde akla ilk gelenlerden biri Türk hamamları. Osmanlı'da temizliğin yanında sosyal yaşamın da bir parçası olan Türk hamamlarının sayısı ve gündelik yaşantımızdaki yeri günümüzde azalmış olsa da hamamlar hala kültürümüzü temsil ediyor.

Beyaz zemin üzerine kırmızı, sarı yollu, uçları kendinden saçaklı, 19. yüzyıl Osmanlı ipeklî peştamal

Dışa doğru kabartma yivli, ortası kazıma tekniğiyle yapılmış, çiçek desenli, 18 yüzyıl hamam taşı.

Hamamlar kubbeli yapısı, işlemeli duvarları, tel-lağı, natırıyla kuşaklar boyu aktarılan bir kültürün simgesi... Akdeniz medeniyetinin önemli unsurlarından biri. Selçuklu-Osmanlı geleneğinde Türk hamamı, bu bölgede Roma hamamından sonra en etkili müessese. Osmanlılar'da yalnızca temizlenen yer değil, toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelen Türk hamamları, hamam geleneğinin günümüze ulaşmasını sağladı.

Yıkınmak için kapalı yerlerin inşa edilmesi Hindistan, eski Mısır, antik Ege ve Yunan uygarlıklarına kadar uzanıyor. Günümüz hamamlarına benzer işlevler gören binaların yaygın olarak ilk kez İÖ. 5. yüzyılda Atina'da kullanıldığı kabul ediliyor. Bağımsız hamamların yapılmaya başlandığı Roma uygarlığında İÖ. 33'te 170 genel hamamın olduğu biliniyor. Roma ve Bizans dönemindeki buhar banyoları Asya'ya ve Ortadoğu'ya Roma'nın yeraltı ısıtma sistemiyle donatılarak yayıldı. İslam mimarisinin ve sosyal yaşamının unsurlarından biri olan vakıf sistemiyle gelişti.

İslam'ın şartlarından sayılan temizlik, Emevi saraylarından itibaren çeşitli İslam toplumlarında bir hamam kültürü ve mimarisi yarattı. Osmanlılar'da temizliğin dışında toplumsal hayatın olmazsa olmaz bir parçası haline geldi. Roma hamamından sonraki dönemlerde buhar banyosunun giderek daha az kullanılmasıyla ortaya çıkan boşluğu Türk hamamı doldurdu. 19. yüzyılda oryantal banyolar, Mağrip ve Türk hamamı adıyla Avrupa'ya, Yahudi göçüyle de Amerika'ya yayıldı.

Hem temizlik hem eğlence

Hamamlar Osmanlılar'da saray yaşamında ve halk arasında önemli bir kültür haline geldi. Günlük yaşamın bir parçası olan hamama gitmek törenselleştirilmiş ve her

Bütünüyle altın, üzerleri açık yeşil mineli, gövde ve kapaklarında gümüş elmas yuvalardan oluşan dal ve çiçek motifleri bulunan murassa altın gülubdan ve buhurdanlık

gidişe bir anlam yüklenmiş. İnsanların hayatlarındaki ilklerde, hamamlar büyük törenlerin yapıldığı hem temizlik hem de eğlence yerleri haline getirilmiş. Düğün öncesi kına, gelin ve damat hamamı, loğusa hamamı, sünnet hamamı, bayram hamamı, adak hamamı, asker hamamı bunlardan birkaçı.

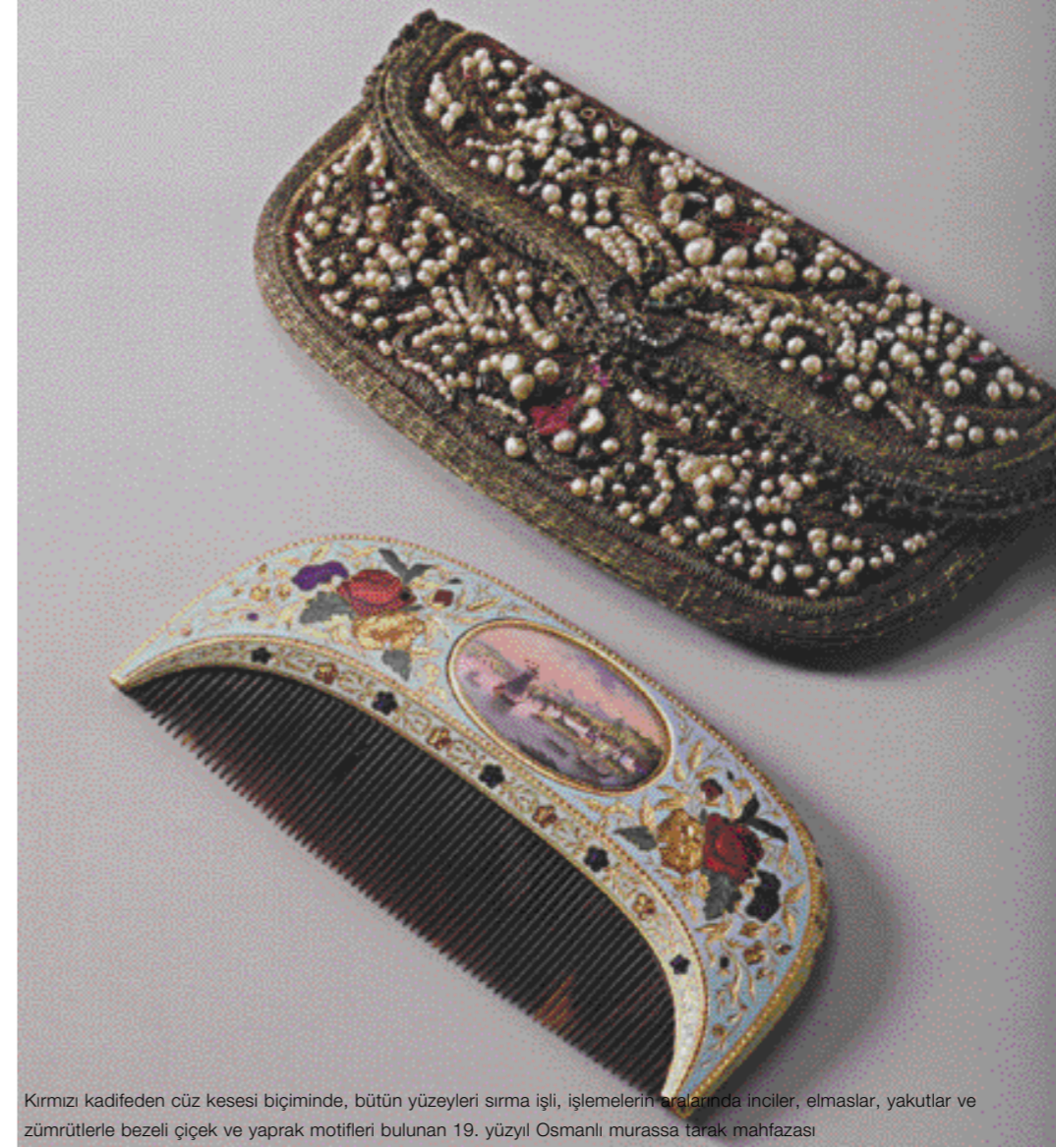
İşlevsel ve sade

Osmanlılar'da hamamlar saray hamamları ve çarşı hamamları olmak üzere iki grupta toplanıyor. Mimari yapıları aynı olmasına karşın kullanılan objeler birbirinden farklı.

Saray hamamlarının yapımında birinci sınıf malzemeler tercih edilmiş. İbadette temizliği yeri önemli olduğu için çarşı hamamları, camii ve külliyelerin yakınlıklarına yapılmış. Kadın ve erkek hamamı, çifte hamam şeklinde düzenlenen hamamların mimarisinde işlevsellik ve sadelik dikkat çekiyor. Mukarnaslı geçişler, değişik örtü düzeni, mermer ve alçı süslemelerle zenginleştirilen iç mekanlar görülüyor. Su ve hava sıcaklığının korunması için merkezi planlı, kubbeli, bitişik nizam kadın-erkek bölümleriyle Türk hamamı, toplu mekan ve ısı korumasına yönelik pratik bir mimari geliştirilmiş. Mimar Sinan'ın yaptığı saray ve çarşı hamamları bir ekol haline gelmiş. Çinili Hamam, Ağa Hamamı, Sinanpaşa Hamamı, Ayasofya Hamamı, Çemberlitaş Hamamı, Mahmutpaşa Hamamı bunlardan bazıları.

Üzeri gümüş kaplı, ajur tekniğinde ve kabartma olarak stilize çiçek ve dallarla bezenmiş, tasması meşin olup çuhayla kaplanmış 19. yüzyıl sonu Osmanlı nalını

Kırmızı kadifeden cüz kesesi biçiminde, bütün yüzeyleri sırma işli, işlemelerin ortalarında inciler, elmaslar, yakutlar ve zümrütlerle bezeli çiçek ve yaprak motifleri bulunan 19. yüzyıl Osmanlı murassa tarak mahtazası

Hamam malzemeleri kadınlar ve erkekler hamamının ihtiyaçları olmak üzere iki grupta toplanıyor. Kadınlar hamamında kullanılan malzemeler, erkeklerinkine kıyasla daha gösterişli ve ayrıntılı.

Keyif ve lüks bir arada

İstanbul'da 1638'de yapılan sayımda hususi ve umumi 14 bin 536 hamam olduğu tespit edilmiş. Toplumun her kesiminin hamama gitmeyi önemsemesi nedeniyle hamam kültürü yeni ihtiyaçlar doğurmuş. İhtiyaçlar yeni pazar, yeni arayışlar, yeni estetik anlayışları ve yeni adetlerin oluşmasını sağlamış. Hamamın vazgeçilmez su aynı kalmakla beraber, hamam gereçleri hamamın konusuna ve kullanıcılarına göre değişiklik göstermiş.

Birçok toplumda olduğu gibi Osmanlılar'da da her türlü temizlik gereksinimi yerine getirilirken bunun keyfi ve lüksü de yaşanmış. Konforun yanında estetik kaygıların zaman zaman abartıldığı mekanlar ve eşyalar kullanılmış. Hamam geleneği zengin kumaş, mücevherat, gümüş, bakır, porselen ve sedef kakma eserlerin ortaya çıkmasını sağlamış. Ancak sağlığın temizlikle bağlantısı göz ardı edilmemiş. 19. yüzyılın başına kadar çarşı hamamları insanlarla dolup taşmış. 1800'lerde konaklar ve ev hamamları ön plana çıkınca çarşı hamamlarının müşterileri zamanla azalmış, ama gelenekler sürdürülmüş.

Hamam malzemeleri kadınlar ve erkekler hamamının ihtiyaçları olmak üzere iki grupta toplanıyor. Kadınlar hamamında kullanılan malzemeler, erkeklerinkine kıyasla daha gösterişli ve ayrıntılı. Kurna, musluk ve göbektası hamamların işlevsel ve dekoratif özellikleri olan temel gereçleri. Hamam taşı, sabun ve sabunluklar, kese, lif, havlu, peştamal, takunya veya nalın, ponza taşı, hamam otu, şerbetlikler, gülubdanlar, buhurdanlar hamamın diğer gereçleri. Hamam kültüründe hem müşterilerin hem de hamam çalışanlarının davranışları da kurallarla sınırlandırılmış. Hamama girişten hamamdan çıkışa kadar, hamamda kullanılacak malzemelerin koyulacağı yerler ve kullanma şekilleri önceden düzenlenmiş. Saray hamamlarında da bu geleneklere göre hareket edilmiş.

İstanbul hamamları

Büyük Hamam: 1533'te Kasımpaşa'da hemen yanındaki camiiyle beraber Mimar Sinan tarafından yapıldı. Günümüzde de çifte hamam olarak kullanılıyor.

Süleymaniye Hamamı: Mimar Sinan'ın "kalfalık eserim" dediği Süleymaniye Camii ve külliyesiyle birlikte 1557'de yapıldı. Beyazıt'taki hamam 2001'den beri turistik amaçlı çalıştırılıyor.

Çemberlitaş Hamamı: 1584'te III. Murat'ın annesi Nurbanu Sultan tarafından Üsküdar'daki Atik Valide Sultan Külliyesi'ne gelir sağlamak amacıyla Mimar Sinan'a yaptırıldı. Günümüzde çifte hamam olarak kullanılıyor.

Ağa Hamamı: I. Ahmet'in Kiler Ağası Malatyalı İsmail Ağa tarafından 1610'da yapıldı. Üsküdar'daki Ağa Hamamı günümüzde çifte hamam olarak kullanılıyor.

Galatasaray Hamamı: Galatasaray Lisesi'ne temel oluşturan Galata Sarayı Ocağı İçoğlanları Kışla-Mektebi'nin yeniden inşası sırasında 1715'te yaptırıldı. Hamama 1965'te kadınlar kısmı eklendi.

Cağaloğlu Hamamı: 1741'de I. Mahmut tarafından Ayasofya Camii'ne gelir getirmesi amacıyla yaptırıldı. Hamamın planlarını baş mimar Süleyman Ağa yaptı. Hamamı Abdullah Ağa tamamladı. Günümüzde çifte hamam olarak kullanılıyor.

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın "Osmanlı'da Yıkınma Geleneği ve Berberlik Zanaatı" kitabından derlenmiştir.

Sultan II. Abdülhamid'in sabunu. Ön yüzünde çelenk içinde Osmanlı arması ve ay-yıldız olup arka yüzünde çerçeve içinde Osmanlıca "Padisahim çok yaşa" yazılıdır.

64 röportaj: Metin Çorabatır

röportaj: meltem ersoy fotoğraf: özgür güvenç

“Engellenemeyen göç yönetilmeli”

Dünya nüfusu sürekli olarak yer değiştiriyor. Bu insanların ABD’de gösterilerde, Fransa’da ayaklanmalarda, kaçak olarak sınır geçmeye çalışırken başlarına gelen olaylarla haberlerde görebiliyoruz. Batı ülkelerde olayların yarattığı sıkıntılar nedeniyle politikalar sertleşiyor. Gelişmiş ülkeler göçü engellemek için önlemler almaya çalışıyor. Ortada bir sorun var ki milyonlarca insan daha iyi yaşam şartları bulmak umuduyla ya da ülkesinde yaşadığı insan haklarına aykırı muameleden kurtulmak için öz vatanını terk edip zorlu engeller aşarak, hatta ölüm tehlikesiyle burun buruna sınır aşmaya çalışıyor. Yasadışı göç ve sığınma gibi konular Türk kamuoyunun çok fazla ilgisini çekmiyor olsa da dünyanın gündeminde önemli bir yere sahip. Göç eden milyonlarca insanın yönetimini öğrenmek kaçınılmaz görünüyor.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği İkinci Dünya Savaşı sonrasında beri dünya çapında mülteci sorunları için çalışıyor. Komiserliğin yükümlü olduğu mültecilerin sayısı 2005 yılında 19.2 milyon insanı. Büyük krizler dışında günde ortalama olarak her yıl BM Mülteciler Yüksek Komiserliğinin ilgi alanına giren insan sayısı 7 bin 5 bin arası. Mülteci 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne göre dini inançları, siyasi görüşü, ırkı, milliyeti veya ait olduğu sosyal grup gibi beş nedenden en az birinden dolayı kendi ülkesinde zulüm göreceğine dair haklı bir korku taşıyan ve bu korku yüzünden ülkesini terk etmek zorunda kalan insan anlamına geliyor. Ço-

ğunlukla kaçak yollarla uluslararası sınır geçen bu insanların ilk sığındığı ülkede yardım görmesi gerekiyor. Aynı sözleşmeye göre mültecilerin korunma zorunluluğu var. Daha iyi bir yaşam umuduyla başka bir ülkeye giriş yapmaya çalışan göçmenler için ise uluslararası bir düzenleme bulunmuyor.

Bir mülteci bir ülkeye sığındığında ne yapılması gerek? Bir ülkeye girip sığınmacıym diyen bir insan uluslararası toplumun koruması altına giriyor. Gerçekten mülteci olup olmadığı anlaşılana dek gerekli koşullar sağlanıp bekletiliyor. Bu kararı verecek olan kişiler çeşitli teknikler kullanarak, mülakatlara ve hukuka dayanarak inceleme yapıyor. Bu arada sağlık, çocukların eğitimi, kalacak yer ve yiyecek gibi yardımlar oluyor.

Göçe karşı korumacı politikaların sonuçları neler? Korumacı politikalar ekonomik göçü engellemeye çalışsa da hayati tehlikesi olan insanlar da ülkelere girememeye başladı. Sığınma hakkı ihlal edilmeye başladı. Gelmeyi kafaya koyan insanlar için geriye bir tek kaçaklarla işbirliği seçeneği kalıyor. Böylece de eskiden uyuşturucu ve silah kaçakçılığına ağırlık veren uluslararası mafya, insan kaçakçılığına yöneldi. Ondaki cezalar çok daha hafif.

Göç nasıl yönetilir? Duvarları ne kadar yükseltseniz de her şeyi göze alan insanlar gelmeye devam ediyor. Bu nedenle de anlayış ya-

vaş yavaş göçün önlenmesinden göçün yönetimine doğru kayıyor. Göç yönetimi henüz üzerinde yeni yeni kafa yorulan bir konu. Çözüm olarak düşünülen yollardan biri göç veren ülkelerdeki koşulları değiştirmek. Örneğin yüksek duvarlara harcayacağımız paranın onda birini çok fakir bir ülkede harcarsak insanların belki yansı gelmekten vazgeçecek. İkinci düşünce göçün tüm sonuçlarının negatif olup olmadığının incelenmesinde yatıyor. Avrupa’nın yaşlanan nüfus sorununa karşı göçmenler ekonomiye dinamizm getirebilir. Aynıca kültürel bir çeşitlilik ülkelere yeni boyutlar kazandırıyor. Diaspora’da yaşayan insanlar ekonomiye entegre olabilirlerse geldikleri ülkeye para ve bilgi aktarımı yapabiliyor. Yani bir kar zarar analiziyle beraber göçün belli türlerini meşrulaştırmak mümkün. Göç iyi yönetilmediği sürece yeni boyutlar kazanıyor.

İyi yönetilmezse sorunlar neler olabilir? Kaçakçılık insan ticaretine dönüşüyor. Bu insanlar gidecek istismara açık hale geliyor. Çocuk ticareti, uyuşturucu kuryeliği, seks ticareti gibi yerlerde kullanılıyorlar. Geldikleri topluma tehdit teşkil etmeye başlıyorlar. Yasadışı kaldıkları sürece sağlık imkanlarından, tıbbi korumadan uzaklar. AIDS’in yaygınlaşmasında potansiyel taşıyabiliyorlar. Bu uluslararası bir sorun olduğu için ülkelerin ortak çalışması gerekiyor. Enformasyon paylaşımıyla kaçakçıların yakalanması için bu şart. Ayrıca göç yönetiminin bir de insani boyutu var. Ne yolla gelirse gelsin insanlar ve sizin ülkenizde yaşadıkları sürece asgari sağlık, ye-

mek, çocuk eğitim hakkı gibi imkanları vermek gerek. Geri gönderilecekse de ikna ederek, küçük yardımlarla göndermek gerek. Örneğin kişinin gelme nedeni işsizlikse küçük eğitimle bir beceri kazandırarak, kredi açarak ülkesinde iş bulmasına yardım ederek gönderilebilir. Savaşların sona ermesi ve demokratik yönetim tabi ki göç sorununa yönelik en doğru çözüm.

Bir köprü ülke olmak bu konuda Türkiye’ye ne gibi zorluklar getiriyor? Türkiye genellikle batı ve kuzey bölgelere göçte kullanılıyor. Yola çıkan insanların hedef ülkesi değil. Bazen geçiş ülkesi oluyor, bazen de gelen insanlar kandırılarak kendilerini Türkiye’de buluyorlar. Bu gelen insanların büyük kısmı kötü koşullarda yaşıyor. Sonra tekrar yollarını bulmaya çalışıyorlar. Geçici olarak gelenler de var, bavul ticareti yapmak gibi nedenlerle.

Mültecilerle ilgili ne yapılıyor? Türkiye 1951 sözleşmesiyle ilgili coğrafi çekincesini sürdürüyor. Mültecileri geri göndermiyor ama geçici koruma sağlıyor. Sığınma talep edenleri 25 kadar Anadolu vilayetine yolluyor. Çalışma hakkı sağlanmıyor. Bu insanlara bizim ofisimiz kalıcı çözüm buluyor. Onlara gidebilecekleri üçüncü bir ülke bulmak için çalışmalar yapılıyor, ama bu bile en az bir yıl alıyor. Aç kalmamaları için BM yardım ediyor. Göçmenlerin halkla bir teması olmadığı için konu siyasi bir boyut da kazanmıyor. Fakat AB’nin dayatmasıyla beraber konu önem kazanmaya başladı. Türkiye dünya sistemine entegre oldukça sığınma sistemini standartlara göre düzenlemesi gerekiyor.

Türkiye neden bu konuda katı bir tutum izliyor? Bunun çeşitli nedenleri var. Örneğin İran’dan kaçıp Irak’tan sonra Türkiye’ye gelen bin-bin 500 kişilik bir

grup var. Üçüncü bir ülkeye yerleştirilseler Irak’tan on bin kişinin daha gelme ihtimali düşünülüyor. Bu belki haklı bir kaygı, ama birlikte oturup çözüm üretmemiz gerek. İstanbul’da 1200 Çeçen yerleşim merkezlerinde yaşıyor. Rusya onların terörist olduğunu söyleyerek geri gönderilmelerini istiyor. Fakat birçoğu çocuklarıyla beraber evleri bombalandığı için kaçmış.

Türkiye’de durumun düzeltilmesi neler yapılıyor? Biz Ankara ofisi olarak kapasite oluşturma ve kurumlaşma gibi girişimlerde yardımcı olmaya çalışıyoruz. Bilinçlendirme amacıyla sürekli eğitimler veriliyor. Örneğin Baltalimanı polis evine bir haftalık eğitim verilecek. Göçle ilgili eylem planı da hazırlandı, fakat uygulamayla ilgili fazla ilerleme olmadı. Konunun çözümü için sosyal içerikli kurumlar, sağlık bakanlığı gibi kurumların da yardımı ve toplumun sahiplenmesi gerekiyor. Değişim sürecinde eğitim, kapasite oluşturma, kabul merkezleri gibi Avrupa’nın kurulmasını istediği yapılar var. Türkiye olumlu adımlar atmadığı için AB’nin ayırdığı kaynaklar gelmiyor. Henüz sürecin başındayız.

BM Mülteciler Yüksek Komiserliğinin kendi içindeki yönetimi nasıl? Örgütümüz 1950’de BM genel kurulunun kararıyla kuruldu. 1950’lerde komiserliğin alanına giren 2 bine yakın insan vardı. Dünyada mülteci sorununun çözülmesi için öngörülen süre içinde devletlerle pazarlık yapıp çözüm sağlandı. Komiserliğe artık gerek olmayacağı düşünülürken Soğuk Savaş’la birlikte tekrar mülteci sorunu yükseldi ve daha sonra savaşla işgaller, savaşın bitışı gibi çeşitli nedenlerle sürekli devam etti. Küçük bir ofis olarak kurulan komiserliğimizde bugün dünya genelinde 5 bin çalışanımız var. Komiserlik insani ve siyasi olmayan bir örgüt. Devletlere siyasi tavrı alırsak operasyonlarımız bozulur.

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği kendi ülkelerinde temel hakları tehdit edildiği için göç eden milyonlarca mültecinin insani şartlarda yaşaması için çalışıyor. Komiserliğin Ankara ofisinde Dış İlişkiler Müdürü olan Metin Çorabatır’a göre artık göçü engellemeye çalışmaktansa yönetmeyi öğrenmek gerekiyor.

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin finansmanı nasıl sağlanıyor?

Komiserliğe en büyük destek uluslararası toplumun sağladığı bağışlarla oluyor. İhtiyaçlarımızı belli bir yıla kadar gerekenler doğrultusunda belirliyoruz. Yüksek komiser devletlere küresel bir çağrı yapıyor. Devletler de istedikleri bir miktarı karşılayacaklarına dair bir taahhütte bulunuyorlar. Fakat bir doğal felaket olduğunda bu yardımı başka bir yere de aktarabiliyorlar. Biz de kaynaklarımızı acil durumlar için uzman bir örgüt olarak afetlerde kullanabiliyoruz. Kaynaklar için özel sektörden de yararlanıyoruz. Ülkemizde de özel sektörün yaptığı bağışların payı yüzde sekiz-dokuzlara çıktı.

Türkiye ofisinde kaç kişi çalışıyor? Türkiye’de merkez ofis Ankara’da. Ofiste 70 kişi çalışıyor. Bu dünyadaki en kalabalık ofislerden biri. Coğrafi çekince nedeniyle, normalde devletin yerine getirmesi gereken fonksiyonları biz yapıyoruz. Mülteci statüsünün belirlenmesi, yardım sağlanması, üçüncü ülke aranması gibi işler ofisimiz tarafından yapılıyor.

İnsan kaynağı neye göre sağlanıyor? Çoğunlukla önce ulusal bir krizde yer alan kişiler uluslararası memur oluyor. Çalışanların ortak BM dillerinden bazılarını bilmesi gerekiyor. Ana görevimiz “uluslararası koruma” sağlamak olduğu için bu konuda uzman hukukçularımız var. Ayrıca psikolog, eğitmen, mimar, gazeteci, sosyal hizmet görevlisi, doktor gibi pek çok meslek geçmişli olan insanlar çalışıyor. Acil durum planları için hazırlıklı olmak gerekiyor. Kendiliğinden kurulan bir mülteci kampında salgın hastalıkla olmaması için önlem almak gerekiyor. En ucuz ve en kısa zamanda barınak kurmak gerekiyor. En çok çadır da kullanılsa her yere uygun olmuyor. Mimar, mühendis gibi teknik elemanlar çalışıyor.

Metin Çorabatır kimdir

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü’nden 1977’de mezun oldu. 1980-1982 yıllarında Çukurova Üniversitesi’nde asistanlık yaptı. 1977-1995 yılları arasında, gazetelerde dış haberler ve diplomasi muhabirliği görevlerinde bulundu. Tercüman, Hürgün, Hürriyet, Yeni Asır ve Milliyet’te çalıştı. 32. Gün programında genel koordinatörlük, Turkish Daily News gazetesinde haber müdürlüğü yaptı. Kanal 6 Televizyonu’nda çalıştı. 1995’ten bu yana Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Dış İlişkiler Müdürlüğü görevini sürdürüyor.

66 tarih: Leyla Neyzi

röportaj: meltem ersoy fotoğraf: özgür güvenç

Tarih deyince aklımıza çoğunlukla resmi ve yazılı tarih geliyor. Oysa resmi tarih belli bir amaçla, bir siyasi görüşün elinden çıktığı için dönem içinde gelişen olayların bazıları abartılırken bazıları bilinçli olarak atlanabiliyor. Yazılı tarihin bu eksikliklerini gidermek için insanların kendi sesleriyle anlattıkları hikayeler geniş ve ayrıntılı bir kaynak oluşturuyor. Bu yolla atlanan ayrıntılar işlenebiliyor ve toplumlar tarihin gündelik hayata yansımalarını canlı hikayelerden dinleyebiliyor. Sözlü tarih 1960'larda toplumun dışında kalan kesimlerin çabası üzerine Batı dünyasında ortaya çıkıyor. Bir disiplin olarak ortaya çıkan sözlü tarih yalnızca arşivlere ve yazılı kaynaklara dayanan ve toplumun daha çok üst kesimini yansıtan tarih anlayışına tepki olarak doğuyor. Leyla Neyzi sözlü tarihle beraber kadın, işçi, yabancı gibi öteki diye düşünülen, daha ezilmiş olan kesime ilgi oluşturduğunu vurguluyor. Neyzi sözlü tarihin gündelik yaşamın içinden insanların kendi sözleriyle kendi yaşamlarını çok canlı bir şekilde anlatmalarıyla ortaya çıktığını anlatırken yazılı kaynaklara bir ek olarak oluşturduğunu belirtiyor. Bir dönemi anlatabilecek bu insanlardan kaynak olarak yararlanma fikriyle beraber sözlü tarih geliyor ve tarihin içinde bir dal haline geliyor.

Sözlü tarihin toplum hafızasıyla ilişkisi nedir?

Sözlü tarih olsa da olmasa da, folklorik hafıza var. Fakat sözlü tarih daha sistematik. Ayrıca zaman, insanlar, toplumsal hafıza değişse de, sözlü tarihle beraber bir anı donduruyorsunuz. Söylendiği gibi kalıyor. Toplumsal hafıza ise hep hareket halinde. Toplumsal hafıza sürekli olarak ölüp ölüp diriliyor. İnsanlar çocuklarına anlatıyorlar, ama içerik değişiyor. Kütüphanede Cumhuriyet kuşağından insanların hayat hikayeleri olsa, tanıma şansı olmayan gençler gidip dinleyebilir.

Sözlü tarih

Sözlü tarih hafızanın bozulmalarından etkilenebilir. Gerçek olaylarla örtüşür mü?

Bu hem yazılı hem de sözlü tarih için bir sorun. Birinci Dünya Savaşı'nın tarihini okurken ne kadar gerçek bilgi yansıttığı tartışılabilir bir konu. Herkesin değişik bir bakış açısı var. Özne olduğumuzu kabul etmemiz gerekiyor. Artık kitaplarımızda yazının hangi bakış açısından ele alındığını açık açık yazıyoruz. "Ben" kelimesi rahatlıkla telaffuz ediliyor. Artık öznenin artık gerçeğe çok daha yakın olduğu düşünülüyor. Bir de yaşlılar genelde eski zamanı daha iyi hatırlıyor. Eskiden yaşadıklarını anlatma kapasitelerini kaybetmiyorlar. Çünkü çok yaşlı insanlar genellikle çocukluklarına odaklanıyorlar. Hafızanın etkileri de önemli tabii. Bu konuda pek çok bilimsel çalışma yapılıyor. Bunları bilebilirsanız ona göre çalışabilirsiniz.

Sözlü tarihin malzemesi içine atasözleri gibi malzemeler de girer mi?

Sözlü tarih aslında insanların kendi sözleri ve sesleri üzerine kurulu. Masallar, atasözleri folklor alanına ait. Bir insan hayatını anlatırken deyimler, şarkılar kullanılabilir. Yani folklor da sözlü tarihin malzemesi olabilir.

Sözlü tarih insanlara ne tür katkılar sağlayabilir?

Sözlü tarihin bir özelliği arşivde olmadığı için bilinmeyen bazı olayları ortaya çıkarması. Örneğin Yahudi ce-

maatiyle ilgili bir araştırmamda daha önce hiçbir kaynakta okumadığım bir bilgi edindim. Araştırmam sırasında 100 yaşında bir Yahudi beyle görüştüm. Müthiş bir insandı, Yaşar Paker. Kurtuluş Savaşı'nda askerlik yaparken yazdığı 1921 tarihli günlüğü buldum. "Amele taburları" dediğimiz çok az bilinen bir uygulamanın o dönemde yapıldığını öğrendim. Bu Türkiye'deki gayrimüslimlerin askerlik adı altında ocaklarından uzaklaştırılıp, genelde silahsız bir şekilde ve yol yapımı gibi işlerde çalıştırılmak üzere Anadolu'ya yollanmaları. Yaşar Paker bu nedenle önce Ankara'dan Erzincan'a yürüyor. Daha sonra da geri dönmeyi başarıyor.

Sözlü tarih tarihin dışında kalmış kesimi yansıtıyor denebilir mi?

Evet, çünkü tarihin içinde olabilmeleri için genellikle yazı yazabiliyor olmaları gerek. Yazı çok yakın zamanda normal bir şey oldu, eskiden bir lükstü.

Sözlü tarih ermeni sorununu aydınlatıcı olabilir mi?

Ermeni meselesiyle ilgili olarak insanlar o dönemde ne olduğunu bir kurgu içinde duymak istiyor. Ama bu çok zor. Belgeler farklı yorumlanabiliyor. Tarih de çok öznel bir şey. Siyasileşmiş bir sorun olduğu için bilimsel yaklaşım zorlaşıyor. Sözlü tarih Ermeni meselesinde çok problematik. Olay çok eski olduğu için o dönemi yaşayan insanlar hayatta değil. Çocukları ya da torunlarıyla görüşebilir, ancak bu sözlü tarih olmaz. Çünkü sözlü tarihin en büyük özelliği olayları yaşamış olan kişinin ağzından kendi sözleriyle almak.

Türkiye, iyi kayıt tutmadığı konusunda BM gibi örgütler tarafından eleştiriliyor. Bunun nedeni sözlü kaynakların daha çok olması mı?

Onu söylemek zor. Koskoca Osmanlı İmparatorluğu

var ki çok iyi kayıt tutmuş. Topkapı'da müthiş kaynaklar var. Belki akademik çalışma yeterince yok. Sözlü tarihin yazılı tarihi tamamlayıcı olarak yapılması gerek. Cumhuriyet Türkiye'si'nde sözlü tarih nerdeyse hiç yapılmadı. Örneğin mübadelede Yunanistan'a giden halkın hikayeleri hemen kaydedildi. Burada hikayelerini anlattılsa da uçtu gitti. Cumhuriyet kuşağı da yok oluyor gerçek anlamda bir sözlü tarih arşivi yok. Çok önemli kuşakları kaybediyoruz. Türkiye öyle bir yer ki insanlar hala kaldırıp anne babalarının arşivlerini çöpe atıyorlar. Koleksiyoncular da çöplerden toplayıp satıyorlar. Ailenin önem vermesi çok önemli.

Sözlü tarihin daha yoğunluklu kullanıldığı ülkeler var mı?

Sözlü tarih, tarihi çalışmaların çok gelişkin olduğu Batı ülkelerinde yapılıyor. Özellikle feminist akademisyenler bu akımı başlatıyor. Tarih erkeklerin tarihi olduğu ve babalarına ait bilgiler olmasına karşın anneleriyle ilgili bir şey olmadığı için araştırmaya başlıyorlar. Türkiye'de henüz çok genç.

Kişiler sözlü tarih anlatımında kültürel farklılıklar gösteriyorlar mı?

Tabii ki. Kimlikleri en temelde dillerine ve dil kullandıklarıkillerine yansıyor. Daha sonra anlatımda kullandıkları folklorik olaylar, şarkılar, şiirler, şakalar da yansıyor. Bir

kişi ne kadar okulluysa anlatımdan çıkan o kadar kitaba benzer. Değilse de sözel kültüre, yani folklorla dayanan bir hikaye oluşur.

Sözlü tarih araştırmacıların ilgilendiği konular etrafında mı oluşturuluyor?

İki türlü yapılıyor. Ya ilgilenilen bir konu etrafında dar bir çerçevede görüşme yapılıyor ya da kütüphaneci ve arşivciler herkesin kullanabilmesi için geniş kaynak oluşturuyor. Ben görüşmelerime belli bir fikirle gitmiş de olsam, geriye dönüp dinlediğimde mutlaka kullanmadığım, ama daha sonra işe yarayabilecek bir malzeme buluyorum. Çok zengin bilgi alma şansınız var.

Sözlü tarih resmi tarihte unutturulan olayların öğrenilmesinde yardımcı olur mu?

Mutlaka olur. Resmi tarihte çeşitli nedenlerden bazı olayların izini göremeyiz. Ama insanlar genelde kendi toplumlarında yaşanan olaylardan haberdardır. Her ne kadar yazılı tarih güçlüyse de, sözlü tarih ve toplumsal hafıza da güçlüdür. Ermeni konusu örneğin. Benim hissim şu ki, özellikle doğuda yaşayanların bu konuda bir şey duymaması çok zor. Ailelerde hikayeler anlatıyor ve biliniyor. Fakat bizim toplumda özel yaşamda konuşulanla kamusal alanda konuşulan arasında çok büyük fark var. Sözlü tarih bu ikisini birleştirmeye çalışan bir alan. Sessizliklerin olduğu bir toplumda sözlü tarih çok işe yarayabilir. Ama insanların konuşmayı kabul etmesi gerekiyor.

Halkın kendini rahat hissetmesi ve konuşmaları için ne yapılabilir?

Antropolojik yöntemler kullanılabilir. Beraber çalıştığınız insanlarla ne kadar yakın ilişki kurabilir ve beraber zaman geçirebilirsanız, o kadar daha karşılıklı açıklık olur.

Yüzyıllar boyunca erkeklerin, yönetenlerin, üst sınıfın hikayesini anlatan tarih; insanların anlatımıyla çok yönlü yoruma kavuşuyor. Sabancı Üniversitesi Kültürel Çalışmalar Bölümü öğretim görevlisi doçent Leyla Neyzi, Türkiye'de sözlü tarih konusunda çalışan az sayıdaki akademisyenden biri.

Leyla Neyzi kimdir

Stanford Üniversitesi Antropoloji Bölümü'nü bitiren Leyla Neyzi, doktora çalışmasını gelişme sosyolojisi konusunda Cornell Üniversitesi'nde tamamladı. Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaptı. Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Sözlü Tarih Projesi'ni ve Sabancı Üniversitesi tarafından desteklenen Teşvikiye Mahallesi'nin Sözlü Tarihi Projesi'nin yöneticiliğini yaptı. Kültürel Kimlik, Milliyetçilik ve Azınlıklar, Bellek, Öznellik, Gençlik Kültürü, Ortadoğu ve Güneydoğu Avrupa'da Etnografi ve Sözlü Tarih konularında uzman. Oxford Üniversitesi Çağdaş Türkiye Programı ve St. Antony's College'de misafir öğretim görevlisi olarak bulundu. Leyla Neyzi Sabancı Üniversitesi'nde doçent olarak çalışıyor.

Leyla Neyzi

İnsanlar kendi hikayelerini ortaya çıkarırsa, sonsuz olan kültürel zenginliğimizi daha ayrıntılı yansıtır.

Belgeseller, fotoğraflar, internetle beraber görsel tarihin sözlü tarihin yerini alabilir mi?

Bu sözlü tarihe yeni bir boyut katıyor. Bu işe önce ses kayıt cihazlarıyla başladı. Film çekmek için ekipler gerekliyordu, fakat bu görüşmelerde ikili ilişki ve derinlere inmek çok önemli. Ayrıca saatlerce film çekmek maliyetli. Görüşmelerin özel olması gerekiyor. Artık dijital kameralar kullanılabilir. Görüşme şekli sözlü tarih için tartışma konusu.

Herhangi bir toplumun fiziksel ve tarihsel dönüşümü sözlü tarihe nasıl yansır?

Bir kişi üzerinden yansımaz, ama kolektif bir grup üzerinden anlaşılır. Araştırmada bir cemaat ya da belli bir kesim seçilir. Bir grup üzerinden toplum konuşulabilir. Belli bir olayı yaşamış insan sayısı az da olsa bir dönemi yansıtabilir. Örneğin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Nazi kamplarından kurtulan insanlar. Çok fazla insan yok, ama o dönem başka türlü incelenemiyor.

Sözlü tarih topluma geçişleri anlamayı kolaylaştırır mı?

Tabii. Örneğin son Osmanlı kuşağıyla görüşürken bazı İstanbullu hanımlarla görüşmüştüm. Onlar Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş genç kızlıklarında yaşıyorlar. Bu

gün baktığımızda bize anlatılanlara göre müthiş bir kesinti oluyor. Birden dönüşüm yaşıyor, devrimler yapılıyor. Günlük hayat bir anda değişiyor. Biz kitaplarda bir günde kökten değişimler yapıldığını okuduk. Ama aslında hem çok hızlı gelişti hem değil. Çok büyük değişiklikler olduğu için toplumun delirmemek için adapte olması gerekiyordu. Görüşmelerimden birinde bir hanım bana "Evde babamın elini öperken başımı örter, sokağa çıkarken şapka giyip çıkardım." dedi. Yani bu hızlı geçiş yavaşlatılabildi. İnsanlar değişimi kendilerine göre, kendilerine benzeterek yaşadılar. Bu görüşmeler sayesinde küçük detaylarla günlük hayatın içine girilebiliyor. Oysa yazılı tarihin genellemeleri içinde bu tip şeyleri bulmak daha zor.

Sözlü tarihin zorlukları neler?

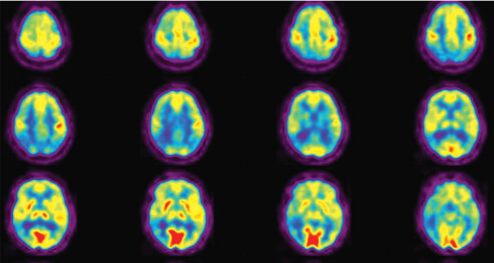
Sözlü tarih uğraştıran bir malzeme. Gidip bulmak zordur. Kişileri konuşmaya ikna etmek, ayrıntıları öğrenecek şekilde açık konuşmalarını sağlamak gerekiyor. Uzun görüşmeleri dinleyip içinden cümleleri çekmek, ayrıntıları saptamak gerekiyor. Bu çok kolay değil, ama aslında sözlü tarihin güzelliği de burada. Araştırma bakımından Türkiye'de sorun yok. İnsanlara ulaşmak, konuşmak mümkün. Fakat her şey vakit alıyor. Kişilerin pesinden koşmak, kandırmak, kaydetmek gerekiyor. O uzun görüşmelerin deşifreleri geniş zamanlara yayılıyor.

Hastalığın 10 belirtisi

- Mesleki yetenekleri ve aktif hayatı etkileyen bellek kaybı,
- Günlük olağan işleri yürütmede güçlük,
- Dil ve konuşma ile ilgili sorunlar,
- Zaman ve mekanla ilgili oryantasyon bozukluğu,
- Zayıf veya azalmış yargılama yeteneği,
- Soyut düşünme ile ilgili sorunlar,
- Nesnelere yanlış yere koyma,
- Duygu, durum ya da davranış değişiklikleri,
- Kişilik değişiklikleri ve
- İnisiyatif kaybı.

Alzheimer bilgi hattı

Kendinizde ya da bir yakınınızda alzheimer hastalığından şüpheleniyorsanız 24 saat boyunca Alzheimer Bilgi Hattı'nı arayarak ücretsiz bilgi alabiliyorsunuz. 0 800 211 80 24 (Ücretsiz Telefon Hattı)

Başlangıç Evresi

- İsimleri, tarihleri olayları, eşyaların yerini unutmama
- Kelimeleri bulamama, yanlış kullanma
- Soruları tekrarlama
- Yolları, mekanları karıştırma
- İşte verimliliğin düşmesi
- Çevresine ve hobilerine ilgide azalma
- Hastalığını kabul etmeme

Orta Evre

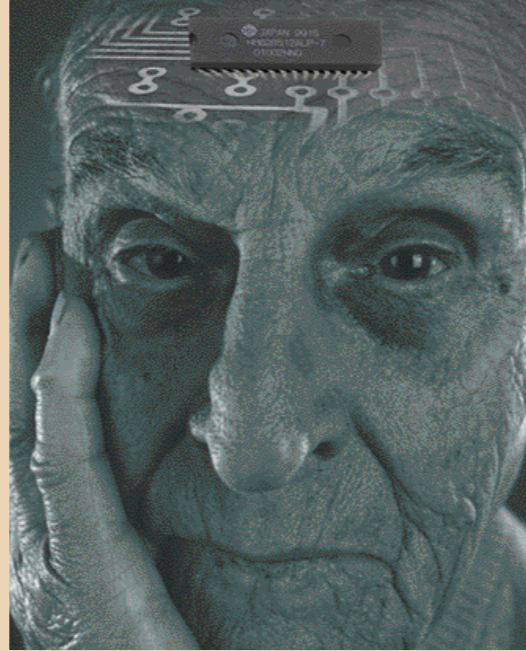
- Unutkanlıklarda artma, yeni bir şey öğrenememe
- İnsanları tanıyamama
- Yıkama, giyinme gibi gündelik işlerde yardım ve hatırlatma ihtiyacı
- Ruhsal ve davranışsal değişiklikler
- Amaçsız dolaşmalar

İleri Evre

- Ailesini bile tanıyamama
- Yürüme, yemek yeme güçlüğü
- Altına kaçırma
- Ciddi davranış bozuklukları
- Sonunda tam bakım ihtiyacı

Günümüzün en korkulan hastalıklarından biri alzheimer. Altmış beş yaşın üstündeki yaşlıların yüzde 4,5-5'inde görülüyor. Seksen beş yaşındaki her üç kişiden biri, 90'larında her iki kişiden biri alzheimer'dan yakınıyor. Tüm dünyada 15-20 milyon, Türkiye'de ise 250 bin alzheimer hastası olduğu tahmin ediliyor. Unutkanlığın yanı sıra zihinsel ve davranışsal birçok soruna neden olan alzheimer ilerleyen yaşla gelen unutkanlıktan farklı olarak günlük hayatı olumsuz etkiliyor, çoğu zaman hastalığın geri dönüşü olmuyor.

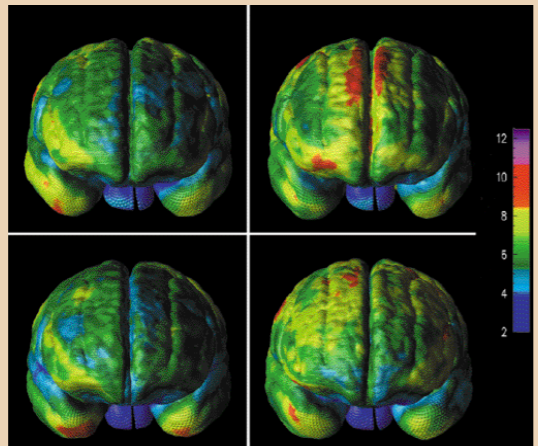
Alzheimer hastalığı ileri derece unutkanlık, günlük yaşam işlevlerini yerine getirememe, zaman ve mekanı karıştırma, ruh hali ve davranışlarda değişiklik olması gibi belirtiler gösteriyor. Hastalık yavaş ilerliyor ve geri dönüşü yok. Bu yüzden erken tanı için bu belirtilere dikkat edilmesi gerekiyor. İlk kez Dr. Alzheimer tarafından 1906'da teşhis edilen bu hastalık üzerine bugüne kadar birçok çalışma yapılmasına karşın çaresi hala tam olarak bilinmiyor.

Bilimin beyinle oyunu

Unutkanlığın yanı sıra zihinsel ve davranışsal birçok soruna neden olan Alzheimer'a henüz çare bulunamadı fakat hastalık hakkında yeni bulgular umut vaat ediyor.

Yapılan araştırmalar sayesinde alzheimer'lı hastaların hafıza merkezi başta olmak üzere beyinlerinin belli bölgelerindeki sinir hücreleri ve sinirlerin birbirleriyle iletişiminin zarar gördüğü biliniyor. Bir başka bulgu ise zarar gören bölgelerde bir çeşit proteinin yaygın olarak bulunması. Bu protein hakkında birbirine karşı iki teori var. İlk bu proteinin sinir hücrelerindeki zarara neden olduğunu; ikincisi ise başka bir şeyin hasara neden olduğu, proteinin de beyin bir koruma mekanizması olarak ortaya çıktığı iddia ediyor. Yakın zamanda kış uykusundaki sincaplar üzerinde yapılan araştırmalarda ortaya çıkan bulgular, ikinci teoriyi destekler görünüyor. Kış uykusuna yatan kutup sincaplarının vücut ısısı

ma derecesinin altına düşüyor ve beyine kan akışı, durma derecesinde yavaşlıyor. Almanya'nın Leibniz Üniversitesi'nden Thomas Arendt ve grubunun 2003'te yaptığı çalışma, kış uykusu sırasında hafıza ve öğrenmeden sorumlu beyin bölgesindeki sinir iletişiminin buradaki nöronlar zarar gördüğü için azaldığını, bu nedenle de kış uykusu sırasında sincapların hem hafızalarını hem de öğrenme yetilerini kaybettiğini gösteriyor. Ancak kış uykusu sona erdiğinde beyin kendini yenilemeye başlıyor. Azalan sinir iletişimi hızla artıyor, hafızayı desteklemeye başlıyor ve sincap eski haline dönüşüyor. Sincap deneylerinin alzheimer'la ilişkisi, kış uykusu sırasında oluşan proteinin alzheimer'lı hastalarda görülmele aynı olması.

Dr. Thomas Arendt'in araştırmaları sincapların beyindeki protein seviyesinin kış uykusu sırasında zarar gören sinir iletişimi miktarıyla doğru orantılı olduğunu gösteriyor. Ancak sincapların beyinde bu protein olmasına karşın beyin bölgelerinde zarar meydana gelmiyor. Kış uykusundan sonra protein de ortadan kalkıyor. Proteinin koruyucu bir mekanizma oluşturduğu, alzheimer'lı hastaların beyinde de bulunmasının nedeninin beyin saldırıdan korunmak olduğu anlaşılıyor. Ancak sincapların tersine insanlarda protein yok olmuyor. Bundan sonraki araştırmaların hedefi beyinden proteinin tam olarak nasıl temizlenebileceği üzerine. Gelişmeler alzheimer hastaları için umut kaynağı.

Kalsiyum hapları işe yarıyor mu

Bugüne kadar birçok kadın faydalı olduğu düşüncesiyle kalsiyum ve D vitamini hapları kullandı. Peki, gerçekten bu haplar tahmin edildiği gibi faydalı mı? Yoksa faydasının ötesinde zararı var mı?

Kalsiyum kemiklerimizin oluşumunu ve sağlığını sağlayan minerallerden biri. Vücut ağırlığımızın yüzde 1,5-2'sini oluşturuyor. Bu kalsiyumun büyük kısmı kemiklerimizde; kalan az miktarı ise dışlarımızda, iyonize bir şekilde kanda ve yumuşak dokularda bulunuyor. Ancak bu az miktardaki kalsiyumun hayati önemi büyük, çünkü azaldığında kaslarda, kan pıhtılaşmasında ve sinir iletiminde sorunlar meydana geliyor. Vücut da kalsiyum düzeyini kemiklerde depolu kalsiyumu kullanarak ya da dışarıdan gelen kalsiyum takviyeleriyle korumaya çalışıyor.

Vücudun normal günlük kalsiyum ihtiyacı bin miligram olsa da ergenlik döneminde, hamilelikte, emzirme döneminde ve menopoz sonrası bu miktar bin 200 miligrama çıkıyor. Kalsiyum eksikliği uzun süre devam ederse kemikte depolu kalsiyum miktarı azalacağından dışardan besinlerle alınan kalsiyumun önemi büyük. Bu noktada D vitamini de kalsiyumun sindirim sisteminden emilimini artırdığı için önem teşkil ediyor. Birçok kadın vücuttaki kalsiyum miktarını yükseltmek, kolorektal kanser ve kemik erimesi olarak da bilinen osteoporozdan korunmak için kalsiyum ve D vitamini hapları kullanıyor. Geçtiğimiz günlerde yayınlanan araştırmaların sonuçları ise bu hapların her iki durumda da neredeyse hiçbir etkisi olmadığını gösteriyor. Menopoz sonrası dönemdeki 36 binden fazla kadında yapılan

bir araştırma yedi yıl boyunca düzensiz kalsiyum ve D vitamini almanın omurga, kol ve kalça kemiği çatlaklarını engellemede etkisi olmadığını, ama kalça kemiği yoğunluğunu yüzde bir oranında artırdığını gösteriyor. Oysa beş günden dördünde vitamin ve minerali beraber alan kadınlarda yüzde 29 oranında daha az kalça kemiği çatlağına ve 60 yaşın üstü kadınlarda yüzde 21 daha az kalça kemiği kırığına rastlanıyor. Bir diğer çalışmada ise kanser öncesi polip ameliyatı geçirmiş kadın ve erkeklerde kalsiyum alındığı takdirde daha az yeni polip geliştiği ortaya çıkıyor. Sonuç; kadınlar için kalsiyum ve D vitamini faydası sanıldığı kadar fazla değil. Üstelik fazlasının zarar verme riski bile var; fazla kalsiyum hapı kullanan

kadınlar diğerlerine oranla yüzde 17 daha fazla böbrek taşı riski taşıyor. Neyse ki kemik yoğunluğunu artırmanın başka yolları da var; egzersiz bunlardan biri.

BUNLARA DİKKAT**Doğal kalsiyum kaynakları neler?**

Süt, peynir ve yoğurt gibi süt ürünleri. Brokoli gibi yeşil yapraklı sebzeler, susam, fındık ve pekmez.

Neler vücuttaki kalsiyum için zararlı?

Fazladan alınan protein ve aşırı tuz kullanımı kalsiyumun böbreklerden atılımını hızlandırdığı için zararlı. Sigara da östrojen hormonunu uyararak kemiklerin koruyucu etkisini azaltıyor.

Besinlerin kalsiyum içerikleri (100 gram içindeki kalsiyum-miligram olarak)

Kuru bakliyat
Barbunya: 128
Nohut: 134
Badem içi: 254
Soya Fasulyesi: 226
Fındık: 209
Yeşil fıstık: 140
Ceviz içi: 84
Susam: 1200

Süt ürünleri
İnek sütü: 120
Yoğurt: 120
Kaşar peyniri: 700
Beyaz peynir (yağlı): 162
Süt tozu: 950

Tahıl ürünleri

Mısır: 9
Bulgur: 40
Ekmek: 20
Makarna: 16
Tarhana: 78

Sebzeler türleri

Bakla: 48
Bamya: 78
Taze fasulye: 55
Marul: 79
Ispanak: 80

Meyve türleri

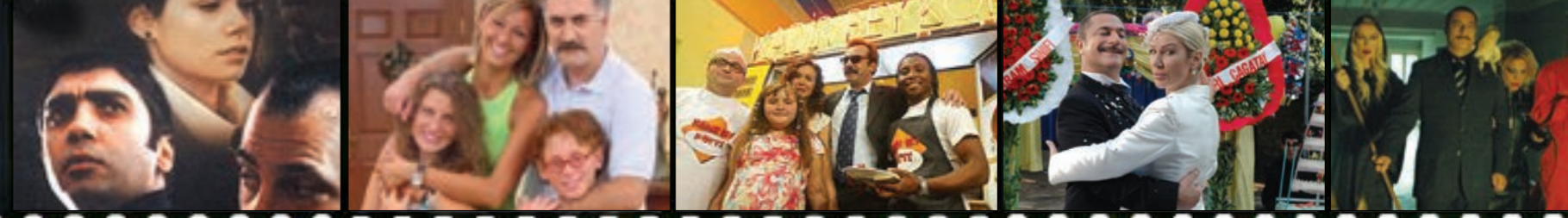
Kayısı: 30
İncir: 54
Kiraz: 30
Kavun: 15
Çilek: 29
Portakal: 34

Diğer gıdalar

Tahin helva: 91
Pekmez: 400
Siyah zeytin: 77
Yeşil zeytin: 90

Popüler kültür ve sinema

Hayatın her alanına etki eden popüler kültür sinemayı da derinden etkiliyor. Çoğunluğun ilgisini çeken diziler, kitaplar, olaylar en kısa zamanda beyazperdedeki yerini alıyor.

Son yıllarda çok sık duyduğumuz bir kavram popüler kültür. Popüler kültür, yalnızca Türkiye'de değil tüm dünyada yemekten giyime, iş hayatından eğlenceye kadar davranışları yönlendirecek kadar etkili. Büyük bir çoğunluk popüler kültür ürünlerinden hazzetmediğini söylese de hayatımızın her alanına nüfuz eden popüler kültürden uzak durmak mümkün değil. Peki ama popüler kültür ne anlama geliyor? Popüler sözcüğünün kökü nüfus, kitle anlamına gelen popülyasyon. Dolayısıyla genel tanımıyla popüler kültür, geniş

yerini alıyor. Dan Brown'un dünya çapında etki yaratan "The Da Vinci Code", Melissa Panarello'nun "Yatmadan Önce 100 Fırça Darbesi", Rowling'in "Harry Potter" serisi popüler kültürün sinemaya yansıyan yüzü oldular.

Yeşilçam'da popüler kültür

Yeşilçam sinemasında popüler kültür kendini Türk halkının duygusal yönünü komedi, melodram ya da kahramanlık filmleri kalıplarında kullanarak gösterir. Türk si-

Ne kadar reyting o kadar para

Sinema dışında televizyon da popüler kültürün etkisinin yoğun biçimde görüldüğü ve aynı zamanda popüler kültüre yön veren bir alan. Diziler, klipler, reklamlar ve yarışmalar sıklıkla duyduğumuz "Halk bunu istiyor" gerekçesiyle popüler kültüre yönelik yayınlar olarak ekrana geliyor. Mümkün olan en yüksek sayıda izleyiciye ulaşmaya çabılıyor. Geniş kitleler tarafından izlendikçe reklam alıyor, reklam aldıkça kazanç sağlıyor, kazanç sağladıkça yenileri birbiri ardına ekrana geliyor.

Diziler, klipler, reklamlar ve yarışmalar sıklıkla duyduğumuz "Halk bunu istiyor" gerekçesiyle popüler kültüre yönelik yayınlar olarak ekrana geliyor. İzlendikçe reklam alıyor, reklam aldıkça kazanç sağlıyor, kazanç sağladıkça yenileri birbiri ardına ekrana geliyor.

Yeşilçam sinemasında popüler kültür kendini Türk halkının duygusal yönünü komedi, melodram ya da kahramanlık filmleri kalıplarında kullanarak gösteriyor. Sokaktaki insanın beğenisinden, yani hakim olan popüler kültürden yola çıkarak yazılan senaryolar reyting rekorları kırıyor.

kitlelerin benimsediği, kendinden bir şeyler bulabildiği ürünler veren, yaygın olanı ifade eden bir kültür.

Popüler kültür tümüyle iyi ya da kötü olarak değerlendirilmesi mümkün olmayan bir kavram. Özellikle sanat açısından bakıldığında popüler kültürün sanat, edebiyat gibi kültür öğelerinin geniş kitlelere ulaşmasına aracılık ettiğini görüyoruz. Ancak popüler kültür ürünleri, geniş kitlelere hitap etmeyi amaçladıklarından, mümkün olduğunca geniş bir kitlenin ortalama beğenisini baz alarak ortaya çıkar.

Formül basit

Önümüzde büyük bir pazar var ve bu pazara bir ürün sunuyoruz. Amacımız maksimum kar elde etmek. Maksimum karın yolu maksimum satıştan geçiyor. Pazara sunulan ürün bir tişört, neversim ya da oyun olabileceği gibi müzik, edebiyat, sinema gibi herhangi bir sanat ürünü de olabilir. Maksimum satış için çoğunluğun ortalama beğenisine yönelik ortaya konan ürün, popüler kültür ürünüdür.

Bir endüstri halini alan sinema da popüler kültür yaklaşımından payına düşeni aldı. Özellikle ticari sinemanın başkenti Hollywood popüler kültür ürünleri filmlerin dünyaya dağıldığı bir merkez olarak görülüyor. ABD'de ya da dünyada çok konuşulan herhangi bir skandal, cinayet ya da kitap kısa zaman içerisinde beyazperdede

nemasının son dönem filmlerinden "Kurtlar Vadisi Irak" yaşanmış bir olaydan yola çıkarak gerçekte var olmayan bir kahramanlık öyküsüyle, önceden televizyondan da edindiği geniş bir kitleye hitap ederken; bir melodram olan "Asmalı Konak", televizyonda elde ettiği popüleriteyi sinemada da sürdürdü. Türk sinemasında bir klasik haline gelen "Hababam Sınıfı" serisi, son yıllarda çekilen yeni bölümleriyle ve popüler oyuncularından, ünlü şarkıcılardan oluşan kadrosuyla komedi alanında bir popüler kültür ürünü.

Berlin in Berlin, İstanbul Kanatlarının Altında ve dönemin birçok ünlü ismini kadrosunda barındıran Bay E de Türk sinemasında popüler kültür ürünü filmler.

Birol Güven

Popüler kültür bu kısır döngüyle kendi kendini besleyen bir hal alıyor. 95 bölümden oluşan "Çocuklar Duymasın" dizisi 2 bin 500'ün üzerinde gösterim sayısı ile kendi alanında rekor kırıyor.

Dizinin senaristi Birol Güven için sırrını "Üslup olarak çok sıradan şeyler yazmaya dikkat ediyorum. Türkiye'de 'senaryo Türkçesi' diye bir Türkçe var. Yalnızca senaryolarda konuşuluyor. Ben onu kullanmıyorum. Doğrudan sokaktaki sıradan Türkçe'yi kullanıyorum. Doğrudan hayatın içinden yazmaya dikkat ediyorum" sözleriyle açıklıyor.

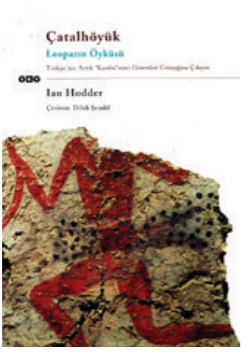
Sokaktaki insanın beğenisinden, yani hakim olan popüler kültürden yola çıkarak yazılan senaryolar reyting rekorları kırıyor. Dizilerin yaşamı etkilemediğini, aksine yaşamdan etkilendiklerini söyleyen Güven, "Toplumda ne varsa, dizilere de onlar yansır. Yazarlar ve projeleri tasarlayanlar da etraflarında gördükleri yükselen değerleri dizilere taşıyor" diyor.

Güven, dizi ve yaşam arasındaki ilişkiyi "Bugün dizilerde bazı noktalarda yükseliş varsa, bu yükseliş mutlaka toplumda da vardır, yazara onu yazdırtıyordu. Çünkü yazar yazmaz, toplum yazdırır. Dizilerde çok fazla hayal dünyası olmaz. Çünkü başarının formülü gerçek hayata yakınlıkla ilgilidir. Gerçeğe ne kadar yaklaşırsanız o kadar başarılı olursunuz" sözleriyle açıklıyor.

ÇATALHÖYÜK LEOPARIN ÖYKÜSÜ

Çatalhöyük, 9 bin yıllık bir yerleşim yeri. Dünyadaki ilk yerleşim yerlerinden biri. Çatalhöyük'te 1950'li yıllardan beri arkeologlar kazılar yapıyor. James Mellaart'ın 1961'de başladığı ve yalnızca dört yıl süren kazılardan neredeyse 30 yıl sonra, 1993'te öğrencisi Ian Hodder başkanlığındaki ekip yepyeni bulguların ışığında Çatalhöyük'te çalışmalarda bulunuyor. Çatalhöyük'le ilgili aydınlatılmak istenen sorular var. "Çatalhöyük'te bulunan sanat eserleri arasında çok sayıda leopar tasviri olmasına rağmen neden bugüne kadar ortaya çıkarılan 600 binden fazla hayvan kemiği arasında hiçbir leopar kalıntısı yok?", "Burada yaşayanlar neden ölümlerini evlerinin zeminine gömüp sonra bu mezarları tekrar açıyorlardı?", "Neden bazı ölümlerin kafataslarını mezarlarından çıkarıyorlardı?", "Ne yiyor, ne içiyorlardı?", "Neye inanıyorlardı?", "Neye, kime tapıyorlardı?" Ian Hodder, "Çatalhöyük Leoparın Öyküsü" adlı kitabında bunlar gibi pek çok soru soruyor, bazılarına yanıt veriyor, bazılarını kazılar ve araştırmalar ilerledikçe cevaplanmak üzere havada bırakıyor. Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık'tan çıkan kitap 9 bin yıllık uygarlığın gizli kalmış yönlerini ortaya çıkarıyor

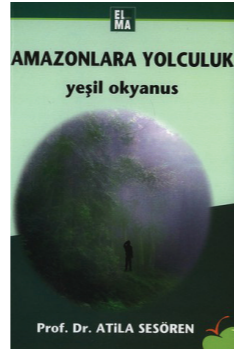
MOZART'TAN MADONNA'YA

Mozart'tan Madonna'ya kitabında, Berlin Humboldt Üniversitesi'nde Popüler Müzik Teorisi ve Tarihi profesörü olarak görev yapan Peter Wicke, eğlence müziğinin köklerine inerek toplumda yükselişini araştırıyor. Eğlence kültürünün dans figürlerinde ve popüler müziğin içeriğinde toplumu saran, bilinçaltını sergileyen çılgınlığı ile toplumun ahlaki değerleri arasındaki çatışmayı ele alırken, Viyana valsinden tangoya, Beatles'tan Rock'n Roll'a tabuların yıkılmasına uzanan süreçte popüler müziğin özne bir kültür tarihini sunuyor. Yazar, Mozart'ın yaşadığı 1700'lerin ikinci yansından 2000'li yıllara uzanan dönemde "popüler müzik" kavramını inceliyor. Wicke, Avrupa toplumlarında halkın eğlence anlayışının soylular tarafından uzun süre küçük görülmesine geniş yer veriyor. Burjuvazi ile halk arasındaki sosyal sınıf duvarlarının temellerinden olan eğlenme tarzı, zamanla halkın 1-0 öne geçmesiyle aşıyor. Kitapta tangodan caza geçiş süreci ve Avrupa'daki caz çılgınlığı da yer alıyor. Kitap, konunun erken dönemine ilişkin kaynak azlığı düşünüldürse, kütüphanelerde yerini alacak gerekli bir eser olarak nitelendirilebilir.

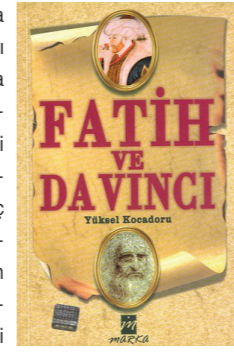
AMAZONLARA YOLCULUK

Bir projede çalışmak için Amazonlara giden jeoloji mühendisi Prof. Dr. Atilla Sesören, Yeşil Okyanus'ta kaldığı iki ay boyunca yaşadıklarını "Amazonlara Yolculuk" adlı kitabında topladı. Sesören'in 1974'te çalıştığı Hollanda şirketi ITC, Süriyam'da bir boksit madeni buluyor. Madeni okyanusa taşıyacak demiryolu yapımı için Sesören'e teklif götürülüyor. O da teklifi kabul ediyor ve macera dolu günler başlıyor. Yukarı Nikkeria'da bulunan ana kampta kalıyorlar. Helikopterle çalışma alanına gidiyorlar ve orada da yine kamp kuruyorlar. 80-100 metre yükseklikteki ağaçlar arasında nefes almak, yürümek çok zor olduğu için palayla ağaçları kese kese ilerleyebiliyorlar. Amazon'da yaşadıkları en ilginç olay ise yamyamlarla birlikte çalışmaları. Yamyamlar projede amelelik yapıyorlar. Sesören, onlarla sohbet ediyor ve artık insan eti yemediklerini öğreniyor. "En tatlı et Japon eti. Almanların eti de yumuşak, ama biraz yağlı. Amerikalılar'ın eti kemikli olduğu için sevmiyoruz" diyorlar. Sesören'in Amazonlar'da yaşadığı korkunç anlardan birisi de dünyanın en zehirli yılanı Makka ile tanıştığı an. Korkudan ilk bir hafta 18 kilo vermiş. "Amazonlara Yolculuk'ta okuduklarınıza inanamayacaksınız.

FATİH VE DA VİNCİ

Fatih Sultan Mehmet, Avrupa ve Amerika'ya damgasını vururken genç bir sanatçı da engizisyonun pençesinden kurtulmaya çalışıyor ve kendini dünyanın en güzel şehri İstanbul'da buluyordu. Henüz genç olan Leonardo Da Vinci İstanbul'da Fatih Sultan Mehmet'in himayesi ve dostluğunda, Osmanlı hakkında hiç bilmediği gerçekleri keşfeder. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Yüksel Kocadoru, Leonardo Da Vinci'nin hayatının, tarihte kayıp olan altı ayının sırrını çözüyor. Kocadoru, akıcı ve şiirsel dilleyle Fatih Sultan Mehmet ve Da Vinci'nin dostluğunu, Halic için tasarladıkları köprü projesini, Mona Lisa tablosundaki kadının kim olduğunu ve Fatih Sultan Mehmet'in iç dünyasını anlatıyor. Kocadoru'nun kalemıyla tarihin tozlu sayfalarında kalan bilgiler canlanıyor ve bizi ilginç bir yolculuğa davet ediyor. Kocadoru'nun kitapta yanıtını aradığı sorular: "Yaşamında altı aylık bir kayıp dönemi olan Leonardo Da Vinci, bu süreçte İstanbul'da Fatih Sultan Mehmet ile miydi?", "Haremdeki Leyla adlı asil kadın Mona Lisa mıydı?", "Halic Köprüsü'nü Da Vinci İstanbul'a geldiğinde mi tasarlamıştı?", "Fatih'in resimlerinde karşısında çizilen resim Da Vinci'nin gençliği miydi?"

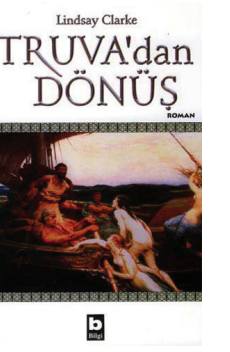
SERAMİK

Yazar Dolores Ros I Frigola, seramik çalışmalarında gerekli aletler, kilî şekillendirme ve kalıp oluşturma tekniklerini anlatıyor. Çömlekçi çarkının kullanımı, yarıttığınız objelerin süslenmesi, boyanması ve ocakta fırınlanmasına ilişkin bilgiler yer alıyor. Tarih boyunca, hemen hemen her kültürde seramik sanatının, toplumsal kimlikle yaşamsal bir bağı oldu. Her biçimdeki kil anlamını taşıyan seramik (Ceramics) kelimesi Yunanca'dan geliyor. Bu malzemenin kalitesi sayesinde, müzelerin çoğunda, tarih boyunca sanatçıların kendilerini toprakla nasıl ifade ettiklerini gözlemleme imkanı bulunuyor. Seramik çalışmalarında kullanılan teknikler, tarih öncesi dönemlerden günümüze dek değişmeden geliyor. Neolitik dönemin başlarında çömlekçi çarkını ilk olarak kullanmaya başlayanlar Çinliler. Bu kadar köklü bir geleneğe ve zengin ifade olanaklarına sahip bir başka el sanatı daha yok. İnkılap Kitabevi'nden çıkan kitaptaki renkli resimler; göz alıcı seramik bardaklar, çanaklar, vazolar, fayanslar ve süsleme objeleri içeriyor. Seramik yaparken ihtiyaç duyacağınız aletler, teknikler ve malzemelerden de ayrıntılı olarak söz ediliyor.

TRUVA'DAN DÖNÜŞ

Whitbread ödüllü yazar Lindsay Clarke, Truva kitabından sonra dünyanın en büyük öykülerinden birinin çağdaş yorumunu "Truva'dan Dönüş" adlı kitabıyla anlatıyor. Kitap, Tunç Çağı'nın kenti Truva'da yaşanan heyecan verici bir tutku dramını anlattığı ikinci cildi. 10 yıl süren ölümcül kuşatma sona erer ve Truva düşer. Kentin tüm erkekleri kılıçtan geçirilip kadınlar tutsak alındıktan sonra dönüş başlar. Savaşı kurnaz bir hileyle zafere dönüştüren Odysseus başta olmak üzere tüm komutanlar, dönüş yolunda kendilerini bir cehennemin içinde bulurlar. Dünyanın en büyük aşk ve savaş efsanesinin kahramanları kazandıkları zaferi felakete dönüştüren süreçte günahları ve kederleriyle yüzleşirler. Kitabın ilk cildi 11 dile çevrildi. Savaşın başlaması ve Truva kentinin kuşatılmasını konu alan film, tüm dünya ülkelerinde sansasyon yarattı ve gişe rekorları kırdı. Üç bin yaşındaki Truva efsanesi, hem şiddetli çatışmalarla sarsılan bir dünyaya ve kendi deneyimlerimizin önemli öğelerine hitap ediyor hem de tarih öncesinden mirasımız olan zengin mitolojik kaynakları okurun hayal gücünün önüne seiyor. Üç bin yaşındaki efsanenin romanı Bilgi Yayınevi'nden Cihat Taşçıoğlu'nun çevirisiyle yayınlandı.

Yaşar Holding'e 200 milyon Euro'luk dış kredi

Yaşar Holding uluslararası para piyasalarından 200 milyon Euro tutarında uzun vadeli finansman sağladı. Dresdner Kleinwort Wasserstein aracılığıyla, uluslararası bir kredi kuruluşu tarafından çıkarılan beş yıl vadeli euro bonda geniş bir yatırımcı kesiminin ilgi gösterdiği belirtilirken, Yaşar Holding'in sağladığı bu finansmanı kısa vadeli mali borçlarının yeniden yapılandırılmasında kullanacağı belirtildi. Yapılan açıklamada "Tahvil ihraç projesi, Asya'dan Avrupa'ya çok geniş bir yatırımcı kitlesi tarafından ilgiyle karşılanmış ve 63 yatırımcı projeye katılmıştır. Başlangıçta 150 milyon Euro olarak düşünülen proje, gelen yoğun talep karşısında, 200 milyon Euro'ya yükselmiştir. Bu durum, Yaşar'ın iş kollarına ve faaliyetlerine ve Türk ekonomisine olan güveni açıkça teyit etmektedir" denildi. Yaşar Holding üst düzey yöneticileri ve Dresdner Kleinwort Wasserstein Bank'ın üst düzey yöneticileri Çeşme Altın Yunus'ta verilen akşam yemeğinde bir araya geldi.

Pınar 600 çeşit ürünüyle İzmir Fuarı'nda

Türkiye'nin lider gıda markası Pınar, 1-10 Eylül 2006 tarihleri arasında, bu yıl 75'incisi düzenlenen İzmir Enternasyonal Fuarı'nda tüketicilerini 600'e yakın geniş ürün yelpazesi ve son dönemde piyasaya sunduğu yeni ürünleriyle karşıladı. Pınar standında pek çok ürün ziyaretçilerin tadımına sunuldu.

Pınar Kido Çocuk Tiyatrosu oyuncularını, çeşitli animasyonlar yaparak çocuklara da eğlenceli dakikalar yaşattı, çocuklara pek çok sürpriz hediye verildi. Pınar Gıda Grubu, bir dünya markası olma hedefiyle yurtiçinde düzenlenen diğer çocuk, gençlik ve gıda fuarlarına; yurtdışında da SIAL (Fransa) ve ANUGA (Almanya) gibi önemli fuarlara katılıyor.

32. Dyo Resim Yarışması sonuçlandı

Çağdaş Türk resminin bugün ulaşılmış olduğu aşamada, 1967 yılından bu yana düzenlediği yarışmalarla, destekleyici ve özendirici katkıları yönünde pay sahibi olan Dyo'nun 32. Resim Yarışması'na Türkiye'nin her yerinden, Hollanda, İtalya ve İsveç'ten toplam 828 sanatçı 1400 eserle katıldı.

Prof. Kaya Özsezgin, Cavit Atmaca, Prof. Dr. Adem Genç, Prof. Dr. Zahit Büyükişleyen, Yalçın Gökçebağ, Prof. Neşe Erdok, Prof. Fevzi Karakoç'dan oluşan seçici kurul, üç ilde yaptığı toplantılar sonucunda İstanbul'dan 119, Ankara'dan 50, İzmir'den 57 eserin son elemeye katılmasına karar verdi.

Çeşme Altın Yunus Oteli'nde yapılan son toplantıda jüri üyeleri pentür dalında dört eseri, özgün baskı dalında bir eseri Dyo başarı ödülüne, 61 eseri de sergilenmeye değer buldu. Seçici Kurul Üyeleri'nin ve Yaşar Topluluğu üst yönetiminin katılımıyla Çeşme Altın Yunus Baküs Restoran'da gala yemeği verildi. Yarışmanın ödül töreni ise 16 Kasım 2006 Perşembe günü Tophane-i Amire Kültür ve Sanat Merkezi'nde yapılacak. 2007 yılında da Eskişehir, Hatay, Samsun, Ankara, Trabzon, Van ve İzmir'de 32. Dyo Resim Yarışması'nın eserleri sergilenecek.

Dyo 75. İzmir Fuarı'nda

75'inci İzmir Enternasyonal Fuarı'na katılan Dyo'nun yoğun ilgi gören standında, nanoteknolojinin bugünü, yarını ve boyada geldiği nokta, Dyo'nun nanoteknolojik ürünleri Nanomat, Nanotex, Nanosön ve Nanolacke hakkında bilgi verildi. "Nano Tanıtım Filmleri" gösterildi. Dyo nano ürünlerinin ışıkla kendini temizleme, yanmaya dayanıklılık, su direnci gibi özellikleri ziyaretçilere test ettirildi. Dyo'nun 96 metrekairelik standında oto ve matbaa mürekkepleriyle sanayi ve mobilya boyaları da temsil edildi.

Sağlığın adresi Çeşme Altın Yunus

Çeşme Altın Yunus'taki Bio Venüs Gençleşme, Güzelleşme ve Zayıflama Merkezi sağlıklı yaşamın anahtarını sunuyor. Bio Venüs'te uzman diyetisyen ve estetiisyenler gözetiminde uygulanan programlarla, kişinin günlük yaşamda stres, yoğun iş temposu ve yorgunluk nedeniyle kaybettiği canlılığa yeniden kavuşması sağlanıyor. Çeşme'nin mineral açıdan zengin termal su ve ısıtılmış deniz suyu terapisinin (talasso) bulunduğu Bio Venüs'te zayıflama kürleriyle başarılı sonuçlar elde ediliyor. Merkezde, Shiatsu teknikleriyle bütünleştirilen aromaterapi yöntemiyle; sırt, el, yüz ve antiselülit masajlarıyla vücudun zindelik kazanması hedefleniyor.

Altın Yunus'ta Ocean Suit konforu

Baştan sona yenilenen Çeşme Altın Yunus Oteli'nde "Ocean Suit"ler büyük ilgi ve beğeni görüyor. Altın Yunus'ta konukların beklentilerini karşılamak için hazırlanan jakuzili ve marina manzaralı üç adet "Ocean Suit"lerde bir oturma odası, iki yatak odası, iki adet banyo, merkezi klima sistemi, direkt hatlı telefon, uydu kanalları ve güneşin doğuşunun seyredildiği bir teras bulunuyor. 80 metrekairelik yaşam alanına sahip, kalite ve hizmet standardını yükselten "Ocean Suit"ler Altın Yunus'u tercih eden konukların, tatil keyfine varmalarını sağladı.

Yaşar Üniversitesi'nden uluslararası sempozyum

Yaşar Üniversitesi'nin bu yıl ikincisini düzenlediği Uluslararası Ekonomi Yönetim ve İşletme Sempozyumu Çeşme Altın Yunus Oteli'nde gerçekleştirildi. Dünyaca ünlü ekonomi gurularından Henry H. Goldman ve Kent F. Moors'un yer aldığı, 50 ülkeden bine yakın bilim adamının katıldığı sempozyumda toplam 100 oturum yapıldı.

Sempozyumun onur konuğu olan ve 1960'ta yazdığı, Nobel ödülü almasında büyük etkisi olan "Çatışma Stratejileri" adlı kitabıyla ünlü 2005 Nobel İktisat Ödülü sahibi Prof. Thomas C. Schelling, ABD'deki Maryland Üniversitesi'nden canlı video konferansla Çeşme Altın Yunus'taki konferansa bağlandı.

Çeşme Altın Yunus Sanat Galerisi'nde Ünsal Toker ve merhum Metin Eloğlu sergileri

Çeşme Altın Yunus Sanat Galerisi, deniz ressamı olarak ünlü sanatçı Ünsal Toker'in sergisine ev sahipliği yaptı. Sanatçı bugüne kadar cesaretilik renk kullanımı, dolgun boya tekniği ve enerjik tuşlarıyla dışavurumcu bir çizgi izledi. Resim yapmanın kendisi için bir yaşam tarzı olduğunu söyleyen sanatçı, pek çok kişisel sergi açtı ve karma sergiye katıldı. Toker'in 24 eserden oluşan sergisi sanatseverler tarafından beğenileyle gezildi.

"Gele" isimli şiirinde teknolojiyle doğanın ayrılmaz bir parçası olan kuşları ironik bir dille harmanlayan şair ve ressam Metin Eloğlu, 1985 yılında yaşama veda etti.

Sanatçı yıllar sonra eserleriyle Çeşme Altın Yunus Sanat Galerisi'nde sanatseverlerle buluştu. Kendisine özgü keskin üslubu ve halk diliyle yazdığı dizelerle tanınan şair-ressam Eloğlu'nun ailesinin elinde kalan en son kartpostalları sanatçıyı anmak için sergileniyor.

Karşıyaka'nın Pınar Süt ziyareti

Yaşar Holding İcra Başkanı Hasan Denizkurdu; Karşıyaka Belediye Başkanı Cevat Durak, Karşıyaka Kulübü Başkanı Akif Ersezgin, yönetim kurulu üyeleri, Karşıyaka futbol takımı oyuncularını ve teknik heyetini Pınar Süt'te ağırladı. Denizkurdu, "Hedefimiz sporda başarı olduğu kadar davranışlarımızla, imajımızla ve takım ruhumuzla herkesin takdirini kazanmak. Bunun için camia olarak kenetlendik. Karşıyaka'yı sadece birinci süper ligde değil Avrupa kupalarında da görmek istiyoruz" dedi. Karşıyaka Teknik Direktörü Feyyaz Uçar ve takım kaptanı Atilla Güneş, Denizkurdu'na 9 numaralı Karşıyaka forması hediye etti.

BioAqua ve Pınar Balık'a yoğun ilgi

Su ürünleri sektöründe "mavi devrim" başlatan sektörünün lider kuruluşu Çamlı Yem Besicilik, BioAqua Balık Yemleri ve Pınar Balık markalarıyla İstanbul'da Dünya Ticaret Merkezi'nde düzenlenen Future-Fish Eurasia Su Ürünleri Fuarı'na katıldı ve büyük bir ilgiyle karşılaştı. Fuar süresince midye dolma ve balık köfte tadımlarının yapıldığı stand ziyaretçilerin yanı sıra yerli ve yabancı basın kuruluşları yoğun ilgi gösterdi.

Pınar Et'e uluslararası kalite belgesi

Türkiye'nin dünya ve AB standartlarına uygun ilk en-tetrete et tesisi olan Pınar Et, Uluslararası Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi olan ve ISO tarafından yayınlanan ISO 22000 standardına göre Türk Standartları Enstitüsü tarafından denetlenerek kendi sektöründe ISO 22000 belgesini alan ilk kuruluş oldu. 1985'ten bu yana işlenmiş ve dondurulmuş et ürünleri alanında faaliyet gösteren Pınar Et Ağustos 2003'ten bu yana TS 13001 HACCP Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi belgesine sahip. Pınar Et, Haziran 2006'da Türk Standartları Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen tetkikle uluslararası geçerliliği olan TSE-ISO-EN 22000 Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi'ne geçiş yaptı.

We are happy when consumers are happy

Yaşar Holding's proximity, interest and affection to the consumers date back long. This approach can be felt from our first paint store which constitutes our basis to the plates on our walls that have statements of "Customers are our benefactors".

Years passed by, we have witnessed serious changes in our country and in the world. Marketing altered. New products, new brands and new marketing techniques developed. But in the core one thing did not change; human factor and consumer.

Consumers always stood in the forefront in the means of feelings, thoughts and products. In our group's industrial past, we produced more than a thousand products and services. But in all there was a common denominator; our final consumers.

We always thought of their needs by our brands, packages and distribution channels; we worked hard to submit better products and make them happy. Submitting latest technologies and latest products in the most adequate conditions and safely to the market has been an important mission of Yaşar Group.

We created firsts always for you. We grew, developed. We liked competition and supported it. We disliked unregistered work and fought against.

Consumers and their demands differ in different parts of the world. Global brands that keep their eyes on this difference submit their local special products to the consumers. The profile of consumers differ according to the country, region and climate conditions. Thus brands accommodate to the consumers. Consumer satisfaction has the number one importance for the companies which produce globally.

Today I would like to share the results of Turkish Index of Customer Satisfaction which was initiated by Turkish Quality Association (KALDER). Due to this study Pinar is the number one in beverage industry and the number two in Turkey. This is the biggest reward of our customers to us.

I congratulate everybody, and thank especially to our chief executive Hasan Denizkurdu, vice president Olcay Sunucu and our teams for bringing our brand to this point. And I say that Yaşar brands will bear this responsibility in the best way; go on submitting the best to our customers.

Today we are more determined to carry on our claim. When our consumers got happy, we got happy and we will all be in the future.

With my best regards,

Feyhan KALPAKLIOĞLU
Chairman of the Board

"Music is the safe piece of my heart"

Evrim İlyasoğlu is a music researcher and writer. She has dedicated her life to performing researches and writing. She even talks musically. Her voice, choice of words, her intonation impress you like she is composing...

İlyasoğlu got interested in music when she was very little. When seven she took lessons from her mother's music teacher who was playing the piano. İlyasoğlu studied piano in İstanbul Municipality Music Academy for six years. She took lessons in the fields of music critique, musical history and aesthetics. She wrote 15 books consisting of her music researches and interviews she made with famous Turkish composers like Cemal Reşit Rey. İlyasoğlu who teaches music at Boğaziçi University and Simya Gallery writes about music in Cumhuriyet newspaper for more than 10 years.

İlyasoğlu thinks that music puts human soul in order. "Music is the nutrition to human soul". We use this saying oftenly. We rest by music. The reason why music is used during the treatment of sick people is that they

can find peace. Aristotle says: "Music is essential to keep discipline on human soul where gymnastics is essential for the human body."

Classical music, which Turkish people began to listen just before the foundation of the republic, is new in Turkey. With tango and first operettas we met polyphony. Music academies are founded in those years. Opera and ballets are performed. The main aim of İlyasoğlu is to announce unknown rags to masses and have people enjoy them.

İlyasoğlu says that to be a music critic in Turkey is very hard. In other countries there are critical reviews where you can publish your writings, but in Turkey music writings find place in newspapers. As there are not any music magazines in Turkey, trustworthy reviews are not made. İlyasoğlu defines herself as a musical researcher and writer, not a reviewer. She says that her main task is to throw a bridge other than criticizing.

In Turkey, university students and university graduates read about music writings. But in the recent years this group expanded. Families are more conscious about the education of their children, they want their children get educated in the fields of music, painting and dance. People are aware of the necessity of arts in the development of human character.

We ask İlyasoğlu her opinion about popular music, she says: "Pop music heads up. I believe we should emphasize the contrast between popular and classical music. Popular music can get lost after a while but classical music will exist forever."

"Writing hits you badly"

Solmaz Kamuran opens the door and very quietly says: "Come on in to the other room, Çetin is writing, we should not distract him". From the other room we hear the sound of the typewriter which is archaic for us. At this age the sound of the typewriter takes you to the very past... However we are in the house of Solmaz Kamuran and Çetin Altan, Çetin Altan is writing his column. We witness his writing period and even the time he faxes his column to the newspaper. He sends it, comes to where we are and welcomes us. Kamuran says, "Every day at the same time interval he writes his column". Flowers in the balcony attract our attention. There are many of them and they are very beautiful. "This is only a few part of them" she says. Then we learn that they have lots of balconies and in every balcony there are lots of flowers.

Kamuran is a writer and a translator. She left her 14 years profession as a dentist to earn her living by writing. She lives to write. She says: "The first thing I do in the mornings is to play word games. I like words. People say that I am talented in playing with words. I guess if I were an etymologist, I would have been very happy".

According to Kamuran a writer should be the voice of the minorities. Being a trumpeter of masses is just being a clerk not being a writer. And minorities do not consist of only Jewish people. If you are a writer living in France, you become the voice of the Muslim minority. Likewise women are also minority when their social and political rights are concerned. Kamuran defines

this approach as a political pose falling out of political struggle. It is partying with the people, and opposing injustice. Her last novel "Çanakkale Wind" has an historical atmosphere. Bedia, a Turkish girl and Hazmo-nay, a Jewish guy fall in love. At the background there is war, difficult life conditions of minorities, losing own identity and Auschwitz.

When asked about the situation of women in Turkey, Kamuran says: "The contribution of women to production process in Turkey is different from the period of sultan rule but not too much. If woman is not a part of economic life, then her social rights are restricted. Today in every part of the world women have poor lives. Only few women have wealth. Many of the refugees, and starving people are women and children. Also the largest part of Turkish population consist of women and children, and they are in trouble too. It is important that women contribute to production."

Kamuran says that she writes the things she wonders about. If she writes a historical novel, she performs researches for a long time. Fiction or not, a writer should master crude information. Sometimes for a long period she reads. During this period she can also wonder about something new; which she did not wonder before.

Up to now, Kamuran translated many books. The trio of Safiye Sultan is her most known translation. There are also Hürrem Tale, Erguvan (Purple) Beauty, A Troia Song, After Midnight, Love Kitchen, Maddening Scent,

Cabaret. She likes playing with words. She loves translating, racing Turkish language with another one. During the writing period Kamuran does not get interested in anything. She stays at home, never goes out until she finishes the book. Sometimes she works for 14-15 hours in a day. She goes to bed to rest but her mind never rests, it goes on working during her sleep. As soon as she gets up, she sits before her computer to write down the things that came to her mind during her sleep. After she finishes a book, she rests for about two weeks. At that period she deals with her flowers. Then she surely translates. Until now she has never written a book right after completing one.

"I am not a pessimist, I am a realist"

Ömer Madra is international relations lecturer, journalist and chief editor of Açık Radio. In the past 10 years Açık Radio hosted over 10.000 guests from Noam Chomsky to Robert Fisk, from Hasan Cemal to Can Dündar, from Yaşar Kemal to Çetin Altan, from Ajda Pekkan to Nil Karaibrahimgil. Madra tries to make the world a better place, fair, egalitarian, merciful. The radio is part of that approach as well. When we ask about the goal of the radio, he answers "Our work is series of actions to make a positive difference. We need a lot of educated and knowledgeable people to reach a better world. We need an environment where governing is much clearer. That could only be achieved by conscious people. We always try to address that community first. Especially young people are less prone to trying hard for monetary gains. Thus we can say we especially address to young generations."

He defines himself; "I try to become a person who thinks of better options and tries for them. I learn more to achieve that. Men attack the world with passion and ruin the most of the species. Of course men might

unfortunately destroy their own species, too. There were times we luckily survived, but next time we may not be so lucky." He chooses anything to do according to his consideration. He plays a role in any event to protect men and animals rights.

Regarding global warming he mentions: "One of the two most important problems in the world is global warming. Especially large oil companies work hard to have everyone overlook this problem and allocate large budgets to achieve that. They try hard to create a

perception as global warming does not exist. Even if there would be global warming, they try to convince people that it is not caused by men. Most of the media do not publish such news and researches. Therefore it is not easy to take serious actions."

Madra states; the underlying reason for global warming is the people who use fossil fuels and the expansion, growing passion of companies producing and consuming. He warns us that there must be a limit to expansion and growing, because the earth's sources are limited. He says our individual effort might help the environment. "The biggest problem Turkey faces is global warming. A USA company famous with their accurate weather forecasts has estimated that we will experience 3 tornados this year as devastating as Katrina. We will experience 3 tornados, as strong as the one that nearly wiped New Orleans off of the map. Isn't it crazy to know about that but still do nothing? Nobody considers allocating budgets to solve those problems, but they allocate budgets for weapons. That is nonsense."

Verbal history

Associate Professor Leyla Neyzi is one of the few academicians in Turkey in the field of verbal history. Leyla Neyzi's studies are mostly on cultural identities. Her first study on verbal history is about the Yörüks. Also the Jewish population is among her fields of interest. She has studies on current Jewish society's characteristics and how they have changed through the years of the Republic.

When we think about the word; history, we mostly consider the official and written history. But official history is written with a purpose, mostly from the perspective of a political opinion. In order to complete missing parts and correct incomplete, incorrect sections of the written history, stories told by people's own voices cumulate a wide and detailed source. Thus, overlooked details could be processed, and societies might listen to history reflecting the daily life.

Verbal history has come out in the 1960's in the Western world by the efforts of the social outcasts. Verbal history has come out as a field as a reaction to history written by archives and written sources only based on upper classes of the society. Neyzi states that, with the help of the verbal history, there is a growing interest on the depressed classes such as women, workers, foreigners and adds; verbal history is made up of people talking about their own daily lives and telling about their lives in a lively manner, thus they are additions to written sources. The idea of using those people who might tell a period as a resource helps verbal history to become a branch in the actual history.

Saying that verbal history is very systematic and should be used as complementary to the written history Neyzi adds: "We do research to find out who we are and to find out about our roots. We talk to people we find close to us. If we assume they are distant to us, we try to figure out the reason."

Neyzi talks about the problems of the verbal history: "Verbal history is a hard to deal subject. Finding it is not enough. We need to persuade them to talk and make them talk very clear to figure out the details. We need to listen to long speeches and identify the details. It is not easy. But also that is where its beauty is. We do not have any problems regarding research. It is possible to reach people and talk to them. But they all take time. You need to run after people, persuade them and record interviews with them. Transcribing those interviews takes a long time as well."

Go whoever you are, go

Mehmet Yaşin is a journalist who is into travelling, food and literature. He was born in Ankara in 1950. His major is sociology. He started working as a journalist in 1970's. He worked as a reporter, editor, chief editor and publisher. He published Atlas magazine. Then he was the general manager of Hürriyet Magazine Group. He prepared documentaries for some TV channels. Yaşin is the general manager of Doğan Books for the past 5 years. Every week he writes about travelling in Hürriyet newspaper and writes about eating and drinking in various magazines.

Mehmet Yaşin earns his living by travelling, reading and discovering new tastes. Yaşin has shared what he has experienced in the world with his book "Uzakname (Far away documents) and has shared what he has experienced in Turkey with his book "Yakınname" (Close by documents). He is an explorer that not only has the instinct to leave but he leaves and travels. He has travelled most parts of the world. West Coast of East Africa, Bering Strait, parts of Syberia, Australia, New Zealand and islands on the Pacific Ocean are few

of the places he has not yet been to, but he always dreams to be. It would not be appropriate to tell Yaşin "Keep what you ate and drank to yourself just tell us where you have been to". Because he also tells us what he has eaten and drunk. But since Yaşin does not like naming himself a "gourmet" we will call him a taste expert.

He travels, discovers tastes, and with the food culture he has he tells us where he has been to, seen, eaten and drunk. He does not survive on traveling and food only, he has something else as well: Reading... When we ask him; "The traveler or the reader, who knows more", he answers "The one who does both knows more". Thus he recommends everyone to do both. He says; "You must read and do your research prior to your trip. You should spot out the places to visit and read about them. You should choose very comfortable clothes for domestic trips. You need clothes free from the risk of wrinkling and getting dirty. I always carry my medical kit with me. I carry my cell phone with me to reach a doctor and get advice.

Forty faces, "40 mirrors"

Muammer Yanmaz is a photographer for 20 years and 3 years ago he founded Muammer Yanmaz Photography Studio and at the same time for the past 13 years he works as an archive photographer at İstanbul Culture and Art Charity. He not only worked with famous people in Turkey but also with world famous celebrities like Sophia Loren and Woody Allen.

For Muammer Yanmaz number 40 is the key to all his projects. 40 directors, 40 stations-Paris and now 40 Mirrors. This time 40 actors and actresses who have served to theatre for a very long time, came right in front of the mirror. Yanmaz says, "The effort and self sacrifice of the actors/actresses are forgotten once they leave the stage. That is the reason I wanted to shoot photos of them right in the mirror, to immortalize the moments right before and after the stage."

Yanmaz used mirrors in his project. That was inspired by the saying "Theater is the mirror of life". But Yanmaz has also an interest in mirrors. He has taken his own photo shoots making faces in the mirror when he was a kid. Later on he enjoyed taking photos of himself and other people in the mirror. When he realized the results were quite good, a project idea was born. Yanmaz believes that the mirror has a depth and the photos taken before and in the mirror have their own reality. He says, to leave documents behind, he threw a pebble in the sea with his 40 Mirrors project. He thinks that is important and he expects everyone to do so. He, like in most of his projects, preferred to take black&white photo shoots.

The project was completed in one year. All actors and actresses have 24 photo shoots. Thus total number of photographs are 960. The actors and actresses in the project are: Ali Poyrazoğlu, Arsen Gürzap, Ayla Algan, Bülent Emin Yarar, Can Gürzap, Cihan Ünal, Cüneyt Türel, Çiğdem Selçuk, Demet Akbaş, Engin Cezzar, Erol Günaydın, Erol Keskin, Genco Erkal, Gülriz Sururi, Hadi Çaman, Haldun Dormen, Haluk Bilginer, Işık Yenersu, Köksal Engür, Macide Tanır, Mahir Günşiray, Mehmet Akan, Meral Çetinkaya, Metin Serezli, Müjdat Gezen, Münir Özkul, Nedret Güvenç, Nejat Uygur, Nevra Serezli, Rasim Öztekin, Rutkay Aziz, Selçuk Yöntem, Sumru Yavrucuk, Tilbe Saran, Uğur Polat, Yıldız Kenter, Yılmaz Erdoğan, Zafer Ergin, Zeliha Berksoy, Zuhal Olcay.

The photos he liked the most are the ones when the masks fell off. Münir Özkul, Erol Keskin, Gülriz Sururi and Haldun Dormen photos are among them. The project was exhibited at 15th International İstanbul Theater Festival and Karma Art Gallery. Yanmaz has realized that actors/actresses can easily adapt to the characters they will act on the stage. He has also figured that their profession does not change their characters, even they can be "shy".

Some of the actors/actresses in the 40 Mirrors project smile at the mirror, some do their make up, comb his/her hair... Each photo shoot make you feel something different. There is sorrow, ambition, cheer, amazement... The common thing of all is; it catches the sincerity of the person. Yanmaz had a hard time taking

Münir Özkul's photos since he was sick. Metin Serezli was shot while he was flexing his muscles. Yanmaz and Meral Çetinkaya had thought of the same photo frame. And Yanmaz shot Gülriz Sururi's photos using two mirrors.

Muammer Yanmaz has currently 3 projects going on. One of them is "40 Boats" project where he shoots men of letters in boats. Another one is a project run together with American Hospital. It is called "40 Lives". In this project photos of 40 babies will be taken from birth to death. After Yanmaz's death, regarding his will, photo shoots of those 40 people will continue. And Yanmaz is taking photos of artists in his "40 Artists" project. Once the photos are copied onto the canvases, artists will paint their own faces. You can reach more details about Yanmaz and his projects at www.muammeryanmaz.com web site.

A chat stuck between taste and politics

Mehmet Barlas, who stepped into the world of media at 13 when he was taking his father's articles to the newspaper building, has left half a century behind in the media. He is one of the few people who was able to turn his hobby into his profession. But the ink he smelled at his father's work place turned to ink cartridges of computer printers, and typesetting is replaced by computer aided page designs. The only thing remained the same is the journalists who watch and comment happenings. Today he is the editorial writer of Sabah newspaper.

Barlas states; "In the West cowboys would notch the handles of their guns for each person they shot. You cannot find any notches on my pen. Some journalists do their job by terminating, destroying; I try to find the good in people and the society." Barlas believes that a journalist must permanently read and listen to. He writes mostly politics, and talks about politics in his program as well... But when asked, he admits he is bored of politics: "I am really bored, in 1924 there were 3 problems; Kurdish issue with the Sheikh Sait rebellion,

secularism issue with the dress code revolution, and economic problems (being underdeveloped). Now in 2006 we still have the same problems."

Barlas is known to have good taste and knowledge of food. He likes vegetable dishes. He can prepare mayonnaise and rice by going through recipes in books. Barlas prefers Turkish cuisine and his favorites are beans and rice, eggplant stuffed with ground meat, manti, eggs with yoghurt and scrambled eggs and eggs with sucuk (Turkish pastrami).

He is familiar to West Anatolian, Mediterranean, Greek and traditional İstanbul cuisines. He states he travels a lot due to his profession and has the chance to know various cuisines in his trips. He adds: "There are bird nests like baskets made by the saliva of tropical birds. In Hong Kong they collect those and prepare a desert called Bird Nest. I tried it once and I loved it. I am not traveling to taste different food, but each time I travel, I was able to taste some different food. I do not have a complicated taste. I like the Hot Dog with mustard in Central Park of NY and the Frankfurter sold in the pushcart in Zurich."

Barlas mentions that, if a country has many vegetable dishes, then there is residential life. If there are many sauces used in food then it means the meat and fish are not so tasty, and in France you cannot consider food without sauce. When we ask him which food he would think Turkey is like, he answers as soup and adds; "Turkey is like a cauldron of soup, sometimes someone spills some mercury in it and the smell starts. Other than that it is a very tasty country."

Living without wasting the environment

Ahmet Öncü, who is an expert in organization sociology, political economy and society theory is a lecturer at Sabancı University Management Sciences Faculty. Though Ahmet Öncü's expertise is in sociology and political economy, he has researches in many different subjects. One of his recent researches is the new definition of citizenship based on the Bergama environmental movement. Bergama movement was initiated by villagers who were against the production of gold processed by cyanide.

When we ask Öncü his observations about Bergama movement, he says; "When gold is decomposed by cyanide, the nature will be polluted and it will die. When people realized that, they also realized gold is only a metal and its value is only attributed by people. I believe such a movement in Turkey will have a major effect on environmental awareness." He also adds: "That movement in Bergama attracted people from 17 villages. Those people moved onto another human nature than the one I call 'a polluted human nature'. They realized that constitutional citizenship is the primary principal to go after their own rights. And using their constitutional rights is a political movement. Thus they realized the system of state of law based on citizenship. Also their relations as women-men and father-daughter/son have changed."

According to Ahmet Öncü environment is the foundation of life and economy. The environment is polluted and lost due to ever increasing needs. There are not enough resources left to those who cannot get their share of consumption. Since people cannot find a suf-

ficient answer to their ever increasing needs, they are trying to increase natural resources by working on them. According to the report "Protection From Dangerous Seasonal Changes" published by British Government on January 2006, it is unlikely to keep gases causing greenhouse effect at levels that are considered risk free. According to researchers, melt of icebergs in Greenland could raise sea levels up to 7 m. in the next 1000 years. A 2 degree Celsius increase in heat could cause decreases in agricultural products, desertification, trouble of insufficient water resources for 2.8 billion people and extinction of 97% of coral reefs and many polar bears. Forests are the living space for the 2/3 of all living creatures. But according to United Nation's report; each year a forest region as large as Greece is lost.

"I am at the ultimate point in architecture"

Recent advances in structural sector and increase in demand of housings, business centers and malls brought arguments to architecture. Since recent large scale projects were prepared by European architects, Turkish architects and architectural identity was questioned. On one side of those debates the subject was why Turkish architects could not work on projects in Europe. Şefik Birkiye is a successful architect, who has deployed pretentious projects and received awards in Europe.

Atelier D'art Urbain founded by Şefik Birkiye in 1979, currently has a team of 120 people, 87 of which are architects. Birkiye and his team continue their projects in Caribbean, Egypt, Morocco, Budapest, France, Holland and Luxembourg. The 12 large buildings of European Union, otels, shopping malls, large bank buildings and environmental transformation projects are among those projects. Since 1994 Birkiye has turned Atelier D'art Urbain into the largest architectural office of Belgium. He talks about his style: "For thousands of years there were cities and architects to prove how people can live together in a better way. I believe in creating contemporary architectural design by building

onto the best historical samples of the subject and the region. We are inspired by the history of each city. We do not have an approach to sell anywhere. We create architectural design where people can experience the best and enjoy all the small details."

Birkiye has evaluated a business model to finance their own projects. In 2000 by creating a professional team of 30 in real estate investments, he founded project development and finance firm Vizzion Europe. That was an approach not tried by many architects. Birkiye claims that is the ultimate in architecture. And adds; "Many people are bothered by the fact that we are in this business, because we do everything within our company. We do real estate and market research, do the most appropriate design for the market, obtain construction permits, finance and adjust the tax system. We also do the marketing. Then we keep the goods. We have constant funding." Even though finance and architecture seem to be very different, Birkiye likes doing both. According to him, that is an investment done for art. In order to expand his investments in Turkey he founded AAU Architecture made up of a team of 12, in December 2005.